

Begroting 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	4
Inleiding en statenvoorstel	5
Kerntaak 1: Ruimtelijke ordening en waterbeheer	12
Kerntaak 2: Milieu en energie	20
Kerntaak 3: Vitaal platteland	26
Kerntaak 4: Mobiliteit	36
Kerntaak 5: Regionale economie	47
Kerntaak 6: Cultuur en sociale kwaliteit	53
Kerntaak 7: Kwaliteit openbaar bestuur	62
Overhead, financiering en dekkingsmiddelen.....	70
Paragrafen	71
Provinciale heffingen	71
Weerstandsvermogen	75
Kapitaalgoederen	79
Financiering	82
Bedrijfsvoering	87
Verbonden Partijen.....	89
Grondbeleid.....	115
Financiën	118
Budgettair perspectief.....	118
Meerjarig overzicht van baten en lasten	122
Structurele en incidentele baten en lasten	132
Balans	149
Reserves, voorzieningen en doeluitkeringen	155
Personeelsgebonden lasten.....	159
Organisatie.....	162
Organisatie.....	162
Bijlagen	166
Bijlagen	166

Inleiding en statenvoorstel

Inleiding

De Begroting 2020 is de eerste begroting van het nieuwe provinciebestuur. We geven met deze begroting invulling aan de ambities uit ons coalitieakkoord **Samen bouwen aan Overijssel** en maken inzichtelijk welke prestaties wij in 2020 realiseren. Dit doen we aan de hand van de zeven opgaven uit het coalitieakkoord, die elk verbonden zijn aan de kerntaken in de begroting.

We kunnen daadwerkelijk 'samen bouwen aan Overijssel' omdat er al een stevig fundament ligt. We leggen nieuwe accenten, maar bouwen ook voort op waar de afgelopen periode(s) al succesvol aan gewerkt is.

In Overijssel zijn de lijntjes kort. Wij kennen de mensen en de organisaties en zij kennen ons. Aan deze goede relaties en samenwerkingen hechten we grote waarde en daar investeren we ook deze periode nadrukkelijk in. We benutten de kracht en kennis uit de samenleving: inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en medeoverheden. De wijze waarop we dat doen is per opgave verschillend. Vanwege de complexiteit van de opgaven en de onderlinge samenhang, kiezen we voor een integrale aanpak met oog voor de verschillende belangen en kansen.

Samenwerking vanaf het begin van een traject bindt en verbindt partners én opgaven. Zo bereiken we samen betere resultaten dan ieder apart. Met onze partners scheppen we in het begin van een traject helderheid over de opgave, de verschillende belangen, de afwegingen en ieders rollen en verantwoordelijkheden. Vraagstukken zijn vaak zo complex en op de lange termijn gericht, dat blauwdrukken niet werken. Een succesvolle samenwerking staat of valt dan met flexibiliteit en onderling vertrouwen. Mede daarom willen we ook de relatie tussen Staten en college versterken. Door vroegtijdig met elkaar in gesprek te gaan over de belangrijkste opgaven, de wederzijdse rollen en de mijlpalen gedurende het traject, scheppen we aan de voorkant zoveel mogelijk helderheid. Op die manier is maatwerk en differentiatie mogelijk. Een strategische agenda kan hierbij als instrument dienen.

Alle opgaven hangen met elkaar samen en worden daardoor ook elk, in min of meerdere mate, door veel dezelfde ontwikkelingen geraakt. Bijvoorbeeld de uitspraak van de Raad van State afgelopen juni over de Programma Aanpak Stikstof (PAS). Hoewel we op dit moment de precieze consequenties nog niet weten, zal dit grote impact hebben op het realiseren van onze prestaties en projecten. Onze opgaven hebben veelal een ruimtelijk component. Vandaar dat in onderstaande teksten regelmatig een link wordt gelegd met de herziening van de Omgevingsvisie, hét document van ons ruimtelijk omgevingsbeleid. Dit onderstreept het belang van een integrale aanpak waarin we al vroeg met onze partners optrekken.

We gaan graag de uitdaging aan om Overijssel met elkaar mooier en beter te maken!

Krachtige economie

We hebben de economische wind voorlopig nog mee. Dat betekent niet dat we achterover kunnen leunen. De Brexit, het handelsbeleid van China en de VS en de terugloop in de Duitse maakindustrie brengen onzekerheid met zich mee. Juist nu moeten we werken aan een robuuste, wendbare en toekomstbestendige regionale economie. Dit vraagt om economische regio's met een helder profiel, die met elkaar verbonden zijn, samenwerken en elkaar versterken.

In Overijssel blijven wij investeren in belangrijke voorwaarden voor een krachtige economie, waaronder de basisinfrastructuur: innovatieloketten, open innovatiecentra en kennisnetwerken. Een goed vestigingsklimaat is een andere belangrijke voorwaarde voor economische ontwikkeling. Denk hierbij aan goed bereikbare steden langs economische corridors, een prettige en natuurlijke woonomgeving en goede culturele voorzieningen. Bij het maken van keuzes gaat kwaliteit voor kwantiteit, bijvoorbeeld als het gaat om de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Op de korte termijn is de krapte en mismatch op de arbeidsmarkt een uitdaging. Daarbij gaat het om het zorgen voor voldoende geschikte werknemers, in het bijzonder voor werk dat bijdraagt aan belangrijke maatschappelijke opgaven. Zo werken we in het kader van Een Leven Lang Ontwikkelen samen met onze partners aan de verdere ontwikkeling van het Twents Fonds voor Vakmanschap, zodat jaarlijks de arbeidsmarktpositie van zo'n 1500 werkenden en werkzoekenden via om-, her- of bijscholing wordt versterkt. Op de lange termijn is de uitdaging de structurele verandering die zich binnen onze economie voltrekt. De digitalisering en robotica zullen grote veranderingen op de arbeidsmarkt teweegbrengen.

Het MKB is een belangrijke pijler van de Overijsselse economie die bovendien een belangrijke bijdrage kan leveren aan transities zoals de overgang naar duurzame energie, klimaatbestendigheid en duurzame landbouw. We bevorderen innovatie en duurzaam, natuur-inclusief ondernemen. We willen opnieuw de MKB-vriendelijkste provincie zijn. Dat doen wij samen met onze gemeenten, opdat wij voor Overijsselse ondernemers dat predicaat kunnen waarmaken.

Met het stimuleren van innovaties, delen van kennis, opzetten van nieuwe samenwerkingsverbanden en het bevorderen van de internationalisering van ons bedrijfsleven tonen wij onze meerwaarde. De regiodeals, en onze rol daarin als aanjager en verbinder, zijn daar een mooi voorbeeld van. Samen met het Rijk en de regio starten we met de uitvoering van de Regio Deal Twente. Die gezamenlijke aanpak met de regio's geldt het komende jaar ook voor de regio's Zwolle, Cleantech en Giethoorn.

We dagen de vrijetijdssector uit om met vernieuwende, toeristische concepten te komen (Programma Gastvrij Overijssel). We verbinden het actieplan Toerisme met onze inzet op het gebied van natuur en nationale parken.

Goede bereikbaarheid

We werken aan het behouden en verbeteren van de regionale bereikbaarheid als belangrijke voorwaarde voor een goed vestigingsklimaat en de welvaart en het welzijn van onze inwoners. De verschillende vervoerswijzen en infrastructuur zijn daarbij een middel voor de bereikbaarheid van onze dorpen en steden, logistieke hubs/overstappunten en topwerklocaties. Centraal staat een goede mix van bereikbaarheid over weg, spoor en water. Met aandacht voor (verkeers)veiligheid, duurzaamheid en innovatie.

Dit doen we op verschillende manieren en op verschillende niveaus met de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO) als basis. In 2020 werken we het onderdeel autoverkeer van die visie uit in een actieprogramma.

Grote projecten die in gang zijn gezet, zoals de N340 en de N377, komen de komende periode tot afronding. Voor andere belangrijke projecten, zoals de opwaardering van de N35 en de verdubbeling van de spoorverbinding Zwolle-Enschede, maken we ons via regionale lobby sterk voor de benodigde investeringen. We gaan aan de slag met de verduurzaming (elektrificatie) van de spoorlijn Almelo-Mariënberg.

Bij de aanleg van infrastructuur houden we vroegtijdig rekening met natuur en milieu (natuurinclusief werken). Zo combineren we doelstellingen en voorkomen we vertraging in de uitvoering. In 2020 presenteren we hiervoor een programmatische aanpak. Deze sluit aan bij de eisen van de nieuwe Omgevingswet die eisen stelt aan integrale afweging bij (ruimtelijke) projecten.

Met onze duurzame mobiliteitsaanpak richten we ons samen met gemeenten en partners op gedragsbeïnvloeding en een betere onderlinge aansluiting van verschillende vervoerswijzen voor personen en goederen. Het slim combineren van innovatieve systemen en netwerken draagt bij aan optimale bereikbaarheid. Daarom werken we met onze partners innovatieve slimme mobiliteitsprojecten uit, zoals slimme verkeerslichten en gebruik van open data (talking traffic). Als launching customer helpen we dergelijke innovaties naar de markt.

In onze rol van concessieverlener zetten we in op kwaliteitsverbetering en op het overstappen op schone energie in het openbaar vervoer. Zo vragen we in onze aanbesteding van het busvervoer met ingang van 2020 om bussen die emissieloos rijden.

Hitte, droogte en wateroverlast

Bij klimaatadaptatie komt het nu aan op concrete maatregelen, die de provincie, andere overheden, organisaties en inwoners zelf kunnen nemen. Bewustwording is daarbij belangrijk. Deze opgave raakt aan verschillende thema's en gebieden. We bekijken uiteraard wat we zelf vanuit onze verschillende provinciale kerntaken en rollen hierin kunnen bijdragen.

We hebben de afgelopen periode met onze partners stresstesten uitgevoerd. In 2020 voeren we gesprekken over welke risico's acceptabel zijn. De uitkomsten vormen de basis voor actieplannen. Hiermee anticiperen we op droogte, hittestress en wateroverlast en voorzien we in concrete maatregelen.

In het landelijk gebied heeft de droogte grote invloed gehad, met name in Twente. De consequenties waren duidelijk merkbaar voor natuur, landbouw en landschap. De schaarste aan water in de zomer en de (tegengestelde) belangen die spelen, betekenen dat er keuzes gemaakt moeten worden en dat nagedacht moet worden over vasthouden en aanvoeren van water. Met onze partners werken we aan het klimaatadaptief maken van het watersysteem, ook in relatie tot het grondwaterpeil. Het versterken van de groenblauwe dooradering in het landschap draagt daar aan bij.

De stad heeft te maken met hittestress en wateroverlast. Vanwege de grote hoeveelheid stenen is de opwarming daar groter en kan water lastiger wegzijgen in de bodem. De effecten voor de leefomgeving zijn groot. Op basis van onze natuurvisie Natuur voor Elkaar stimuleren we toevoeging van meer groen en blauw in de stad door gemeenten en inwoners, bijvoorbeeld het vergroenen van schoolpleinen. We benutten kansrijke combinaties, zoals groene daken en zonnepanelen.

Waterveiligheid heeft onze aandacht, met name in de IJsselvechtdelta. Vanwege de toenemende verstedelijking en de lage ligging is het een overstromingsrisicogebied. Bij het ontwerpen van ruimtelijke ontwikkelingen bekijken we de invloed van het totale riviersysteem en de mogelijkheden voor innovatieve maatregelen. Daarbij houden we rekening met de impact op verschillende functies in het gehele gebied. In 2020 stellen wij, in samenwerking met onze partners, aangepaste normeringen op voor regionale waterkeringen in de IJsselvechtdelta.

Met het maatregelenprogramma gebiedsdossiers drinkwatervoorziening werken we samen met onze partners aan het duurzaam veiligstellen van onze drinkwatervoorzieningen, nu en in de toekomst.

Energietransitie

Bij de energietransitie werken we vanuit kansen en mogelijkheden. Hoewel er uiteraard lastige keuzes gemaakt moeten worden en het een kwestie is van een lange adem, biedt de energietransitie werkgelegenheid en is het een vliegwiel voor innovaties en een schonere en gezondere leefomgeving. We bieden hierbij zoveel mogelijk ruimte voor initiatieven van onderop, wetende dat maatschappelijke acceptatie belangrijk is omdat de energietransitie inzet van iedereen vergt.

Een goede regionale samenwerking is hierin onmisbaar. Wij zorgen voor verbinding tussen opgaven en partners zoals bij de totstandkoming van de regionale energiestrategieën in Twente en West-Overijssel. Om ervoor te zorgen dat we in Overijssel zelf de regie blijven houden op hoe de energietransitie hier vorm krijgt, is zowel het proces als de uitkomst (realistisch bod en in samenhang met andere opgaven) van belang. Het traject vraagt betrokkenheid van Statenleden. Deze betrokkenheid is onder andere regionaal via een werkgroep van volksvertegenwoordigers waarin ook Statenleden deelnemen. Deze werkgroep organiseert regionale bijeenkomsten voor de uitwisseling van ideeën, kennis en informatie.

In het programma Nieuwe Energie werken we met onze partners aan de omschakeling naar hernieuwbare energie en energiebesparing. Op basis van de tussenevaluatie uit 2019 en het Klimaatakkoord herijken we waar nodig ons beleid. Belangrijke leidraad hierin is zoveel mogelijk ruimte bieden voor initiatieven van onderop. We bekijken daarom welke mogelijkheden er zijn om de voorwaarden van het Energiefonds te verruimen, zodat lokale initiatieven daar ook gebruik van kunnen maken.

Aandachtspunt is een goede infrastructuur voor opwek, opslag en transport van energie. De transportschaarste op het elektriciteitsnet vraagt om slimme oplossingen in samenwerking met netwerkbeheerders en ontwikkelaars. De andere grote uitdaging is de aanleg van warmtenetten. Hiervoor willen we een regionaal investeringsprogramma warmte starten, als uitwerking van Kansen voor Overijssel. Ook bekijken wij de kansen die mobiliteitsinfrastructuur (wegen en knooppunten) hierin bieden, mede vanuit onze rol van wegbeheerder en concessieverlener voor het openbaar vervoer. Denk bijvoorbeeld aan de opwek van zonne-energie bij geluidswallen langs wegen.

Aantrekkelijk wonen en ruimte

Om onze inwoners blijvend een aantrekkelijke, prettige en veilige woon-, werk- en leefomgeving te bieden, bundelen we onze krachten en vervullen we een stevige faciliterende rol en regierol voor de leefomgeving. Dit is nodig gezien de ontwikkelingen die spelen. De druk op de woningmarkt neemt toe evenals de eisen die aan gebouwen worden gesteld op het gebied van duurzaamheid. Zorgvuldig ruimtegebruik is ons uitgangspunt.

Met initiatieven als de Stadsbeweging en de Woonkeuken hebben we de afgelopen jaren via een netwerkaanpak vitale binnensteden met toekomstbestendige woningbouw gestimuleerd en ondernemers, overheden en kennisinstellingen uitgedaagd elkaar op te zoeken en van elkaar te leren. Met Overijssel op Streek verbinden we stad en platteland.

In de komende periode gaan we meer naar de uitvoering en is het zaak de verschillende initiatieven met elkaar te verbinden, zodat één en één drie wordt. Dit vergt een overkoepelende werkwijze waarbij we aansluiten op de opgaven in het gebied. Complementariteit (aanvullend en versterkend in plaats van concurrerend) en connectiviteit (verbinding, waaronder de verbinding stad en platteland) staan daarin centraal.

Deze aanpak en bundeling van initiatieven werken we uit in een investeringsvoorstel, waarin ook de herziening van ons beleid op de stedelijke omgeving tot uiting komt. Daarbij hebben we nadrukkelijk oog voor andere opgaven en initiatieven die hierop aansluiten. Bijvoorbeeld initiatieven en ideeën voor natuurinclusief bouwen, met groen als multifunctioneel middel, zoals de natuurateliers laten zien. Een van deze ideeën is een parkdek (waar groen bijdraagt aan leefbaarheid en klimaatadaptatie) als slimme invulling van een te renoveren parkeerdek.

Speerpunt op het gebied van wonen is voldoende passend aanbod op de woningmarkt voor kopers, huurders, senioren en starters in stedelijk en landelijk gebied. Verduurzaming is daarbij belangrijk. Niet kwantiteit maar kwaliteit is leidend in de programmering. Daarin betrekken we de mogelijkheden voor flexwonen (tijdelijk wonen), natuurinclusief bouwen en hergebruik van leegstaande bebouwing. Voor het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad, waar we samen met onze partners (gemeenten, woningcoöperaties, marktpartijen) via de regionale woonafspraken aan werken, komen we met een investeringsvoorstel. Hierin betrekken we de ervaringen die we hebben opgedaan met de pilots in Zwolle en Enschede.

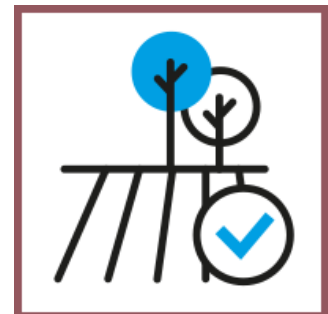
Belangrijk in ons omgevingsbeleid is het stimuleren van ontwikkelingen en het maken van ruimtelijke keuzes. Gezien de transities – waaronder de overgang naar duurzame energie, klimaatbestendigheid en duurzame landbouw – en het beslag die ze leggen op de ruimte, wordt dit van nog groter belang. Dit sluit uit aan op onze ambities voor herziening van ons beleid op de stedelijke omgeving, een heldere koers voor het landelijk gebied en het uitwerken van gezondheid als vierde rode draad in ons omgevingsbeleid. Daarom gaan we de Omgevingsvisie herzien en zorgen we ervoor dat deze optimaal aansluit op de Omgevingswet. Dit doen we op een wijze waarmee we een brede betrokkenheid vanuit de Overijsselse samenleving benutten.

Vitaal landelijk gebied

Wij zijn trots op ons platteland met zijn prachtige (cultuur)landschappen en afwisselende natuur. Om het landelijk gebied vitaal te houden, nu en in de toekomst, is het van belang de opgaven die daar samenkomen ook in samenhang op te pakken.

We stimuleren plannen voor de inrichting van het landelijk gebied die gunstig zijn voor zowel de economie als de natuur. De Ontwikkelopgave Natura 2000 komt steeds meer in de uitvoeringsfase.

De strategieontwikkeling landelijk gebied (SOLG) werken we uit in een gebiedsprogramma Noordwest-Overijssel (veenweidegebied) samen met de huidige gebruikers. Immers, vraagstukken komen samen in een gebied en moeten daar dus opgelost worden. Daarnaast gaan we voor twee andere gebieden de SOLG gebiedsgericht concretiseren. Om op die manier duidelijke keuzes te maken, als voeding voor een heldere koers voor het landelijk gebied, welke een plek krijgt in de herziening van de Omgevingsvisie.

Gezien ontwikkelingen als het Klimaatakkoord en de PAS – die ook grote gevolgen heeft voor andere opgaven en projecten – is vernieuwing van landbouwbeleid een belangrijk speerpunt. Zeker in een provincie als Overijssel. We streven naar een landbouwsector in harmonie met haar omgeving: natuur, mens, water, klimaat en milieu. We stimuleren de omschakeling naar kringlooplandbouw (op sectorniveau), uiteraard mét een gezonde bedrijfsvoering en mét oog voor de belangrijke rol van agrariërs in de voedselvoorziening. Wij dragen hieraan bij door innovaties in de agrarische keten te stimuleren, concrete initiatieven te ondersteunen en de zoektocht naar nieuwe verdienmodellen te faciliteren. Dit doen we via het programma agro & food, dat wij evalueren en zo nodig herijken én via de hierboven beschreven gebiedsgerichte aanpak (SOLG).

Overijssel is rijk aan vele planten- en diersoorten in natuur en landschap. Dit willen we graag behouden en versterken. Op basis van onze natuurvisie Natuur voor elkaar gaan we uit van de eigen intrinsieke waarde van natuur én brengen we natuur dicht bij de mensen: beleven, benutten en beschermen. Daarom zetten we onder andere in op groenblauwe dooradering in het landschap: een vlechtwerk van landschapselementen (bijvoorbeeld watergangen met oevers, moerasjes en poelen en kleine bospercelen en paden) in het agrarisch cultuurlandschap. Dit is gunstig voor klimaatadaptatie en beleving van het landschap. In 2020 komen we met een ontwerp aanpak voor de groenblauwe dooradering. Onderdeel daarvan is een passende beloning voor boeren die daar aan bijdragen. Daarnaast voeren we met partners het actieplan 1,1 miljoen bomen uit.

Samenleven in Overijssel

In Overijssel is het fijn wonen, werken en recreëren door de mooie combinatie van natuurlandschappen, dorpen en steden én de mensen die er wonen (noaberschap). We vinden het belangrijk dat mensen zich thuis voelen in Overijssel. Ontmoeting is belangrijk, ook voor ons als provinciebestuur: luisteren, gezien worden én samenwerken.

Een gezonde leefomgeving is voor ons van groot belang. We borgen de basiskwaliteit van de leefomgeving door beleid te maken, kaders te stellen en te monitoren.

Een rijk sportief en cultureel aanbod draagt bij aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Bovendien is het een wezenlijke voorwaarde voor een goed vestigingsklimaat. Onze ambitie is dat #eenlevenlangbewegen een gedeeld motto in Overijssel wordt. Iedereen kan meedoen, op zijn eigen niveau. Samen met onze partners stellen we een Overijssels sportakkoord op en voeren dit uit.

Wij ondersteunen culturele instellingen in hun ontwikkeling, samenwerking en profilering. Samen zorgen zij voor een initiatiefrijk en cultureel levendig Overijssel, dat de Overijsselse identiteit uitdraagt en mede vormgeeft. Thema's als cultuurparticipatie- en educatie en het terugdringen van laaggeletterdheid zijn hier onderdeel van. Wij werken samen met onze partners aan een nieuw cultuurbeleid 2021-2024 waarbij we zoveel mogelijk aansluiten op het Rijksbeleid en de profielen van de drie stedelijke cultuurregio's.

We ondersteunen zelf-organiserend vermogen, bijvoorbeeld voor een duurzaam voorzieningenniveau. We stimuleren hierin het maatschappelijk initiatief, vooral op bovenlokaal en regionaal niveau. De website www.samenvoorelkaar.nl deelt voorbeeld en inspireert anderen.

Samen met onze partners werken we aan een actieplan Leefbaar Platteland. Verder richten we ons vanuit het programma Sociale Kwaliteit op het stimuleren van pilots, zoals lokale zorgcoöperaties, digitale diensten en duurzame ondernemingen. We versterken de samenwerking met gemeenten en benutten de lokale bestuurskracht.

Met onze bestuursstijl sluiten we aan op wat de samenleving nodig heeft en vraagt. We zoeken steeds naar de juiste balans: ruimte geven aan initiatieven, maar ook optreden waar nodig. Dat vraagt om een betrokken en flexibele houding, waarin transparantie en betrouwbaarheid rode draden zijn. Dat geldt ook voor de manier waarop we als overheid met informatie en gegevens omgaan. In 2020 stellen we een digitaliserings- en informatiestrategie op. Dit doen we vanuit de rollen die we als provincie vervullen, met oog voor ethiek, privacy en de relatie met onze maatschappelijke opgaven.

We agenderen trends en ontwikkelingen en bespreken vroegtijdig met onze partners wat dit vergt. Een levendige democratie waarin betrokkenheid van inwoners groot is en waarin iedereen meedoet, draagt bij aan vertrouwen in het openbaar bestuur. Het werken aan (innovatieve) samenwerkingen, goede verbindingen en het blijven leren staan hierin centraal. We evalueren het programma Studio Vers Bestuur met onze partners en gebruiken de resultaten voor het vormgeven en uitvoeren van het vervolg.

Financiën

Zoals op de startpagina is te zien, zijn de totale uitgaven (lasten) binnen de Begroting 2020 bijna € 482 miljoen. Door te klikken op de cirkeldiagram op de startpagina is te zien wat de uitgaven zijn per kerntaak. Tegenover deze uitgaven staan inkomsten (baten) van in totaal € 410 miljoen. De belangrijkste inkomsten zijn de uitkering uit het Provinciefonds (€ 202 miljoen) en de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting (€ 111 miljoen). Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van bijna € 72 miljoen dekken we vanuit de reserves.

Meerjarig zijn de financiën op orde. Met onderstaande budgettair perspectief (bedragen x € 1.000) maken we inzichtelijk wat de vrije ruimte is in de begroting voor de komende periode. Bij deze begroting presenteren we een volledig bijgewerkt budgettair perspectief ten opzichte van de stand bij de Begroting 2019. De grootste wijziging betreft de financiële vertaling van het coalitieakkoord. Dit is uitgebreid toegelicht in de Perspectiefbrief 2020. Het budgettair perspectief laat zien dat de komende periode het totale saldo (alle inkomsten minus alle uitgaven) elk jaar positief is. Dat geldt ook voor het structurele saldo per jaar (alle structurele inkomsten minus alle structurele uitgaven).

Alle detailinformatie over de financiën staat in het onderdeel financiën en de verschillende bijlagen bij deze begroting.

	Algemene reserve	2020	2021	2022	2023
Structureel saldo		7.697	1.534	16.793	15.080
Incidenteel saldo	3.425	-7.697	283	-14.537	-11.629
Totaal saldo	3.425		1.817	2.256	3.451
Gereserveerd voor volgende periode					40.000

Statenvoorstel

Het Statenvoorstel is het besluitvormend stuk bij deze begroting. Daarin staan de (financiële) voorstellen nader beschreven. Het Statenvoorstel vindt u onder de '**Meer**'-knop aan de rechterkant.

Kerntaak 1: Ruimtelijke ordening en waterbeheer

Dit is hoe wij denken

Overijssel biedt een aantrekkelijke en veilige woon-, werk- en leefomgeving voor inwoners, bedrijven en bezoekers. Zij voelen zich thuis in het afwisselende landschap, de fraaie dorpen en de bruisende steden, alle goed bereikbaar. Om onze inwoners blijvend een prettige en veilige plek te bieden, bundelen we onze krachten en vervullen we een sterke regierol voor de leefomgeving.

In onze steden en ons landelijk gebied is ruimte nodig voor de overgang (transitie) naar duurzame energie, klimaatbestendigheid, duurzame landbouw en kringlooeconomie. Als gebiedsregisseur vinden we met onze partners geschikte plekken voor deze ontwikkelingen en maken we ruimtelijke keuzes. Met onze Omgevingsvisie en Omgevingsverordening stellen we de kaders voor het gebruik van de ruimte op en onder de grond.

Bij een aantrekkelijke leefomgeving horen schoon en voldoende (drink)water en bescherming tegen overstromingen. Hierbij vervullen we als provincie een regierol vanuit onze kaderstellende en toezichhoudende taken.

Ook voeren we als provincie de regie op een evenwichtige woningmarkt per regio. We zien erop toe dat de juiste woningen voor verschillende doelgroepen worden (her)ontwikkeld. Dit vraagt maatwerk, omdat de woningmarkt in elke regio anders is.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

1.1 Een goede ruimtelijke ordening op en onder de grond

De Omgevingswet en de transities vragen de komende jaren om herziening van de Omgevingsvisie en -verordening. Hierbij stimuleren en bewaken wij ontwikkelingen met betrekking tot kwaliteit, zoals de Kwaliteitsimpuls groene omgeving (1.1.1). Om het beleid uit onze Omgevingsvisie uit te voeren, werken we zo vroeg mogelijk in een proces samen met partners. Onze rol verschilt hierbij per opgave (1.1.2). Zo werken wij met partners aan het ontwikkelen en uitvoeren van beleid voor de ondergrond (1.1.3). Ook zetten we ons grondeigendom en grondbeleid in om onze doelen te bereiken (1.1.4). Waar nodig zetten we wettelijke instrumenten in zoals zienswijzen en inpassingsplannen. Wij bereiden onszelf en onze partners voor op de invoering van de nieuwe Omgevingswet (1.1.5).

Prestaties

1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid

Acties

1. Wij houden de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening actueel en zorgen ervoor dat deze Omgevingswetproof zijn.
2. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 0,6 miljoen voor de herziening Omgevingsvisie uit het Coalitieakkoord waarbij we ingaan op aanpak en proces en voeren ter voorbereiding hierop onderzoeken en verkenningen uit.
3. Wij verkennen de consequenties van de transities (energie, klimaat, circulair) op stad en platteland, en op de ruimtelijke relatie daartussen.
4. Wij zetten indien nodig of wenselijk ons ruimtelijk instrumentarium in.

Portefeuillehouder: Boerman Bert, Haaf Monique, van

1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid

Acties

1. Wij voeren pilots uit in het kader van de transities (energie, klimaat, circulair) die input zijn voor de beleidsontwikkeling.
2. Wij ontwikkelen met onze partners aanscherpingsmogelijkheden van ons beleid op de kwaliteitssturing (onder andere doorontwikkeling Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving).
3. Wij voeren samen met regionale partners de Omgevingsagenda Oost en IJsselmeer Gebiedsagenda uit.
4. Wij werken samen met onze partners aan beleidsbeslissingen in het kader van integraal riviermanagement.
5. Wij maken deel uit van de netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht waarin we onder andere werken aan het kunstwerk Poort van het Vechtdal.
6. Wij voeren de lopende afspraken uit de ontwikkelagenda's voor Twente en Zwolle Kampen Netwerkstad (Spoorzone Zwolle) uit.
7. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 0,55 miljoen voor samenwerkingsverbanden water uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Boerman Bert, Haaf Monique, van

1.1.3 Ontwikkelen en uitvoeren beleid voor de ondergrond

Acties

1. Wij werken samen met partners aan bewustwording en participatie rond het benutten en beschermen van de ondergrond zoals het organiseren van de maand van de bodem.
2. Wij stimuleren gemeenten om ruimtelijk beleid op te stellen waarbij de ondergrond een bijdrage levert aan de maatschappelijke opgaven. Hiermee zorgen we dat de gemeenten zijn voorbereid op hun nieuwe taken onder de Omgevingswet.
3. Wij scherpen het provinciaal beleid aan op bodemenergie en geothermie in het licht van de regionale energiestrategieën.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium

Acties

1. Wij kopen, verkopen en beheren gronden en opstallen ten behoeve van provinciale doelen en projecten, binnen de kaders van de Nota Grondbeleid 2018.
2. Wij informeren u met de Meerjaren Investeringsprognose Grond (MIG) bij de jaarrekening over de ontwikkelingen in ons grondeigendom.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

1.1.5 Programma Omgevingswet

Acties

1. Wij optimaliseren de samenwerking met onze ketenpartners ter voorbereiding op de komst van de Omgevingswet. Dit doen we onder andere met 'omgevingstafels'.
2. Wij maken onze interne werkprocessen omgevingswet-proof en sluiten deze aan op het Digitale Stelsel omgevingswet.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen

Bij de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn water werken we met partners aan de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater (1.2.1). Met ons netwerk werken we aan de juiste hoeveelheid oppervlakte- en grondwater (1.2.2). Vanuit onze wettelijke taak zorgen we voor voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst (1.2.3). Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast is belangrijk voor een veilige woon- en werkomgeving. In onze Omgevingsvisie en -verordening stellen wij de normering vast voor regionale keringen (dijken langs regionale waterwegen) en wateroverlast (1.2.4). Wij verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven op grond van de Waterwet, Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden en onze Omgevingsverordening (1.2.5).

Prestaties

1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit

Acties

1. Wij co-financieren samen met de waterschappen projecten in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.
2. Wij ontwikkelen in de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater instrumentarium om het doelbereik van de Kaderrichtlijn Water te realiseren.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater

Acties

1. Wij informeren u over de gezamenlijke grondwateragenda in Rijn-Oost en starten met de uitvoering hiervan.
2. Wij werken met partners aan de uitvoering van het lopende maatregelenprogramma Zoetwatervoorziening Oost Nederland 2016-2021.
3. Wij stellen samen met partners een maatregelenprogramma Zoetwatervoorziening Oost Nederland op voor uitvoeringsperiode 2022-2027.
4. Wij voeren samen met partners de acties uit van de landelijke 'droogtetafel' en de Overijsselse droogte evaluatie.
5. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 1,4 miljoen voor droogte uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst

Acties

1. Wij voeren het programma Boeren voor Drinkwater uit in het kader van de bestuursovereenkomst Nitraat.
2. Wij werken in het Maatregelenprogramma Gebiedsdossiers Drinkwaterwinning met partners aan het veiligstellen van onze drinkwaterwinningen.
3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 0,7 miljoen voor drinkwater uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast

Acties

1. Wij doen u een voorstel voor een nieuwe normering voor regionale keringen.
2. Wij ontwikkelen met onze partners nieuw beleid ten aanzien van wateroverlast en de bijbehorende normering.
3. Wij participeren in projecten in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water

Acties

1. Wij verlenen vergunningen en ontheffingen en handelen meldingen af, binnen de wettelijke termijn.
2. Wij voeren het toezicht op de naleving uit overeenkomstig het jaarprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.
3. Wij informeren inwoners, ondernemers en medeoverheden over de regelgeving om de bekendheid te vergroten.
4. Wij intensiveren ons toezicht in grondwaterbeschermingsgebieden en informeren inwoners, bedrijven en medeoverheden hierover.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten, Bree Tijs, de

1.2.6 IJsseldelta fase 1

Acties

1. Wij ronden het projectdeel Ruimte voor de Rivier IJsseldelta-Zuid (financieel) af.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.2.7 IJsseldelta fase 2

Acties

1. Wij voeren de aanbestedingsprocedure voor het recreatieterrein uit nadat de minister het benodigde (MIRT-3) besluit heeft genomen.

2. Wij starten na de aanbesteding met de uitvoering van de voorzieningen op het recreatieterrein.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.3 Woningbouwontwikkelingen die aansluiten bij de regionale vraag

Om de woningvoorraad toekomstbestendig te maken werken wij met onze partners aan een evenwichtige woningmarkt (1.3.2). Belangrijk instrument hierbij zijn de regionale woonafspraken (1.3.1), deze ontwikkelen we door in de samenwerking wonen .

Prestaties

1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren van woonafspraken

Acties

1. Wij voeren de woonafspraken 2016-2020 uit en ronden deze af.
2. Wij werken aan het vervolg van de woonafspraken vanaf 2021 in de samenwerking wonen.
3. Wij voeren onze wettelijke taken uit als toezichthouder huisvesten statushouders.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad

Acties

1. Wij benutten onze netwerken zoals de Woonkeuken voor netwerksturing en samenwerking op het woondomein.
2. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 2,35 miljoen uit het Coalitieakkoord voor het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad, waarbij we onder andere ingaan op kwalitatief programmeren.
3. Wij werken in pilots met Zwolle en Enschede aan adaptief plannen binnen bestaand bebouwd gebied.
4. We doen u een voorstel voor het vervolg van de pilot Vechtdal voor recreatiewoningen.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving

Met onze partners onderzoeken we wat het betekent voor onze leefomgeving dat het natter, droger en warmer wordt. Wij zorgen er voor dat de leefomgeving in 2050 zo is ingericht dat we hier zo weinig mogelijk last van hebben en zo veel mogelijk kansen benutten (klimaatadaptief ingericht) (1.4.1). We verbeteren de ruimtelijke kwaliteit in onze steden en kernen. Met het netwerk van de stadsbeweging werken we aan vitale binnensteden (1.4.2) Met Overijssel op streek werken we aan een vitaal platteland en de verbinding tussen stad en land (1.4.3).

Prestaties

1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050

Acties

1. Wij gaan in gesprek met partners over welke risico's en knelpunten wel en niet acceptabel zijn (risicodialoog), op basis van de stresstesten.
2. Wij stellen samen met gemeenten en waterschappen uitvoeringsprogramma's op (actieplannen), op basis van de risicodialogen. Daarin staan de maatregelen die nodig zijn om klimaatadaptief te kunnen handelen.
3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor een deel van de resterende impuls van € 7,45 miljoen uit het Coalitieakkoord, voor actieplannen hitte-, droogte- en wateroverlast en eerste pilots voor projecten groen en blauw in de stad en waterveiligheid IJssel-Vechtdelta.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

1.4.2 Stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van bebouwd gebied

Acties

1. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 28,3 mln uit het Coalitieakkoord voor ruimtelijke kwaliteit in bebouwd gebied en de stadsbeweging.
2. Wij werken samen met onze netwerken aan vitaliteit van de binnensteden.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

1.4.3 Actieplan Leefbaar Platteland

Acties

1. Wij stellen investeringsvoorstellen op voor de resterende impuls van € 3,75 mln uit het Coalitieakkoord voor een Actieplan Leefbaar Platteland en de aanpak Overijssel op Streek. Ter voorbereiding hierop ontsluiten we data door het uitvoeren van een Krachtige Kernen Monitor.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van, Witte Roy, de

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	
1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid	-389
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	-886
1.1.3 Ontwikkelen en uitvoeren beleid voor de ondergrond	-186
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	-1.244

1.1.5 Programma Omgevingswet	-616
Totaal 1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	-3.322
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	-740
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	-85
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	-2.159
1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast	-106
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	-63
1.2.6 IJsseldelta fase 1	-6.000
1.2.7 IJsseldelta fase 2	0
Totaal 1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	-9.153
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	
1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren van woonafspraken	-250
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	-313
Totaal 1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	-563
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	-150
1.4.2 Stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van bebouwd gebied	-700
1.4.3 Actieplan Leefbaar Platteland	-250
Totaal 1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	-1.100
1.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
1.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-6.694
Totaal Lasten	-20.831
Baten	
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	3.691
Totaal 1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	3.691
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	0
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	10
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	1.357
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	34
1.2.6 IJsseldelta fase 1	0
1.2.7 IJsseldelta fase 2	0

Totaal 1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	1.401
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	557
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	0
1.4.2 Stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van bebouwd gebied	0
Totaal 1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	0
1.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
1.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
Totaal Baten	5.649
Totaal	-15.182

Kerntaak 2: Milieu en energie

Dit is hoe wij denken

Onze inwoners hebben recht op een gezonde leefomgeving in de volle breedte: lucht, water, ondergrond, licht, geluid, welzijn en veiligheid. Daarom investeren we in een leefomgeving waarin de milieuocondities op orde zijn en in een robuust en duurzaam energiesysteem.

De kwaliteit van het milieu is één van de factoren in de leefomgeving die van invloed zijn op de gezondheid van mensen. Luchtkwaliteit, geluidsbelasting, waterkwaliteit (kerntaak 1), en bodemkwaliteit zijn hier voorbeelden van. Wij borgen de basiskwaliteit van het milieu om nu en in de toekomst gezond en veilig te kunnen leven. Wij schuiven negatieve milieueffecten en -kosten niet af op toekomstige generaties of andere gebieden. We benutten de in de samenleving aanwezige kennis bij het bereiken van ons doel. Voor de gezondheid van onze inwoners zijn ook andere factoren in onze leefomgeving belangrijk, zoals de aanwezigheid van groen (kerntaak 3). De inrichting van de omgeving kan gezond gedrag uitlokken.

Hernieuwbare energie draagt bij aan een duurzame leefomgeving en is noodzakelijk vanwege de negatieve effecten van fossiele brandstoffen (CO₂, fijnstof). Het realiseren van energiematregelen biedt economische kansen en werkgelegenheid. De energietransitie vergt inzet van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden, en komt grotendeels in regionaal verband tot stand. De provincie verbindt partijen, organiseert uitvoeringsallianties en zorgt voor een koppeling met andere opgaven in het ruimtelijke domein.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen

Wij borgen de basiskwaliteit van de leefomgeving door beleid te maken en kaders te stellen (2.1.1). Wij stellen de gezondheid van onze inwoners meer centraal in ons milieu- en omgevingsbeleid en verwerken 'gezondheid' als rode draad in de Omgevingsvisie. Iedere vier jaar herzien we ons beleid ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij maken jaarlijks een uitvoeringsplan, waarin we de prioriteiten vastleggen. Wij stemmen vergunningverlening, toezicht en handhaving door verschillende bestuursorganen op elkaar af. Wij bereiden ons voor op besluitvorming over vliegveld Lelystad en de herziening van het luchtruim. Door vergunning-verlening, toezicht en handhaving zorgen de Omgevingsdiensten er namens ons en gemeenten voor dat de basiskwaliteit van de leefomgeving voldoet aan de wettelijke eisen (2.1.2). We voeren milieueffectrapportages uit voor onze projecten (2.1.3). Met monitoring en evaluatie (2.1.4) kijken we of de basiskwaliteit van lucht, geluid en bodem blijft voldoen aan de wettelijke normen.

Prestaties

2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid

Acties

1. Wij betrekken de resultaten van de beleidsverkenning milieu en gezondheid uit 2019 bij de ontwikkeling van gezondheid als rode draad in de omgevingsvisie.
2. Wij werken met gemeenten, GGD en andere partners uit hoe de gezondheid van inwoners meer centraal kan worden gesteld in milieu- en omgevingsbeleid.

3. Wij leveren inbreng in nationale en interprovinciale beleidstrajecten, zoals de nationale omgevingsvisie, de ontwikkeling van een nieuw landelijk luchtakkoord en de omgevingswet.
4. Wij stellen het beleidsplan vergunningverlening, toezicht en handhaving vast voor 1 december en het jaarprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving voor 31 december.
5. Wij voeren de wettelijke coördinatietaak uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
6. Wij bereiden ons voor op besluitvorming over vliegveld Lelystad en de herziening van het luchtruim door inhuur van kennis en het organiseren van een nulmeting.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten, Bree Tijs, de

2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu

Acties

1. Wij verlenen vergunningen en ontheffingen en handelen meldingen af binnen de wettelijke termijn.
2. Wij voeren het toezicht op de naleving uit overeenkomstig het jaarprogramma VTH.
3. Wij geven opdrachten aan de omgevingsdiensten voor uitvoering van de ingebrachte taken.
4. Wij beoordelen bij risicovolle bedrijven de vergunningen jaarlijks op actualiteit, bij overige bedrijven doen wij dit eenmaal in de vijf jaar.
5. Wij versnellen het actualiseren van vergunningen van bedrijven met betrekking tot energie, het landelijk afvalbeheerplan en zeer zorgwekkende stoffen.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten, Bree Tijs, de

2.1.3 Ondersteunen en (laten) uitvoeren van milieueffectrapportages / duurzaamheidsrapportages (plan MER)

Acties

1. Wij adviseren over en toetsen op het gebied van milieu- en duurzaamheidseffecten van voorgenomen plannen en projecten van derden.
2. Wij brengen milieu- en duurzaamheidseffecten van (eigen) plannen en projecten in beeld.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.1.4 Monitoring en evaluatie milieu en gezondheid

Acties

1. Wij monitoren de luchtkwaliteit in Overijssel.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst

De milieusituatie in Overijssel is overwegend op orde. Voor de sanering van vervuilde bodems voeren we programma's uit voor met asbest verontreinigde bodems en voor spoedeisende en overige bodems (2.2.1). Asbestdaken blijft een vraagstuk als het gaat om het creëren van een gezonde leefomgeving. Wij blijven inzetten op een spoedige sanering van in Overijssel aanwezige asbestdaken (2.2.2). Goed beheer van stortplaatsen voorkomt dat de basiskwaliteit van bodem, lucht en leefmilieu wordt aangetast. Vanuit onze wettelijk taak verzorgen wij het financieel beheer voor de nazorg van stortplaatsen (2.2.3).

Prestaties

2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties

Acties

1. Wij voeren het saneringsonderzoek Blekerijweg, IJsselmuiden uit.
2. Wij beheersen bestaande spoedeisende bodemsaneringen.
3. Wij monitoren conform het programma 2020 Bureau Asbestbodem Sanering.
4. Wij stellen het programma 2021 Bureau Asbestbodem Sanering vast.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken

Acties

1. Wij zorgen ervoor dat ook niet-draagkrachtige eigenaren de sanering van hun asbestdak kunnen financieren.
2. Wij zorgen ervoor dat bedrijven asbestdaksanering collectief kunnen aanbesteden.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.2.3 Beheer nazorgfonds

Acties

1. Wij stellen het jaarverslag 2019 en de begroting 2021 op voor het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen.
2. Wij hebben bestuurlijk overleg met de exploitanten van de stortlocaties.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem

We zetten in op 20% hernieuwbare energie in 2023. We stimuleren en steunen initiatieven om het gebruik van fossiele energie terug te dringen. We helpen projecten voor hernieuwbare energie en energiebesparing te realiseren met het programma Nieuwe Energie Overijssel 2017 - 2023 (2.3.1). We maken met partners plannen voor een meer duurzame energievoorziening met minder CO₂-uitstoot. Dit doen we door Regionale Energiestrategieën (RES-en) voor 2030 op te stellen voor Twente en West-Overijssel. De uitvoering van de RES-en integreren we in het lopende programma Nieuwe Energie Overijssel. Door het beschikbaar stellen van leningen, garanties en participaties via het Energiefonds Overijssel (2.3.2), maken we investeringsprojecten mogelijk gericht op energiebesparing en opwekking van hernieuwbare energie of energie-infrastructuur. Door het aandeelhouderschap in Enexis (2.3.3) beheren en ontwikkelen we de energie-infrastructuur voor inwoners, ondernemers en instellingen, gericht op energiezekerheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en uitvoerbaarheid.

Prestaties

2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie

Acties

1. Wij implementeren de aanbevelingen van de tussenevaluatie programma Nieuwe Energie Overijssel.
2. Wij ontwikkelen met de regio's de Regionale Energiestrategie 2030 voor Twente en West-Overijssel.
3. Wij ondersteunen de ontwikkeling van aardgasvrije wijken.
4. Wij stimuleren duurzame warmtevoorziening door ontwikkeling van warmtenetten voor gebruik van restwarmte en geothermie.
5. Wij versterken de ontwikkelcapaciteit voor lokale initiatieven en projecten zon- en windenergie bij bedrijven en gemeenten en monitoren de ontwikkeling van zonnevelden.
6. Wij realiseren 23,5 MW windenergie in de Veenwieken, 8,4 MW windenergie in windpark Nieuwleusen Synergie in de gemeente Dalfsen en 12 MW windenergie in windpark Staphorst WDS.
7. Wij stimuleren aardwarmte en bodemenergie en ondersteunen verdere projectontwikkeling en realisatie van aardwarmteprojecten Zwolle en Kampen.
8. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 20 mln voor energietransitie uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel

Acties

1. Wij streven er in 2020 naar om via Energiefonds Overijssel minimaal € 20 miljoen te investeren in projecten gericht op hernieuwbare energie en energiebesparing.
2. Wij gaan na welke mogelijkheden er zijn om de voorwaarden van het Energiefonds te verruimen, zodat lokale initiatieven daar ook gebruik van kunnen maken.
3. Wij stellen als aandeelhouder het jaarplan en de begroting voor 2020 en het jaarverslag over 2019 van het fonds vast.

4. Wij zien als aandeelhouder toe op uitvoering van het jaarplan 2020 van Energiefonds Overijssel.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.3.3 Realiseren van een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam regionaal energienetwerk (deelneming Enexis)

Acties

Wij oefenen het aandeelhouderschap uit van Enexis door:

1. Het sturen op de doelen van het strategisch plan van Enexis;
2. Het uitvoeren van de jaarlijkse beleidsplannen;
3. De vaststelling van de jaarrekening, met inbegrip van het daarbij behorende dividendbeleid.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

2.4 Een duurzaam landelijk gebied

In het landelijk gebied helpen wij met het programma Toekomstgerichte erven individuele erfeigenaren beslissingen te nemen over de structurele verduurzaming van hun erf (2.4.1).

Prestaties

2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven

Acties

1. Wij ondersteunen met erfcoaches de eigenaren van minimaal 750 erven bij het maken van een stappenplan voor de toekomst van het erf.
2. Wij presenteren per deelnemende gemeente twee voorbeelderven.
3. Wij voeren halverwege 2020 een tussenevaluatie uit.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	-129
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	-3.939
Totaal 2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid)	-4.068

voldoet aan wettelijke eisen	
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	-7.633
2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken	0
2.2.3 Beheer nazorgfonds	-46
Totaal 2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	-7.679
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	-7.740
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	-82
Totaal 2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	-7.822
2.4 Een duurzaam landelijk gebied	
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	-1.300
2.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-6.124
Totaal Lasten	-26.994
Baten	
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	227
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	0
2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken	0
2.2.3 Beheer nazorgfonds	51
Totaal 2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	51
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	511
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	61
Totaal 2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	572
2.4 Een duurzaam landelijk gebied	
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	0
2.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
Totaal Baten	850
Gerealiseerd resultaat	-26.144

Kerntaak 3: Vitaal platteland

Dit is hoe wij denken

Het platteland in Overijssel is van ons allemaal. Onze ambitie is dat landbouw, natuur, recreatie, energieproductie, klimaatadaptatie en toerisme duurzaam samengaan en profijt hebben van elkaar. Al deze sectoren dragen bij aan het welzijn en de welvaart in het landelijk gebied. In het landelijk gebied komen veel verduurzamingsopgaven samen. Deze opgaven beïnvloeden elkaar. Daarom pakken wij deze opgaven in samenhang op.

Wij zijn trots op ons platteland met zijn prachtige (boeren)landschappen en afwisselende natuur. We willen deze landschappen voor de toekomst behouden door ze te koesteren én te ontwikkelen. Onze ambitie om de biodiversiteit te herstellen, draagt bij aan een aantrekkelijke leefomgeving voor onze inwoners, nu en in de verre toekomst. Dit vergt verbetering van de leefgebieden van planten en dieren, zowel in beschermde natuurgebieden, als in de stad en in het agrarische cultuurlandschap.

Gezonde natuur en een gevarieerd landschap zijn ook belangrijk voor de waterhuishouding, een goed woon- en vestigingsklimaat en voor recreatie en toerisme. Groen-blauwe dooradering van het landelijk gebied is van belang voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en de beleving van het landschap. De natuur voorziet ook in onze basisbehoeften: voedselproductie dankzij bodemvruchtbaarheid, schoon water uit de kraan dankzij natuurgebieden, koelte en zuivere lucht dankzij bomen, en bestuiving van onze gewassen dankzij insecten. Daarnaast levert ze ons grondstoffen, zoals hout. Wij willen het 'natuurlijk kapitaal' van Overijssel duurzaam beheren en benutten.

Natuur is noodzakelijk, mooi en kwetsbaar. We pakken onze verantwoordelijkheid voor het natuurbeleid breed op en we zetten in op beleven, benutten en beschermen van natuur. Natuur is belangrijk voor het welzijn van onze inwoners. Wij willen ook dat onze inwoners zich verbonden voelen met natuur en landschap en daarvoor verantwoordelijkheid nemen. Daarom brengen we natuur dichterbij mensen zodat natuur meer beleefbaar wordt.

We stimuleren plannen voor de inrichting van het platteland die zowel voordelen voor de economie als de natuur hebben. Hierdoor houden we het platteland vitaal. De agrarische sector willen we toekomstbestendig maken door innovaties in de agrarische keten – van boer tot consument - te stimuleren en te faciliteren.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit

Met beleidsontwikkeling en kaderstelling rondom natuur en landbouw spelen we in op nieuwe ontwikkelingen (3.1.1). Met de andere provincies en het Rijk spelen we in op en beïnvloeden waar mogelijk het Europese natuurbeleid. Door onderzoeken krijgen we inzicht in maatschappelijke vraagstukken. Wij borgen de basiskwaliteit van de natuur en landbouw door vergunningen te verlenen voor de Wet Natuurbescherming en te controleren of regels nageleefd worden (3.1.2). Voor de Europees beschermde Natura2000-gebieden stellen we plannen op voor het beheer en we houden deze plannen actueel (3.1.3). We werken aan herstel van de biodiversiteit door het subsidiëren van natuurbeheer (3.1.4), agrarisch natuurbeheer (3.1.5) en projecten om de leefomgeving van bedreigde soorten te herstellen (3.1.6). Door te monitoren en te evalueren zien we hoe natuurwaarden zich ontwikkelen en kunnen we bijsturen (3.1.7).

Prestaties

3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap

Acties

1. Wij doen beleidsontwikkend onderzoek in relatie tot natuur en klimaat voor stedelijk en landelijk gebied.
2. Wij bepalen, op basis van onze ervaringen bij de uitvoering van ons natuurbeleid, welke onderdelen van het beleid om bijstelling vragen. Deze verwerken wij bij de periodieke actualisatie van de Omgevingsvisie.
3. Wij beoordelen of relevante ontwikkelingen in 'de buitenwereld', zoals nieuwe kennis of jurisprudentie, aanleiding zijn voor bijstelling van beleid.
4. Wij ontwikkelen producten en instrumenten waarmee we het voor initiatiefnemers gemakkelijker maken te voldoen aan de Wet natuurbescherming.
5. Wij organiseren jaarlijks een natuurcongres om met onze partners de uitvoering van de natuurvisie te optimaliseren.
6. Wij geven invulling aan onze zorgplicht voor invasieve soorten.
7. Wij stellen het beleidsplan vergunningverlening, toezicht en handhaving vast voor 1 november en het jaarprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving voor 31 december.

3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap

Acties

1. Wij verlenen vergunningen en ontheffingen en handelen meldingen af binnen de wettelijke termijn.
2. Wij voeren het toezicht op de naleving uit overeenkomstig het jaarprogramma VTH.
3. Wij voeren onze wettelijke coördinatetaak met betrekking tot handhaving van de groene wetten uit.
4. Wij voeren pilots uit voor het gebruik van data en nieuwe technieken in toezicht en handhaving.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten, Bree Tijs, de

3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000

Acties

1. Wij ronden de eerste generatie beheerplannen af.
2. Wij passen beheerplannen aan op basis van jurisprudentie en nieuwe inzichten.
3. Wij bereiden de tweede generatie beheerplannen voor.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.1.4 Beheer natuurterreinen

Acties

1. Wij subsidiëren het beheer van 46.000 – 48.000 hectare natuur.
2. Wij actualiseren jaarlijks het Natuurbeheerplan.

3. Wij werken samen met de beheerders aan de verdere verbetering van de kwaliteit van het natuurbeheer.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied

Acties

1. Wij subsidiëren 3.200 – 4.800 hectare agrarisch natuurbeheer.
2. Wij actualiseren jaarlijks het Natuurbeheerplan.
3. Wij stimuleren dat de agrarische collectieven aanvullende maatregelen uitvoeren voor behoud en inrichting van de leefgebieden voor weidevogels.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit

Acties

1. Wij ontwikkelen en ondersteunen maatregelen om de condities voor aandachtsoorten te verbeteren.
2. Wij stimuleren dat kennis over aandachtsoorten wordt gedeeld, zodat maatregelen geoptimaliseerd kunnen worden.
3. We stimuleren activiteiten om de samenleving te betrekken bij de soorten die Overijssel rijk is.
4. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 2 mln voor biodiversiteit uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap

Acties

1. Wij coördineren de monitoring van het Natuurnetwerk Nederland in Overijssel.
2. Wij leveren gegevens aan voor de landelijke Voortgangsrapportage natuur.
3. Wij voeren de monitoring van het agrarisch natuurbeheer uit.
4. Wij voeren de monitoring van Natura2000 uit.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur

De natuur toont zich in het landschap. Om ons mooie Overijsselse landschap te kunnen blijven beleven, moeten we dit beheren. Wij bevorderen dat lokale gemeenschappen zich eigenaar voelen van hun landschap en ondersteunen het beheer (3.2.1). Het beleven van de natuur bevorderen we door projecten uit te voeren waarin natuur en mensen elkaar ontmoeten (3.2.2). Wij brengen kinderen in aanraking met de natuur door het vergroenen van schoolpleinen, en door speelnatuur en natuureducatie te stimuleren. We stimuleren het vergroenen van steden en dorpen, waarmee we ook negatieve effecten van klimaatverandering als hittestress en wateroverlast verminderen. In projecten stimuleren we dat mensen die weinig toegang hebben tot de natuur, bijvoorbeeld vanwege ziekte of gezondheidsproblemen, van de natuur kunnen profiteren.

Prestaties

3.2.1 Beheer landschap

Acties

1. Wij ondersteunen het landschapsbeheer in Overijssel.
2. Wij zorgen in samenwerking met onze partners voor een ondersteuning van vrijwilligers in natuur en landschap.
3. Wij verbreden samen met partners het vrijwilligerswerk om in te spelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en ambities.
4. Wij voeren met partners het Actieplan 1,1 mln bomen uit.
5. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 3 mln voor landschapsbeheer uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen

Acties

1. Wij voeren samen met onze partners het Plan van Aanpak voor Groene Schoolpleinen uit.
2. Wij helpen gemeenten en inwoners met financiële ondersteuning en kennis-uitwisseling bij het vergroenen van de bebouwde omgeving.
3. Wij stimuleren groene maatschappelijke initiatieven via de subsidieregeling 'Natuur en Samenleving' en de prijsvraag Groen, Groener, Groenst.
4. Wij bevorderen met communicatieactiviteiten het bewustzijn over de betekenis van natuur voor mensen.
5. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 4,8 mln voor Natuur voor elkaar en Groene schoolpleinen uit het Coalitieakkoord (in samenhang met prestatie 3.3.3).

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van mensen met natuur

We blijven - binnen de juridische kaders van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn - werken aan de balans tussen natuur en economie. We versterken de natuur, ook om ruimte te creëren voor economische ontwikkelingen (3.3.1). De Nationale Parken richten zich op de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap en op het versterken van natuurgerichte recreatie. Wij ondersteunen deze ontwikkeling (3.3.2). We bevorderen natuurinclusief denken en werken in de bouw en infrastructuur (3.3.3). Soms staan natuur en economische belangen op gespannen voet. Door het beheren van in het wild levende dieren minimaliseren we economische schade (3.3.4). Ook bieden wij, onder voorwaarden, een tegemoetkoming in de schade.

Prestaties

3.3.1 Aanpak Stikstof

Acties

1. Wij dragen bij aan een nieuw landelijk beleidskader voor verdere reductie van stikstof depositie.
2. Wij werken een beleidskader uit voor beweiden en bemesten en voormalig meldingsplichtige of vrijgestelde activiteiten.
3. Wij werken aan het inzichtelijk maken van de perspectieven voor economische ontwikkelingen op korte termijn.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.3.2 Nationale parken

Acties

1. Wij werken met onze Nationale parken samen om de synergie tussen economie, natuur en samenleving optimaal te benutten.
2. Wij faciliteren de Nationale parken in hun ontwikkeling van trede twee naar drie binnen de standaard voor de nationale parken.
3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 1 mln voor Nationale parken uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

3.3.3 Stimuleren natuurinclusief denken en werken

Acties

1. Wij ontwikkelen een programmatische aanpak voor een natuurinclusieve provinciale infrastructuur. We voeren tenminste 3 pilots uit.
2. Wij begeleiden pilotprojecten met een soortenmanagementplan.
3. Wij brengen de "toolbox natuurinclusief werken" onder de aandacht en wisselen ervaringen uit met partijen in de bouw en infrastructuur.
4. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls voor Natuur voor elkaar uit het Coalitieakkoord (in samenhang met prestatie 3.2.2).

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.3.4 Faunabeheer

Acties

1. Wij verlenen subsidie aan de Faunabeheereenheid (FBE).
2. Wij vergoeden faunaschade onder voorwaarden.
3. Wij onderzoeken welke acties nodig zijn om robuuste populaties zoveel mogelijk in balans te brengen met menselijk gebruik.
4. Wij stellen in overleg met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties een plan van aanpak op voor bestrijding van invasieve exoten (waaronder de eikenprocessierups). Indien voor de uitvoering hiervan extra middelen nodig zijn komen wij hier bij de Perspectiefnota 2021 op terug.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem

Het Rijk is primair verantwoordelijk voor het landbouwbeleid. We ontwikkelen aanvullend beleid gericht op een toekomstbestendige Agro & Food-keten. Daarbij willen we helpen om - waar mogelijk - de regelgeving te vereenvoudigen en experimenteerruimte te zoeken (3.4.1). Wij leveren een bijdrage aan de verduurzaming van de Agro & Food-keten door innovaties te stimuleren, concrete initiatieven te ondersteunen en zo te komen tot nieuwe verdienmodellen. We voeren dit uit met ons innovatieprogramma Agro & Food (3.4.2). Door het uitvoeren van een herverkavelingsprogramma (3.4.3) helpen wij de sector zich voor te bereiden op de toekomst. We blijven zoeken naar mogelijkheden om - met behoud van een gezonde bedrijfsvoering - de ecologische voetafdruk van de landbouw te verminderen, bijvoorbeeld door omschakeling naar kringlooplandbouw en verduurzaming van de voedselketen (3.4.4).

Prestaties

3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw

Acties

1. Wij doen verkenningen, ontwikkelen beleid en bepalen de inzet van de provincie voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (EU) en de transitie naar een duurzame sector.
2. Wij ondersteunen het (landelijke) kennisplatform veehouderij en humane gezondheid.

3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food

Acties

1. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 6 mln voor Agro & Food uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.4.3 Landbouwstructuurversterking

Acties

1. Wij voeren de lopende landinrichtingsprojecten Staphorst en Blokzijl-Vollenhove uit en ronden de overige landinrichtingsprojecten af.
2. Wij gaan, afhankelijk van het resultaat van het debat in PS over de evaluatie van het programma landbouwstructuurversterking, na op welke wijze inzet van het instrument andere doelen kan dienen.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.4.4 Milieu innovatie in de landbouw

Acties

1. Wij ondersteunen (lopende) doorbraak-projecten, waarbij met een gezonde bedrijfsvoering overgeschakeld wordt op kringlooplandbouw met een kleinere ecologische voetafdruk in een duurzame voedselketen.
2. We werken de resultaten van de strategie-ontwikkeling voor de verduurzaming landelijk gebied verder uit ten behoeve van de herziening van de Omgevingsvisie.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma

In het programma Ontwikkelopgave Natura 2000 werken we aan het herstel van de biodiversiteit door de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (3.5.1). We nemen maatregelen om de natuur te behouden, herstellen en versterken. Dit is noodzakelijk om ruimte te creëren voor economische ontwikkeling. De 24 projecten van Natura2000 worden in Overijssel uitgevoerd door 'Samen werkt beter'. Hierin zijn natuurorganisaties, landbouworganisaties en gemeenten verenigd. We hanteren een gebiedsgerichte aanpak die recht doet aan de verschillende belangen.

Elk van de 24 Natura 2000-gebieden in Overijssel is uniek en heeft specifieke maatregelen nodig voor behoud en herstel van biodiversiteit. In het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn onderzoeken we voor elk Natura 2000-gebied welke herstelmaatregelen nodig zijn en voeren deze uit.

Om de klimaatverandering tegen te gaan, moet de uitstoot van broeikasgassen in het Veenweidegebied worden teruggedrongen. Dat heeft gevolgen voor de hier gevestigde agrarische bedrijven. Voor het Veenweidegebied maken we met de huidige gebruikers een gebiedsprogramma waarin de opgaven voor dit gebied in onderlinge samenhang worden uitgewerkt (3.5.2).

Prestaties

3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland

Acties

1. Wij ronden voor alle Natura-2000 gebieden de (voor)ontwerp ruimtelijke plannen af.
2. Wij starten in vrijwel alle gebieden de (voorbereiding van de) uitvoering van herstelmaatregelen.
3. Wij stimuleren de totstandkoming van de verbetervoorstellen, als onderdeel van de NNN.

4. Wij voeren gesprekken over schadeloosstelling met de grondeigenaren die geraakt worden door de uitvoering van de herstelmaatregelen.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.5.2 Gebiedsprogramma Veenweidegebied

Acties

1. Wij starten samen met overheden en inwoners de uitwerking van het gebiedsprogramma Veenweidegebied in het kader van het klimaatakkoord en het IBP-Vitaal Platteland.
2. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 3 mln voor veenweideproblematiek uit het Coalitieakkoord.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten

Acties

1. Wij handelen de jaarbijdrage Groenfondsleningen (via het Nationaal Groenfonds en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) ten behoeve van particuliere natuurrealisatie (SKNL) administratief af.
2. Wij handelen de subsidieregeling Tender Particuliere Natuurrealisatie (openstelling t/m 31-12-2019) gericht op realiseren van circa 70 ha nieuwe natuur administratief af. De uitvoering van de projecten loopt door in 2020 en verder.

Portefeuillehouder: Bolscher Gert Harm, ten

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	
3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap	-465
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	-697
3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000	-612
3.1.4 Beheer natuurterreinen	-18.522
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	-3.764
3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit	-521
3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap	-563
Totaal 3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	-25.144
3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	

3.2.1 Beheer landschap	-900
3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen	-728
Totaal 3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	-1.628
3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van natuur en economie	
3.3.1 Aanpak Stikstof	-652
3.3.3 Stimuleren natuurinclusief denken en werken	-400
3.3.4 Faunabeheer	-2.077
Totaal 3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van natuur en economie	-3.129
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	
3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw	-273
3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food	0
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	-500
3.4.4 Milieu innovatie in de landbouw	0
Totaal 3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	-773
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma	
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	-98.305
3.5.2 Gebiedsprogramma Veenweidegebied	-200
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	-6.662
Totaal 3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma	-105.168
3.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-9.439
Totaal Lasten	-145.281
Baten	
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	
3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap	0
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	490
Totaal 3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	490
3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	
3.2.1 Beheer landschap	0
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	
3.4.2 Innovatieprogramma Agro&Food	0
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	0
Totaal 3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	0
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma	
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	2.465
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	0

Totaal 3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma	2.465
3.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
Totaal Baten	2.955
Gerealiseerd resultaat	-142.325

Kerntaak 4: Mobiliteit

Dit is hoe wij denken

Goede bereikbaarheid is een voorwaarde voor (economische) ontwikkeling en draagt bij aan een goed vestigingsklimaat. In de Omgevingsvisie en de Koersdocumenten fiets, OV, auto en goederenvervoer is de koers bepaald voor acties op het gebied van mobiliteit. Aan de hand van de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO, 2018) maken wij per verbinding de afweging tussen mogelijke investeringen in weginfrastructuur, OV en/of fiets.

We voeren de wettelijke regie en coördineren de inbreng van alle betrokken partijen binnen het beleidsveld mobiliteit. Als beheerder van provinciale (vaar)wegen werken we aan een veilig en goed onderhouden (vaar-) wegennet. Maar hoe goed de wegen ook zijn, veiligheid heeft steeds meer te maken met gedrag. Daarom stimuleren we veilig gedrag van weggebruikers.

Om de alsmaar toenemende mobiliteit te verwerken, zetten we in op duurzaam Openbaar Vervoer en stimulering van fietsgebruik naast een betere autobereikbaarheid. Dat draagt tevens bij aan schonere lucht en daarmee aan een gezonder leefmilieu. We stimuleren het maken van bewuste, duurzame en slimme keuzes en combinaties van de verschillende manieren om je te verplaatsen.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken

We optimaliseren de (benutting van) vervoerssystemen en netwerken. Op basis van de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO) maken we keuzes ten aanzien van de kwaliteitsniveaus van onze infrastructuur. In onze mobiliteitsaanpak zetten we met gemeenten en partners in op gedragsbeïnvloeding en een betere onderlinge aansluiting van verschillende vervoerswijzen voor personen en goederen (4.1.2). Voor een betere bereikbaarheid stimuleren we het bewust kiezen of, hoe, en op welk tijdstip men zich verplaatst. Ook het slim combineren van systemen en netwerken draagt bij aan optimale bereikbaarheid (4.1.3 en 4.1.4).

Prestaties

4.1.1 Beleidsontwikkeling mobiliteit

Acties

1. Wij verkennen de relatie van de veranderende mobiliteit en andere transities.
2. Wij leveren samen met de wegbeheerders in Overijssel een referentiekader van onze wegen op.
3. Wij leveren samen met de wegbeheerders in Overijssel een Actieprogramma Wegen op.
4. Wij voeren studies uit ter onderbouwing van mobiliteitsvraagstukken en/of lobbydossiers.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.1.2 Regionale Mobiliteitsaanpak

Acties

1. Wij actualiseren samen met onze partners ons meerjarig investeringsprogramma Mobiliteit op basis van onze Koersdocumenten en Beleidsimpulsen.
2. Wij stellen samen met onze partners de bestedingsplannen Mobiliteit 2021 op en verwerken dit in onze begroting.
3. Wij stellen samen met de gemeenten het uitvoeringsprogramma (UVP) voor 2021 op waarin gemeentelijke en provinciale projecten en/of maatregelen worden gesubsidieerd.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.1.3 Slim inzetten van systemen en netwerken

Acties

1. Wij ontwikkelen het Rijksprogramma Slimme en Duurzame mobiliteit en voeren dit uit.
2. Wij geven invulling aan de uitwerking van het Klimaatakkoord om onze systemen te verduurzamen.
3. Wij werken samen met de wegbeheersers aan de digitaliseringsopgave mobiliteit.
4. Wij werken binnen de Werkgeversaangepak aan de vermindering van autogebruik door in te zetten op bewustwording en beloning.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.1.4 Slimmer maken van systemen en netwerken

Acties

1. Wij voeren samen met onze partners innovatieve slimme mobiliteitsprojecten uit, waaronder: slimme verkeerslichten, open data (ten behoeve van Talking Traffic), innovaties rond fiets en innovatieve mobiliteitsdiensten (MaaS = Mobility as a Service).

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer

Als opdrachtgever voor het regionale openbaar vervoer verlenen wij OV-concessies voor bus en trein. Wij zetten in op kwaliteitsverbetering en het overstappen op schone energie in het openbaar vervoer. Daarvoor stemmen we het vervoersaanbod af op de vraag, versterken het kernnet en vinden alternatieven voor de nog overblijvende vraag naar vervoer (4.2.2). We stimuleren en realiseren maatregelen om het trein- en busvervoer te verbeteren en duurzamer te maken (4.2.3 t/m 4.2.6). We werken mee aan het Rijksprogramma 'Toekomstbeeld OV 2040' en behartigen daarin de belangen van Overijssel. We werken aan gezamenlijke kennisontwikkeling (4.2.1).

Prestaties

4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer

Acties

1. Wij realiseren nieuwe infrastructuur voor de energievoorziening van de bussen.
2. Wij werken mee aan het Rijksprogramma 'Toekomstbeeld OV 2040', waarin wij nadenken over knooppunten en de aansluiting van nationale treindiensten op de regionale treindiensten. Leidraad daarbij is ons eigen koersdocument OV
3. Wij stellen kaders en begeleiden de vervoerders bij de introductie van nieuwe betaalwijzes in het openbaar vervoer.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.2.2 Verduurzamen spoorlijnen

Acties

1. Wij laten door ProRail een verkenning uitvoeren naar de elektrificatie van de treinverbinding Almelo-Mariënberg-Hardenberg ter voorbereiding op besluitvorming over een verdere planuitwerking.
2. Wij onderzoeken in overleg met Gelderland de mogelijkheden van verduurzaming van de treinverbinding Zutphen-Hengelo-Oldenzaal, in relatie tot de concessiewissel in 2023.
3. Wij onderzoeken samen met de Duitse partners en Euregio (Interregstudie) de mogelijkheden van verduurzaming van de treinverbindingen Enschede-Gronau-Münster/Dortmund in relatie tot de concessiewissel in 2026.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein

Acties

1. We implementeren de concessie IJssel-Vecht.
2. We bereiden de aanbesteding OV-concessie Berkel-Dinkel voor (2023).
3. Wij coördineren de wervingsacties van vervoerders voor nieuwe reizigers.
4. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls uit het Coalitieakkoord van € 1 miljoen voor OV, stations en sociale veiligheid.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.2.4 Verbeteren infrastructuur openbaar vervoer

Acties

1. Wij voeren onderzoeken uit naar opwaardering van de diverse treinverbindingen in Overijssel waarbij prioriteit wordt gegeven aan de treinverbinding Zwolle – Enschede (-Münster).
2. Wij werken een investeringsvoorstel uit voor de impuls uit het coalitieakkoord van € 2 miljoen voor Niet actief beveiligde overwegen.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.2.5 Spoor Zwolle - Kampen

Acties

1. Wij ronden met de spoorbeheerder de werkzaamheden af van het project vernieuwing Kamperlijn.
2. Wij implementeren met de vervoerder de opening van station Zwolle Stadshagen en monitoren de uitvoering van de gewijzigde treindienst.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede

Acties

1. Wij bewaken de uitvoering van aanvullende werkzaamheden rond de elektrificatie en versnellingsmaatregelen (onder meer aanvullende stroomvoorziening).
2. Wij monitoren de inzet van de intercity en voeren onderzoeken uit naar verdere kwaliteitsverbeteringen van de treinverbinding Zwolle-Enschede. Hierbij gaat het om:
 - a. verhogen van de capaciteit
 - b. versnellen van de Intercity en de Sprinter
 - c. en het laten rijden van een tweede Intercity / kwartiersdienst.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.3 Vaker op de fiets

Wij stimuleren het gebruik van de (elektrische) fiets op afstanden tot ongeveer vijftien kilometer als alternatief voor de auto en het openbaar vervoer. En ook als vervoermiddel van en naar stations of carpoolplaatsen (4.3.1). Een kwalitatief goed en veilig fietsnetwerk is belangrijk voor woon-werkverkeer, en daarmee ook voor de werkgelegenheid. (4.3.2.)

Prestaties

4.3.1 Stimuleren fietsgebruik

Acties

1. Wij stimuleren het fietsgebruik door projecten te ontwikkelen en uit te voeren gericht op gedragsbeïnvloeding en techniek. Dit doen wij samen met onze partners.
2. Wij werken de voorlopige ontwerpen uit van de nadere verkenning van 9 regionale fietsroutes en de F35.
3. Wij onderzoeken de mogelijkheden naar knooppuntontwikkeling / overstappunten (hubs) inclusief het fietsparkeren.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.3.2 Goed en veilig fietsnetwerk

Acties

1. Wij werken de voorlopige ontwerpen uit van de nadere verkenning van 9 regionale fietsroutes en de F35.

2. Wij onderzoeken de mogelijkheden naar knooppuntontwikkeling / overstappunten (hubs) inclusief het fietsparkeren.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek

Met onze partners (4.4.1) werken we aan efficiënt (4.4.2) en schoon (4.4.3) goederenvervoer. Dat vergroot de bereikbaarheid, de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde van de logistieke sector. We zorgen voor een optimale bereikbaarheid van de logistieke hotspots in Overijssel zodat ze goed kunnen opereren op de Europese corridors (4.4.4).

Prestaties

4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)

Acties

1. Wij geven onder regie van POLO, samen met de logistieke stakeholders, uitvoering aan het meerjarenprogramma Goederenvervoer en logistiek.
2. Wij ondersteunen de POLO (secretariaat, aanjager kernteam en werktafels) en de logistieke netwerkorganisaties bij cluster- en netwerkactiviteiten.
3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls uit het Coalitieakkoord van € 1,8 miljoen voor schoon goederenvervoer en logistiek.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.4.2 Slimme logistiek (Smart Logistics)

Acties

1. Wij bedenken met partners maatwerkoplossingen voor logistieke vragen, onder meer stadslogistiek (koppeling met het Klimaatakkoord), afvallogistiek, zorglogistiek en bouwlogistiek.
2. Wij realiseren slimme infrastructuur door het uitvoeren van projecten als Talking Traffic en Blauwe Golf.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.4.3 Verduurzaming goederenvervoer Green deal Binnenvaart

Acties

1. Wij versterken via de Green Deal Binnenvaart de positie van de binnenvaart, door een actief verandering van vervoerswijze beleid (modal shift) te voeren van weg naar water.
2. Wij stimuleren via de Green Deal Binnenvaart de vergroening van de binnenvaartvloot.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk

Acties

1. Wij creëren een robuust vaarwegennet, onder meer door onze betrokkenheid bij het verruimen van de Twentekanalen, project sluis Kornwerderzand en het onderzoek 'Handelingsperspectieven Droogte'.
2. Wij onderzoeken samen met de partners de mogelijkheden voor meer parkeergelegenheid voor vrachtauto's.
3. Wij behartigen de belangen van Overijssel op het dossier Vrachtwagenheffing.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.5 Iedereen elke dag veilig thuis

Verkeersveiligheid is essentieel voor het welzijn in Overijssel. Op basis van het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 dragen wij bij aan de ambitie '0 verkeersslachtoffers'. Dat doen we door gedragsbeïnvloeding (4.5.2) en door het veiliger maken van het wegennetwerk (4.5.1).

Prestaties

4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid

Acties

1. Wij (mede)financieren gemeentelijke/provinciale infrastructurele projecten ter verbetering van verkeersveiligheid en dragen op die wijze bij aan de uitvoering van het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid

Acties

1. Wij geven samen met partners uitvoering aan het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 en het meerjarenprogramma Verkeersveiligheid.
2. Wij participeren in het ROV Oost-Nederland, dat haar werkplan 2020 uitvoert.
3. Wij verlenen subsidiebijdragen aan gemeentelijke projecten en programma's op het gebied van gedragsbeïnvloeding.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer

Goede en veilige bereikbaarheid voor het autoverkeer van en naar stedelijke netwerken en streekcentra is van groot belang voor onze economie. Vanuit de Integrale Netwerkvisie Overijssel (INO) werken we onze wegenvisie met de andere wegbeheerders uit in een actieprogramma wegen (4.6.1 t/m 4.6.10).

Prestaties

4.6.1 A1

Acties

1. Wij begeleiden de uitvoering van fase I en II (Deventer-Azelo).
2. Wij voeren samen met de gemeenten langs de A1 de planuitwerkingfase uit en begeleiden de uitvoering van de gebiedsplannen.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid

Acties

1. Wij (mede)financieren gemeentelijke/provinciale projecten ter verbetering van de bereikbaarheid.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.2 A28

Acties

1. Wij agenderen bij de ministerie van IenW en de Tweede Kamer de nodige vervolgstappen voor de instandhouding en verbetering van de verkeersveiligheid en doorstroom op de Rijksweg A28, dit naar aanleiding van afronding MIRT onderzoek november 2019.
2. Wij geven daarbij prioriteit aan de A28 corridor bij Zwolle in samenhang met onderliggend weggennet (ring/N35/N50/N340). Wij streven daarbij naar een MIRT-verkenning voor de langere termijn en beter benutten pakketten (slim en duurzaam) voor de kortere termijn.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.3 N35 – Lopende projecten

Acties

1. Wij bewaken het proces richting een onherroepelijk tracébesluit door Minister I&W voor Nijverdal-Wierden.
2. Wijthmen- Nijverdal: Rijkswaterstaat voert maatregelen uit. Ook de planstudie Haarle wordt uitgevoerd.
3. Wij ronden de planstudie Knooppunt Raalte af en bereiden de realisatiefase voor.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.4 N35 – Marsroute

Acties

1. Wij agenderen verdere opwaardering van de N35 tussen Wijthmen – Nijverdal bij ministerie IenW via het MIRT en via lobby richting Tweede Kamer. Einddoel is uitvoering minimaal 2x2 100 km/uur met ongelijkvloerse kruisingen en gescheiden rijstroken.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.5 N50

Acties

1. Wij werken mee aan de planstudie Rijksweg N50 Kampen Zuid-Kampen.
2. Wij agenderen problematiek op de N50 bij ministerie IenW via het MIRT en via lobby richting Tweede Kamer.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.6 N307

Acties

1. Wij verrichten de voorbereidende werkzaamheden voor de vergunningen voor aanleg van de N307.
2. Wij bereiden de realisatiefase voor.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.7 Vechtdalverbinding (N340/N377 en N48)

Acties

1. Wij starten met de werkzaamheden aan het nieuwe tracé bij de aansluiting met de A28.
2. Wij starten met de uitvoering van de onderdoorgang in de N377 in Balkbrug.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.8 N348 Raalte-Ommen (1e en 2e fase)

Acties

1. Wij ronden de uitvoering van de N348 (financieel) af.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten

Acties

1. Wij realiseren de aansluiting Oude Deventerweg - Landweerweg (N733).
2. Wij realiseren de aansluiting Lossersestraat - Noord Esmarkerrondweg (N732).
3. Wij realiseren de rotonde Meenteweg Olst (N337).
4. Wij ronden de planstudie F35 Enschede-Oldenzaal af.
5. Wij ronden de planstudie aansluiting N315/N768 Danspaleis af.
6. Wij ronden de planstudie Herstel Deldener Esch (Pact van Twickel) af.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Wij werken aan de instandhouding van onze provinciale infrastructuur (4.7.1). Wij houden daarbij rekening met verkeersveiligheid, doorstroming, leefbaarheid en het milieu. (4.7.2 en 4.7.3).

Prestaties

4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur

Acties

1. Wij bevorderen de doorstroming door het beter benutten van bestaande infrastructuur.
2. Wij voeren samen met alle wegbeheerders in Overijssel Dynamisch Verkeersmanagement uit.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur

Acties

1. Wij voeren het geprogrammeerde onderhoud aan de provinciale infrastructuur uit conform de tabel in bijlage 'Meerjarenuitvoeringsprogramma provinciale wegen'.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

4.7.3 Vervangen provinciale infrastructuur

Acties

1. Wij verbeteren de knelpunten binnen het vervangingsprogramma Wegen en pakken deze de komende jaren structureel op.
2. Wij bereiden voor en voeren de vervanging van wegen en kunstwerken uit conform het Statenbesluit PS/2016/300 en PS/2018/414.

Portefeuillehouder: Boerman Bert

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	
4.1.2 Regionale Mobiliteitsaanpak	0
4.1.3 Slim inzetten van systemen en netwerken	-1.650
4.1.4 Slimmer maken van systemen en netwerken	0
Totaal 4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	-1.650

4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	-760
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	-104.420
4.2.4 Verbeteren infrastructuur openbaar vervoer	0
4.2.5 Spoor Zwolle - Kampen	0
4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede	-500
Totaal 4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	-105.680
4.3 Vaker op de fiets	
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	-8.500
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	
4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)	-200
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	-1.200
Totaal 4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	-1.400
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	-5.477
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	-6.800
Totaal 4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	-12.277
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	
4.6.1 A1	0
4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid	-4.000
4.6.2 A28	0
4.6.3 N35 – Lopende projecten	0
4.6.4 N35 – Marsroute	0
4.6.5 N50	0
4.6.6 N307	-67
4.6.7 Vechtdalverbinding (N340/N377 en N48)	0
4.6.8 N348 Raalte-Ommen (1e en 2e fase)	0
4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten	-6.887
Totaal 4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	-10.954
4.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-10.376
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	-13.207
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	-16.582
4.7.3 Vervangen provinciale infrastructuur	-574
Totaal 4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	-30.363
Totaal Lasten	-181.201

Baten	
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	
4.1.2 Regionale Mobiliteitsaanpak	0
4.1.3 Slim inzetten van systemen en netwerken	0
Totaal 4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	0
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	0
4.2.2 Verduurzamen spoorlijnen	0
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	45.237
Totaal 4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	45.237
4.3 Vaker op de fiets	
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	0
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	0
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	1.500
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	
4.6.1 A1	0
4.6.4 N35 – Marsroute	0
4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten	0
Totaal 4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	0
4.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	366
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	0
Totaal 4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	366
Totaal Baten	47.103
Gerealiseerd resultaat	-134.098

Kerntaak 5: Regionale economie

Dit is hoe wij denken

We werken aan een krachtige, regionale economie die crises het hoofd kan bieden. Een krachtige economie zorgt voor werkgelegenheid voor iedereen. Het MKB in Overijssel zorgt voor 60% van de werkgelegenheid en is daarmee een belangrijke pijler van de Overijsselse economie.

Krapte op de arbeidsmarkt belemmert het groei- en verandervermogen van het bedrijfsleven. Er is in Overijssel een tekort aan vakmensen in technische en IT-beroepen (MBO) en een beperkte beschikbaarheid van hoogopgeleid talent (HBO, WO). Wij willen daarom de arbeidsmobiliteit en de wendbaarheid van de beroepsbevolking vergroten.

Het kabinet zet stevig in op samenwerking met regionale overheden, zodat regionale knelpunten kunnen worden weggenomen en nationale doelstellingen gerealiseerd. Dat is een zeer effectieve en productieve keuze. Opgaven spelen decentraal en moeten daar ook worden aangepakt. Voor Overijssel geldt dat de lijntjes kort zijn. Wij kennen de mensen, de bedrijven, de kennisinstellingen, de maatschappelijke organisaties en gemeenten en waterschappen, zij kennen ons.

Een aantrekkelijk vestigingslocatie is cruciaal om bedrijfsleven met een hoge toegevoegde waarde voor de regio's in Overijssel te interesseren en te behouden. Dit vraagt om goed bereikbare werkomgevingen op strategische knooppunten in de provincie en verbinding met kennisinstellingen en innovatielabs.

Bedrijven staan voor de uitdaging in te spelen op nieuwe bedrijfsprocessen en verdienmodellen die ontstaan door maatschappelijke en technologische veranderingen over de sectoren heen. Als bedrijven niet tijdig innoveren, verslechtert de concurrentiepositie en leidt dit tot verlies van banen. Structurele ondersteuning voor het MKB, gericht op het verkrijgen van kennis, financiën en het opzetten van nieuwe samenwerkingsvormen, is onmisbaar. Daarom ondersteunen wij bedrijven en start-ups bij het innoveren.

De vrijetijdseconomie is voor Overijssel een sector die voor veel werkgelegenheid zorgt. Wij willen de potentie ten volle benutten. Samen met beeldbepalende evenementen draagt deze sector bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding

Samen met het onderwijs, ondernemers en andere overheden werken we aan het vergroten van de arbeidsmobiliteit en de wendbaarheid van de beroepsbevolking (5.1.1). Wij ondersteunen onderwijs en bedrijfsleven bij het opzetten van regionale opleidingsarrangementen in nieuwe (en groene) technologieën. Wij stimuleren grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit door het ondersteunen van projecten. Zo worden arbeidsmarktverschillen verkleind en taal- en administratieve barrières geslecht.

Prestaties

5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs

Acties

1. Wij stellen in 2019 een investeringsvoorstel op voor de impuls uit het Coalitieakkoord van € 8,5 miljoen voor de arbeidsmarkt.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

5.2 Regiodeals

Met onder andere de regiodeals dragen we bij aan de regionale agenda's (5.2.1 t/m 5.2.4). Met een helicopterview en vanuit onze ongebonden positie organiseren we de zaken slim, brengen we partijen met elkaar in contact, verknopen we initiatieven en jagen we innovaties aan.

Prestaties

5.2.1 Regio Deal Twente

Acties

1. Wij monitoren de uitvoering van de Regiodeal. Het actieprogramma heeft vier actielijnen: Techniek als motor, Arbeidsmarkt & Talent, Bereikbaarheid & Vestigingsklimaat (Topwerklocaties) en Circulaire Economie & Duurzaamheid.
2. Wij investeren met het rijk, de provincies Noord-Brabant en Gelderland en regio's, bedrijven en kennisinstellingen onder de vlag van PhotonDelta samen € 236 miljoen in het versnellen van de ontwikkeling van geïntegreerde fotonica.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.2.2 Human Capital Agenda Regio Zwolle

Acties

1. Wij monitoren de uitvoering van de Regiodeal. De Regiodeal omvat drie ambities: beschikbaarheid van gekwalificeerde mensen, inclusieve arbeidsmarkt met plek voor iedereen en wendbaarheid van mensen en systemen om voorbereid te zijn op veranderingen.

Portefeuillehouder: Bree Tijs, de

5.2.3 Cleantech Regio

Acties

1. Wij monitoren de uitvoering van de Regiodeal. De Regiodeal omvat drie ambities: beschikbaarheid van gekwalificeerde mensen, inclusieve arbeidsmarkt met plek voor iedereen en wendbaarheid van mensen en systemen om voorbereid te zijn op veranderingen.

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

5.2.4 Meerjarenprogramma Leefbaar Giethoorn

Acties

1. Wij monitoren de uitvoering van de Regiodeal. De Regiodeal omvat drie thema's: visitor en bestemmingsmanagement, hoogwaardig verblijf en beleving en aantrekkelijk Giethoorn.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie

Wij brengen bestaande werklocaties op orde door te sturen op de kwantiteit en kwaliteit van werklocaties (5.3.1 en 5.3.2). Door het verbinden van (overheids)partijen, kenniscentra en bedrijfsleven creëren wij bovenregionale topwerklocaties (5.3.3). Wij nemen deel in XL Business Park Twente, Technology Base en Special Purpose Vehicle / Stork Hengelo. Hiermee zijn wij een aantrekkelijke vestigingsplaats voor binnen- en buitenlandse ondernemingen (5.3.4). Wij trekken deze bedrijven actief aan via Oost NL.

Prestaties

5.3.1 Werklocaties: basis op orde

Acties

1. Wij monitoren de uitvoering van de met de gemeenten gemaakte programmeringsafspraken.
2. Wij geven uitvoering aan de gebiedsgerichte aanpak van werklocaties met gerichte investeringen door de Herstructureringsmaatschappij Overijssel.
3. Wij spelen in op kansen die ontstaan bij het verbeteren van werklocaties, afhankelijk van de investeringsbereidheid in het veld.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.3.2 Bestaande werklocaties

Acties

1. Wij beheren de bestaande participaties Regionaal Bedrijventerrein Twente, Special Purpose Vehicle Stork en Technology Base.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.3.3 Topwerklocaties

Acties

1. Wij maken en houden samen met overheden, ondernemers en kennisinstellingen de topwerklocaties aantrekkelijk.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.3.4 Internationaliseren

Acties

1. Wij stimuleren de acquisitie van bedrijven en de uitbreidingsinvesteringen van buitenlandse bedrijven. Wij zetten de regionale ontwikkelingsmaatschappij Oost NL hier voor in.
2. Wij ondersteunen ondernemers bij de voorbereiding, marktentry en opvolging ten behoeve van export door middel van het programma GO4EXPORT.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.4 Vrijtijdseconomie als banenmotor

Wij dagen de vrijetijdsector uit om vernieuwende, toeristische concepten in samenwerking met ondernemers uit onder sectoren te exploiteren. De sector werkt samen in het programma Gastvrij Overijssel 2020 – 2023. Wij nemen actief deel aan dit netwerk. Daarnaast ondersteunen wij festivals en evenementen die uitnodigen tot bezoek en (meerdaags-) verblijf in Overijssel (5.4.2). Overijssel is en blijft daarmee een aantrekkelijke bestemming (5.4.1).

Prestaties

5.4.1 Gastvrij Overijssel

Acties

1. Wij stellen in 2019 een investeringsvoorstel op voor de investeringsimpuls uit het Coalitieakkoord van € 5 miljoen voor Gastvrij Overijssel 2020-2023.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

5.4.2 Festivals en evenementen

Acties

1. We ondersteunen beeldbepalende, potentieel beeldbepalende én kleinere evenementen in Overijssel.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.5 Innovatief bedrijfsleven

In Overijssel investeren wij in de basisinfrastructuur met innovatieloketten (inclusief Oost NL), open innovatiecentra en kennisnetwerken (5.5.1). In Europees verband werken Gelderland en Overijssel aan 'flagships' op het gebied van Health en High Tech Systems en Materialen (HTSM). Wij bevorderen regionale concurrentiekracht door het benutten van de Europese mogelijkheden door programma's als EFRO, POP/Leader en Interreg (5.5.2 en 5.5.3). Wij faciliteren van ondernemers om internationaal zaken te doen zodat zij kunnen groeien. Met het verstrekken risicokapitaal aan Overijsselse ondernemers, leveren we een bijdrage aan innovatie en de ontwikkeling naar een circulaire economie waarin uiteindelijk alle afvalstoffen als grondstoffen worden hergebruikt (5.5.4).

Prestaties

5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie

Acties

1. Wij zorgen dat ondernemers toegang hebben tot kennis, kapitaal en afzetmarkt. Om dit te realiseren maken we afspraken met de regionale ontwikkelingsmaatschappij Oost NL, Novel-T en regionale innovatieloketten.
2. Wij steunen de drie regionale economic boards.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap

Acties

1. Wij stimuleren ondernemerschap waaronder starters, familiebedrijven, sociaal ondernemerschap, digitalisering van bedrijfsprocessen.
2. Wij zijn de MKB-vriendelijkste provincie.
3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls voor innovatie (€ 11,4 miljoen), MKB en internationalisering (€ 10 miljoen) en circulair (€ 5 miljoen).

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.5.3 Europese programma's

Acties

1. Wij voeren het programmamanagement voor het Overijssels deel van de Europese Structuurfondsen. Wij zien toe op tijdige realisatie van projecten en zorgen dat wij binnen de door EU gestelde kaders blijven.
2. Wij lobbyen gezamenlijk met Gelderland voor een indeling en werkwijze van de nieuwe Structuurfondsen na 2020 die bijdraagt aan onze provinciale doelen.
3. Wij bevorderen dat het Overijsselse MKB de Europese Thematische fondsen benut. Daartoe voeren wij het Actieplan Innovatieprofiel Oost-Nederland uit.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Acties

1. Wij gaan met Provinciale Staten in gesprek over risicokapitaal en de fondsenstructuur.
2. Wij dragen financieel bij aan het Participatiefonds Oost NL Capital.
3. Wij dragen financieel bij aan het Innovatiefonds Overijssel.
4. Wij dragen financieel bij aan Wadinko.

Portefeuillehouder: Hijum Eddy, van

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding	
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	0
5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	
5.3.1 Werkklocaties: basis op orde	-250

5.3.2 Bestaande werklocaties	-1.315
5.3.3 Topwerklocaties	-1.600
5.3.4 Internationaliseren	-243
Totaal 5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	-3.408
5.4 Vrijetijdseconomie als banenmotor	
5.4.1 Gastvrij Overijssel	-425
5.4.2 Festivals en evenementen	0
Totaal 5.4 Vrijetijdseconomie als banenmotor	-425
5.5 Innovatief bedrijfsleven	
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	-5.610
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	-893
5.5.3 Europese programma's	-4.198
5.5.4 Verstrekken risicokapitaal	0
Totaal 5.5 Innovatief bedrijfsleven	-10.701
5.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-2.418
Totaal Lasten	-16.952
Baten	
5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding	
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	0
5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	
5.3.3 Topwerklocaties	0
5.5 Innovatief bedrijfsleven	
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	95
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	0
5.5.3 Europese programma's	0
Totaal 5.5 Innovatief bedrijfsleven	95
5.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
Totaal Baten	95
Gerealiseerd resultaat	-16.857

Kerntaak 6: Cultuur en sociale kwaliteit

Dit is hoe wij denken

Wij streven naar een initiatiefrijk en cultureel levendig Overijssel. Cultuur en sociale kwaliteit verbinden mensen, heden en verleden en verschillende domeinen. Cultuur geeft uitdrukking aan de Overijsselse identiteit en bepaalt en vormt deze. Een rijke cultuur draagt bij aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Wij zijn trots op het culturele klimaat in Overijssel. Dat is levendig, geworteld in onze boeiende historie met veel ruimte voor experiment en ontwikkeling. Iedereen krijgt de kans om mee te doen.

Er ontstaan nieuwe vormen van noaberschap, diensten en voorzieningen in een veranderend samenspel tussen organisaties, ondernemers, inwoners en gemeenten. Dit past bij Overijssel met zijn rijke verenigingsleven, krachtige lokale netwerken en actieve ondernemers. Onze prachtige omgeving en slim ingerichte openbare ruimtes dragen uit tot activiteiten, individueel en samen. We stimuleren en ondersteunen deze initiatieven.

Wij dragen bij aan behoud en ontwikkeling van de Overijsselse culturele identiteit door onze inzet op erfgoed (waaronder streektaal en streekcultuur), cultureel aanbod, cultuureducatie, cultuurparticipatie, talentontwikkeling, erfgoed en op bibliotheken.

Overijsselaars bewegen hun leven lang, op hun eigen niveau en met hun eigen doel. Vitale en gezonde Overijsselaars hebben meer energie om voor zichzelf te zorgen en initiatieven voor anderen te ontplooiën. Sport is ook een verbindende factor. We werken actief mee aan een betere sportinfrastructuur voor talentontwikkeling en –herkenning. Iedereen doet mee. We investeren in kansrijke initiatieven die het zelforganiserend vermogen van inwoners versterken en bijdragen aan levendige gemeenschappen in de stad en op het platteland. We werken samen met partners zoals andere overheden, organisaties, initiatiefnemers en bedrijven en benutten elkaars kennis, netwerken en talent. Als regenboogprovincie vinden wij het belangrijk dat iedereen in Overijssel zich veilig voelt om zichzelf te kunnen zijn.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn hier te vinden.

Dit is wat wij doen

6.1 Duurzaam en beleefbaar cultureel erfgoed

Op basis van de Erfgoedwet worden wij eigenaar van archeologische vondsten in Overijssel en zijn wij verplicht deze op te slaan en beschikbaar te stellen voor onderzoek en bruikleen (6.1.1.) Wij zetten ons in voor grote restauraties van rijksmonumenten en het behoud van cultureel erfgoed (6.1.2). (6.1.2).. Met ons provinciebrede programma voor streektaal en streekcultuur en met het stimuleren van initiatieven die het verhaal van Overijssel vertellen houden we het verleden levend (6.1.3.).

Prestaties

6.1.1 Archeologische vondsten: bewaren, delen en vertellen

Acties

1. Wij verlenen Het Oversticht opdracht voor het depotbeheer en stellen de vondsten beschikbaar voor onderzoek en bruikleen.
2. Wij pakken de aandachtspunten voor de capaciteit van het depot op en treffen hiervoor maatregelen.

3. Wij presenteren met het publieksprogramma 'de Vondst van Overijssel' en aan de hand van belangrijke archeologische vondsten het Verhaal van Overijssel, en dragen zodoende bij aan kennis over de regionale identiteit.
4. Wij maken op basis van de opgestelde archeologische onderzoeksagenda keuzes over onderzoek en restauratie van vondsten. We maken hierover afspraken met Het Oversticht.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.1.2 Samen werken aan toekomstbestendig erfgoed

Acties

1. Wij voeren de regeling uit waarmee wij grote restauraties van monumenten mogelijk maken. Aan de regeling is een onderdeel toegevoegd dat betrekking heeft op het uitvoeren van energiebesparende maatregelen in rijksmonumenten (een samenwerking met het programma NEO).
2. Wij geven monumenten en beeldbepalende gebouwen een duurzame nieuwe bestemming met de subsidieregeling 'Herbestemming cultureel erfgoed'.
3. Wij bewaken de prestatieafspraken met de Monumentenwacht en Stichting RIBO over de uit te voeren inspecties van monumenten en de begeleiding van restauratieleerlingen naar relevante opleidingsplekken.
4. Wij bewaken de prestatieafspraken met Het Oversticht over de vraaggerichte ondersteuning van gemeenten en monumenteneigenaren.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.1.3 Het verhaal van Overijssel vertellen

Acties

1. Wij maken met de regeling Verhaal van Overijssel de uitvoering van ten minste twintig projecten mogelijk die bijdragen aan behoud en versterken van archeologie, ambachten, streektaal, tradities en streekgebonden cultureel erfgoed.
2. Wij maken afspraken met het Historisch Centrum Overijssel over het beheer van ons provinciaal archief en het provincie brede programma op het gebied van streektaal en streekcultuur.
3. Wij nemen deel aan het overleg met de andere Nedersaksische overheden over de inzet op streektaal. Met hen voeren wij de afspraken uit die zijn opgenomen in het convenant dat wij in 2018 met deze overheden en het Rijk hebben afgesloten en trekken we samen op bij de uitvoering van de culturele programmering n.a.v. het cultuurprofiel Meertaligheid.
4. Wij bereiden het nieuwe cultuurbeleid 2021-2024 voor, en betrekken hierbij de resultaten van het in 2019 uitgevoerde onderzoek naar kennis- en deskundigheidsbevordering van de kleine musea, oudheidkamers en historische verenigingen, deze geven inzicht in de ondersteuningsbehoefte en wens tot samenwerking.
5. Wij ondersteunen het Prins Bernhard Cultuurfonds Overijssel in de uitvoering van het Fonds Kleine Culturele Initiatieven Overijssel (KCIPO) (zie ook prestatie 6.3.2).

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.2 Hoogwaardig(e) culturele infrastructuur en cultuuraanbod

Het Cultuurmanifest Oost-Nederland 2017-2020 bevat ambities voor de culturele infrastructuur en vormt een basis voor cofinanciering met het Rijk en ambities voor de lange termijn. In een cultuurconvenant 2017-2020 heeft het Rijk samen met de overheden in landsdeel Oost afspraken gemaakt over de cofinanciering van instellingen en de route naar een vernieuwd cultuurbestel vanaf 2021 (6.2.1). Wij stimuleren een gezond productieklimaat, waarin makers en podia het cultureel aanbod zorgen voor een levendig en spannend cultureel aanbod. Wij ondersteunen nieuwe makers en culturele instellingen in hun ontwikkeling, in samenwerking en in profilering (6.2.2).

Prestaties

6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod

Acties

1. Wij bewaken de voortgang van de prestatieafspraken die wij hebben gemaakt met de instellingen uit onze Kaderregeling, waaronder de Basisinfrastructuur.
2. Wij bewaken de prestatieafspraken die wij op basis van het besluit van Provinciale Staten in 2019 samen met Gelderland hebben gemaakt met de symfonische voorziening Oost-Nederland.
3. Wij voeren samen met het Rijk en onze culturele en bestuurlijke partners in Landsdeel Oost de afspraken van het Cultuurconvenant 2017-2020 uit.
4. Wij werken samen met de stedelijke regio's in Oost-Nederland richting een landelijk cultuurbestel vanaf 2021.
5. Wij coördineren en faciliteren samen met de provincie Gelderland dit proces voor Oost-Nederland, op basis van Route-Oost.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen

Acties

1. Wij maken met de regeling Versterking Productieaanbod, waarin ruimte is voor onder andere (regionale) theaterproducties, ten minste vier producties mogelijk.
2. Wij bewaken de uitvoering van de afspraken die wij met zeven culturele instellingen op grond van onze regeling Cultureel aanbod en talentontwikkeling 2019-2020 (zie ook prestatie 6.3.3) hebben gemaakt over de versterking van hun artistieke en zakelijke kwaliteit.
3. Wij bewaken de uitvoering van de prestatieafspraken die wij voor 2019 met het OKTO (vereniging van 20 kleine en middelgrote theaters in Overijssel) hebben gemaakt over hun samenwerking en over de programmering van kwetsbaar aanbod en maken nieuwe afspraken voor het theaterseizoen 2020-2021.
4. Wij bewaken de uitvoering van de prestatieafspraken die wij met het Filmkenniscentrum hebben gemaakt over netwerkvorming en kennisdeling tussen de Overijsselse filmprogrammeurs.
5. Wij bewaken de uitvoering van de afspraken die wij met Stichting 4Oost hebben gemaakt over het beheer van het Programmeringsfonds.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.3 Cultuureducatie en cultuurparticipatie en kansen voor talentvolle makers

Op basis van het landelijke Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs 2013 – 2023 en het Cultuurmanifest Oost-Nederland 2017-2020 stimuleren wij dat onze partners zich inzetten voor de keten van cultuuronderwijs (6.3.1), actieve cultuurparticipatie (6.3.2.) en talentontwikkeling (6.3.3).

Prestaties

6.3.1 Cultuur is jong geleerd

Acties

1. Wij ontwikkelen voor het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs Overijssel, dat is afgesloten met 19 gemeenten en 34 schoolbesturen, een organisatiestructuur waarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering wordt gedeeld.
2. Wij stimuleren de ontwikkeling van lokale convenanten in ten minste 5 gemeenten, waarin lokale partners zoals scholen, bedrijven en culturele en maatschappelijke partners zich verbinden aan goed en structureel cultuuronderwijs.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.3.2 Meedoen is de kunst

Acties

1. Wij maken met de regeling Cultuurparticipatie ten minste twaalf projecten mogelijk.
2. Wij steunen met de regeling Week van de Amateurkunst de organisatie van de WAK in ten minste vijftien gemeenten.
3. Wij ondersteunen het Prins Bernhard Cultuurfonds Overijssel in de uitvoering van het Fonds Kleine Culturele Initiatieven Overijssel (KCIPO)(zie ook prestatie 6.1.3).
4. Wij bewaken de afspraken met zes gemeenten over de uitvoering van hun cultuurprofiel dat met de regeling Cultuurprofielen mogelijk is gemaakt.
5. Wij communiceren samen met de deelnemende gemeenten actief over de Week van de Amateurkunst en de Ik Toon campagne. Daarmee maken wij amateurkunst in Overijssel zichtbaarder.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.3.3 Talent heeft de toekomst

Acties

1. Wij maken met de regeling Nieuwe Makers Overijssel ten minste drie talentontwikkelingstrajecten mogelijk.
2. Wij vergroten met de regeling Nieuwe Makers Overijssel de kansen van talentvolle makers op de arbeidsmarkt. In 2019 hebben wij met verschillende partijen gesproken over versterking van het ondernemerschap van nieuwe makers. Wij voeren afspraken uit die wij hierover hebben gemaakt.

3. Wij bewaken de uitvoering van de afspraken die wij met 7 culturele instellingen hebben gemaakt over hun activiteitenprogramma's 2019-2020 die wij met onze regeling Cultureel aanbod en talentontwikkeling 2019-2020 mogelijk hebben gemaakt (zie ook prestatie 6.2.2).
4. Wij monitoren de prestatie-afspraken met de drie poppodia (Hedon, Burgerweeshuis en Metropool) over hun activiteiten voor de ontwikkeling van nieuw talent.
5. Wij bewaken de afspraken die wij met Kameroperahuis en Theaterschip hebben gemaakt over de uitvoering van hun tweejarige activiteitenprogramma's gericht op talentontwikkeling en de afspraken die wij in 2019 met partijen hebben gemaakt over hun activiteiten gericht op jongerentheater in (regio) Zwolle.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.4 Toekomstbestendig Overijssels bibliothekennetwerk

Op basis van de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken ondersteunen wij het Overijsselse bibliotheeknetwerk, bevorderen wij het interbibliothecair leenverkeer en stimuleren wij bibliotheekinnovatie. De bibliotheek beperkt zich niet tot het uitlenen van materiaal, maar is een ontmoetingsplaats in de lokale samenleving, een plek om te leren, voor lokale organisaties en initiatieven. Bibliotheken worden met succes ingezet bij leesbevordering en bestrijding van laaggeletterdheid.

Prestaties

6.4.1 Bibliotheek: een leven lang lezen en leren

Acties

1. Wij monitoren onze afspraken met Rijnbrink over de uitvoering van onze wettelijke taken en over het beheer en uitlenen van bladmuziek aan Overijsselse amateurorkesten en -musici (Musidesk, voorheen Stichting Provinciale Blad- en Amateurmuziek).
2. Wij monitoren de uitvoering van het netwerkprogramma Overijsselse bibliotheken, dat door het Netwerk van Overijsselse Bibliotheken is opgesteld. Wij kijken daarbij in het bijzonder naar onze inzet op bibliotheekinnovatie waaronder het project 'Taal Werkt!'.
3. Wij ondersteunen het Netwerk van Overijsselse bibliotheken en de gemeenten bij bovenlokale innovatieprojecten.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars

De ambitie #levenlangbewegen wordt verder verrijkt en krijgt in de praktijk inhoud.. Samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties gaan we, ieder vanuit onze eigen kennis, rol en ervaring – aan de slag (6.5.1) met het vitaliteit, gezondheid en bewegen. Wij doen dit door bij te dragen aan een goede kennisinfrastructuur en ruimte te geven aan innovatieve, bovenlokale projecten. We doen graag mee in experimenten. Als financier, partner of living lab. Bijvoorbeeld via projecten die inzetten op talentontwikkeling of meer bewegen voor kinderen of senioren.

Samen met initiatiefnemers ontdekken we wat werkt en wat niet, benutten en delen kennis en passen leerervaringen toe. We werken aan een inclusieve Overijsselse samenleving, waarin iedereen mee kan doen (6.5.2). Nieuwe experimenten en ervaringen in het vergroten van welzijn van inwoners zijn nodig. Door initiatieven van gemeenten en maatschappelijke organisaties en initiatiefgroepen te bundelen in arrangementen of deals, krijgen we beter zicht hoe vitale gemeenschappen zicht succesvol ontwikkelen.

Om te zorgen dat iedereen in Overijssel zich veilig voelt om zichzelf te kunnen zijn, stimuleren we gemeenten en andere partners om hiertoe activiteiten te organiseren. We richten ons daarbij specifiek op de doelgroep LHBTI (6.5.3).

Prestaties

6.5.1 Overijsselaars bewegen hun Leven lang

Acties

1. Wij bekrachtigen onze samenwerking met gemeenten en betrokken organisaties. We sluiten aan bij de ambities in gemeentelijke sportakkoorden en van maatschappelijke initiatieven. Waar gezamenlijke en regionale ambities ontstaan, landen deze in een Overijssels sportakkoord.
2. Wij investeren samen met sportbedrijven, gemeenten en betrokken organisaties in een kennisinfrastructuur sport en bewegen. Onder andere door het inzetten van talentregisseurs.
3. Wij investeren in projecten die bijdragen aan meer bewegen en gezondheid door Overijsselaars. Dit doen wij onder andere door investeren in projecten die gericht zijn op het benutten van de openbare ruimte voor meer bewegen en projecten die zich richten op kwetsbare doelgroepen.
4. We vergroten bewustwording van het belang van gezondheid door deze als rode draad in de omgevingsvisie te verweven.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.5.2 Iedereen doet mee

Acties

1. Wij werken samen met gemeenten en betrokken organisaties aan initiatieven die bijdragen aan welzijn, langer zelfstandig leven en een inclusieve samenleving. Dit doen we door bundelen van projecten in arrangementen en maatwerkafspraken.
2. Wij geven uitvoering aan de Motie voorstel Actieplan Gehandicapten-Projecten in Overijssel.
3. Wij werken integraal aan het vergroten van bereikbaarheid van voorzieningen, bijvoorbeeld via zorgtafels.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.5.3 Veilig jezelf kunnen zijn

Acties

1. Wij herijken de huidige subsidieregeling 'impuls aan sociale acceptatie en veiligheid'. Met de subsidieregeling ondersteunen we activiteiten die bijdragen aan sociale veiligheid en vergroting van de individuele ruimte om jezelf te kunnen zijn.
2. Wij zijn zichtbaar als regenboogprovincie en hijsen als onderdeel daarvan de regenboogvlag op 'Coming Out Day'.
3. Wij leveren een actieve bijdrage in het netwerk van regenbooggemeenten en -provincies.
4. Wij agenderen LHBTI emancipatie bij gemeenten in Overijssel. Dit doen we onder meer door het onderwerp bespreekbaar te maken, initiatieven aan elkaar te verbinden en kennis te delen.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.6 Sterk zelforganiserend vermogen

Het zelforganiserend vermogen van Overijsselaars is zichtbaar in hun inzet in de ontwikkeling van een duurzaam voorzieningenniveau. Zowel op het platteland als in steden ontstaan experimenten en initiatieven die bijdragen bereikbare voorzieningen. In de gemeenschap of door samenwerkingsverbanden in een regio. Lokale agenda's en visies op maatschappelijk vastgoed laten zien wat nodig is om in een gemeenschap zelfstandig te kunnen leven en welke maatschappelijk vastgoed voldoende potentie heeft als duurzame ontmoetingsplek. Er is behoefte aan meer kennisuitwisseling tussen gemeenten, organisaties en initiatiefnemers. We waarderen vrijwillige inzet en ondersteunen initiatiefnemers met kennis en informatie. Nieuwe organisaties, zoals lokale zorgcoöperaties en digitale diensten ontstaan. Het momentum is nu om deze pilots te helpen om op eigen kracht door te groeien tot duurzame ondernemingen (6.6.1). Gemeenten zoeken naar nieuwe manieren om met initiatieven om te gaan en willen ontdekken hoe deze onderdeel kunnen worden van duurzaam beleid. Dit resulteert in vraagstukken over een betere samenwerking tussen vrijwilligers en professionals, inkoop van welzijn en zorg, versterken van mantelzorgers en voorkomen van eenzaamheid. We waarderen vrijwillige inzet en ontzorgen vrijwilligers door kennisontwikkeling en – spreiding (6.6.2).

Prestaties

6.6.1 Nieuwe diensten, voorzieningen en activiteiten

Acties

1. Wij maken een investeringsvoorstel voor de impuls van € 1 miljoen uit het coalitieakkoord voor sociale kwaliteit.
2. Wij werken mee aan een actieplan leefbaar platteland.
3. Wij ondersteunen maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een passend voorzieningenniveau in dorpen en wijken, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van nieuwe diensten en voorzieningen.
4. Wij stimuleren nieuw noaberschap door het mede mogelijk maken van projecten en experimenten.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

6.6.2 Ondersteunen inzet vrijwilligers

Acties

1. Wij investeren in een online community die bijdraagt aan delen en leren van professionals en initiatiefnemers (voortzetten beleid).
2. Wij evalueren de aanpak '4D makelaars', gericht op ondersteunen van maatschappelijk initiatieven (voortzetten beleid).
3. Wij organiseren de vrijwilligersprijs.

Portefeuillehouder: Witte Roy, de

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
6.1 Duurzaam en beleefbaar cultureel erfgoed	
6.1.1 Archeologische vondsten: bewaren, delen en vertellen	-220
6.1.2 Samen werken aan toekomstbestendig erfgoed	-3.677
6.1.3 Het verhaal van Overijssel vertellen	-2.334
Totaal 6.1 Duurzaam en beleefbaar cultureel erfgoed	-6.232
6.2 Hoogwaardig culturele infrastructuur en cultuuraanbod	
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	-4.248
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	-712
Totaal 6.2 Hoogwaardig culturele infrastructuur en cultuuraanbod	-4.961
6.3 Cultuureducatie en cultuurparticipatie en kansen voor talentvolle makers	
6.3.1 Cultuur is jong geleerd	-1.020
6.3.2 Meedoen is de kunst	-890
6.3.3 Talent heeft de toekomst	-929
Totaal 6.3 Cultuureducatie en cultuurparticipatie en kansen voor talentvolle makers	-2.839
6.4 Toekomstbestendig Overijssels bibliothekennetwerk	
6.4.1 Bibliotheek: een leven lang lezen en leren	-3.283
6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars	
6.5.1 Overijsselaars bewegen hun Leven lang	-740
6.5.2 Iedereen doet mee	-1.158
Totaal 6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars	-1.898
6.6 Sterk zelforganiserend vermogen	
6.6.1 Nieuwe diensten, voorzieningen en activiteiten	-1.546

6.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-673
Totaal Lasten	-21.431
Baten	
6.1 Duurzaam en beleefbaar cultureel erfgoed	
6.1.3 Het verhaal van Overijssel vertellen	0
6.2 Hoogwaardig culturele infrastructuur en cultuuraanbod	
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	0
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	0
Totaal 6.2 Hoogwaardig culturele infrastructuur en cultuuraanbod	0
6.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
Totaal Baten	0
Gerealiseerd resultaat	-21.431

Kerntaak 7: Kwaliteit openbaar bestuur

Dit is hoe wij denken

Een betrouwbaar en goed openbaar bestuur in Overijssel is belangrijk voor onze democratie en samenleving. We investeren daarom in het behoud en in de verbetering van de kwaliteit. We streven ernaar dat het vertrouwen van inwoners in het openbaar bestuur groeit of op zijn minst gelijk blijft.

Samenwerken en toezicht houden, vertrouwen geven en controleren, efficiënt en vernieuwend werken: het zijn werkwijzen die op gespannen voet kunnen staan met elkaar. We zoeken steeds naar de juiste balans voor een goed openbaar bestuur in Overijssel. Dat vraagt om een betrokken en flexibele houding.

Ontwikkelingen in de samenleving hebben invloed op wat van het openbaar bestuur wordt verwacht. Om daar goed op in te spelen streven we naar een wendbaar en eigentijds openbaar bestuur. We werken onder de noemer Studio Vers Bestuur met vele partijen samen aan vernieuwingen. We zijn alert en kijken met een open blik naar de ontwikkelingen. We zoeken de dialoog en passen waar nodig onze werkwijze en doelstellingen aan.

Een goed openbaar bestuur begint bij onszelf. We staan voor effectief eigen bestuur, waarbij effectieve samenwerking op alle niveaus (PS-GS, regionaal, landelijk en Europees) het uitgangspunt is.

Overijssel in cijfers

Alle voor deze kerntaak relevante kengetallen zijn [hier](#) te vinden

Beleidsdoelen

7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel

Voor een goed openbaar bestuur in Overijssel werken wij samen met Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen (7.1.1). Als (financieel) toezichthouder zien wij erop toe dat Overijsselse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun taken zorgvuldig uitvoeren (7.1.2.) en dat zij financieel gezond zijn en blijven (7.1.3). Met Archieftoezicht borgen wij dat de besluitvorming transparant en herleidbaar is (7.1.4.). Wij ondersteunen onze partners in de strijd tegen ondermijning en zetten in op verdere verbetering van de weerbaarheid en integriteit van de eigen organisatie (7.1.5). De Commissaris van de Koning draagt als voorzitter van Provinciale en Gedeputeerde Staten bij aan een transparant en goed openbaar bestuur. Daarnaast geeft hij invulling aan zijn Rijkstaken, zoals de benoeming van burgemeesters en het uitvoeren van ambtsbezoeken bij gemeenten (7.1.6).

Prestaties

7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking

Acties

1. Wij voeren gesprekken met gemeenten, waterschappen en gemeentelijke samenwerkingsverbanden over vraagstukken in het openbaar bestuur en verkennen samen eventuele oplossingen en/of mogelijkheden tot samenwerking.
2. Wij houden de kaartviewers Intergemeentelijke Samenwerking, Interbestuurlijk toezicht en Financieel toezicht up-to-date. Wij brengen de viewers onder de aandacht van gemeenten en stimuleren bestuurders en raadsleden deze te gebruiken.

3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 2,75 miljoen uit het Coalitieakkoord voor Kwaliteit openbaar bestuur (dit hangt samen met prestatie 7.1.3, 7.2.1, 7.2.4 en 7.3.3).

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.1.2 Interbestuurlijk toezicht

Acties

1. Wij houden interbestuurlijk toezicht op basis van een constructieve dialoog met degenen op wie wij toezicht houden.
2. Wij zorgen voor een totaalbeeld van het interbestuurlijk toezicht per gemeente en waterschap en bespreken deze met hen.
3. Wij begeleiden gemeenten en/of waterschappen met een oranje of rode totaal IBT-kleur met als doel het beeld weer groen te laten kleuren.
4. Wij volgen de ontwikkelingen van de agenda 'Toekomst van het toezicht' waarin wordt ingezet op veranderingen van het primaire (IBT) toezicht. Veranderingen worden vervolgens ingebed in onze werkprocessen.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.1.3 Financieel toezicht

Acties

1. Wij houden financieel toezicht op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.
2. Wij begeleiden gemeenten die onder preventief toezicht staan, met als doel om zo snel mogelijk terug te keren naar een gezonde situatie waarbij repressief toezicht volstaat.
3. Wij maken financiële analyses en vergelijkingen tussen gemeenten in Overijssel met behulp van de dataviewer Gemeentefinanciën.
4. Wij fungeren als sparringpartner voor bestuurders financiën en financiële ambtenaren bij gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.
5. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 2,75 miljoen uit het Coalitieakkoord voor Kwaliteit openbaar bestuur (dit hangt samen met prestatie 7.1.1, 7.2.1, 7.2.4 en 7.3.3).

Portefeuillehouder: Haaf Monique, van

7.1.4 Archieftoezicht

Acties

1. Wij voeren het toezicht uit op het gebied van informatie- en archiefbeheer. Daartoe beoordelen wij jaarlijks de horizontale verantwoording van informatie- en archiefbeheer van de verantwoordelijken voor archiefbeheer (B&W en DB's) naar gemeenteraden en algemene besturen.

2. Wij laten het Historisch Centrum Overijssel (HCO) in opdracht van ons het beheer van het provinciaal archief uitvoeren. Deze afspraken zijn onderdeel van kerntaak 6, prestatie 6.1.3. Wij organiseren (met het HCO) informatiebijeenkomsten om kennis te delen over actuele onderwerpen op het gebied van informatie- en archiefbeheer.
3. Wij leveren een actieve bijdrage aan het landelijke overleg van provinciale archiefinspecteurs en het online Kennisnetwerk Informatie en Archief.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.1.5 Ondermijning

Acties

1. Wij maken onze eigen organisatie weerbaarder tegen ondermijning door het uitvoeren van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob).
2. Wij creëren bewustwording door cursussen, informatiesessies en bijeenkomsten voor medewerkers en gemeenteambtenaren te organiseren.
3. Wij zijn regulier vertegenwoordigd in de Stuurgroep RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum), het Platform Ondermijning en de regiegroepen van de Veiligheidsregio's IJsselland en Twente.
4. We werken samen met politie, OM, belastingdienst, gemeenten en andere relevante partners om gezamenlijk de strijd aan te gaan tegen ondermijning.
5. We voeren projecten uit ter voorkoming van ondermijnende criminaliteit in Overijssel. Zo voeren we in 2020 het project 'Vakantieparken in het Vechtdal' uit waarin naast leefbaarheid, ook wordt gekeken naar bestrijding van verpaupering en criminaliteit.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning

Acties

1. Wij behandelen de procedures voor (nieuwe) benoeming burgemeesters en de herbenoemingsprocedures voor zittende burgemeesters en bereiden de reguliere klankbordgesprekken met alle 25 burgemeesters voor.
2. Wij bereiden de ambtsbezoeken aan de Overijsselse gemeenten voor.
3. Wij adviseren over voorstellen voor Koninklijke onderscheidingen en Koninklijke predicaten.
4. Wij bereiden (werk)bezoeken van leden van het Koninklijk Huis (mede) voor en organiseren jaarlijks een Rijksherenoverleg.
5. Wij behandelen bemiddelingsverzoeken aan de CdK (in het kader van de Ombudsfunctie)
6. Wij coördineren en begeleiden de festiviteiten in het kader van 75 jaar bevrijding.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

Om tijdig en adequaat in te spelen op ontwikkelingen die relevant zijn voor het openbaar bestuur, volgen wij de trends en ontwikkelingen in de maatschappij. We investeren in kennisontwikkeling en de dialoog over openbaar bestuur en democratie (7.2.1). Via het Trendbureau Overijssel bevorderen we met trendverkenningen een meer toekomstgerichte (politieke) besluitvorming bij Overijsselse overheden (7.2.2). Wij verzamelen en analyseren data en benutten dit om vernieuwing en verbetering van ons beleid te ondersteunen (7.2.3). De vertaling van trends en ontwikkelingen stimuleren we door experimenten en beleidsvorming te ondersteunen waarin de participatie van inwoners en partners centraal staat. Wij grijpen samen met andere overheden binnen Studio Vers Bestuur mogelijkheden aan om te leren en te delen. (7.2.4).

Prestaties

7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling

Acties

1. Wij verzorgen democratiespelen, gastlessen op scholen en escaperoom sessies voor jongeren onder de vlag van 'Overijssel doet mee!'.
2. Wij intensiveren de samenwerking met mbo-instellingen in Overijssel rondom het thema Burgerschap door projecten uit te voeren (te laten voeren) in de scholen.
3. Wij begeleiden de Jongerenraad in hun rol en taken en stimuleren hen om adviezen uit te brengen over actuele provinciale onderwerpen.
4. Wij analyseren trends en ontwikkelingen in het Openbaar Bestuur en agenderen die (in samenwerking met het Trendbureau) breed.
5. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 2,75 miljoen uit het Coalitieakkoord voor Kwaliteit openbaar bestuur (dit hangt samen met prestatie 7.1.1, 7.1.3, 7.2.4 en 7.3.3).

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.2.2 Trendbureau Overijssel

Acties

1. Wij maken toekomstverkenningen samen met relevante partijen (de jaarlijkse programmering wordt vastgesteld door de Programmaraad).
2. Wij organiseren bijeenkomsten over relevante onderwerpen voor de toekomst van Overijssel.
3. Wij houden (op aanvraag) presentaties en workshops en leveren inhoudelijke bijdragen aan activiteiten van derden.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse

Acties

1. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de impuls van € 1 miljoen uit het Coalitieakkoord voor Digitalisering.
2. Wij stimuleren datagedreven werken en zorgen voor een solide databasis door goed databeheer en gebruik van de wettelijk verplichte basisregistraties.

3. Wij stimuleren het uitwisselen van provinciale kennis over databeheer en digitalisering met gemeenten en instellingen door regelmatig overleg, ons kennisportaal en het congres Feiten, Feiten, Feiten.
4. Wij zetten in op het ontwikkelen en toepassen van kwalitatieve onderzoeksmethoden (zoals Action Learning) voor programma's en projecten waar kwantitatief onderzoek niet volstaat.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.2.4 Eigentijdse invulling participatie

Acties

1. We voeren op verzoek van gemeenten, waterschappen en andere organisaties in Overijssel pilotprojecten uit waarin participatie en/of initiatieven vanuit de samenleving centraal staan.
2. We onderzoeken hoe een vorm van het 'uitdaagrecht' (Right to Challenge) kan bijdragen aan de kwaliteit van onze beleidsvorming en -uitvoering, aan de maatschappelijke relevantie van ons werk en aan het betrekken van inwoners en ondernemers bij ons beleid.
3. Evaluatie Studio vers Bestuur is begin 2020 gereed en de resultaten worden gebruikt voor vervolg via een statenvoorstel.
4. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 2,75 miljoen uit het Coalitieakkoord voor Kwaliteit openbaar bestuur (dit hangt samen met prestatie 7.1.1, 7.1.3, 7.2.1 en 7.3.3).

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.3 Effectief eigen bestuur

Wij behartigen de Overijsselse belangen en werken aan maatschappelijke resultaten voor onze provincie. Dit doen wij door samenwerking in ons eigen bestuur en een goede samenwerking met overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijs en bedrijfsleven (7.3.1). Door relatiebeheer en lobby bevorderen we de samenwerking en de realisatie van onze doelen (7.3.2). Daarnaast zorgen wij voor een passend en transparant communicatiebeleid (7.3.3). Bij de afhandeling van bezwaar en beroep richten wij ons op de dialoog en het oplossen van conflicten volgens de door ons vastgestelde 'Methode Overijssel' (7.3.4). Gezamenlijk zetten Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten in op de maatschappelijke opgaven en een versteviging van de samenwerking en samenspel (7.3.5).

Prestaties

7.3.1 Samenwerking met partners

Acties

1. Wij werken als partner binnen regionale samenwerkingsverbanden, in het bijzonder de Cleantechregio, Regio Twente en regio Zwolle.
2. Wij zetten in op een goede positie en toerusting van provincies in het openbaar bestuur, waaronder Kracht van Oost 2.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.3.2 Lobby en relatiebeheer

Acties

1. Wij lobbyen op Nederlandse-, Duitse- en Europese schaal op basis van inhoudelijke agenda's die onderling zijn afgestemd en met focus op de opgaven van Overijssel, zoals overeengekomen met onze partners en vastgelegd in het Coalitieakkoord.
2. Wij voeren de samenwerkingsagenda's met Noordrijn-Westfalen, Nedersaksen en het Münsterland uit.
3. Wij trekken, waar mogelijk, samen met de deelstaten en de regio op in Brussel op het gebied van Europese regionale samenwerking.
4. Wij lobbyen samen met onze partners voor het beschikbaar komen van Europese fondsen voor Oost-Nederland/Overijssel in de periode 2021-2027. Zie ook prestatie 5.3.3 Realisatie Europese programma's.
5. Wij organiseren relatie- en netwerkbijeenkomsten en ontmoeten partners in Nederland, Duitsland en Europa: onder andere de externe nieuwjaarsreceptie, werkbezoeken van het college, werkbezoeken van Kamerleden en Europarlementariërs, de Koningsdagreceptie in Düsseldorf en de European Week of Regions and Cities (EWRC) in Brussel.
6. Wij maken één keer per jaar een ronde langs secretarissen en griffiers en benutten dit moment voor het verzamelen van informatie over de waardering van gemeenten van onze eigen prestaties. Deze informatie vertalen we naar concrete verbeteringen in onze werkprocessen.

Portefeuillehouder: Heidema Andries, Hijum Eddy, van, Witte Roy, de

7.3.3 Communicatiebeleid

Acties

1. We werken verder aan de professionalisering van de communicatie en adviseren proactief over wat er speelt in de samenleving.
2. We maken thematische communicatieplannen om de lange-termijn-communicatiestrategie van de provincie uit te voeren.
3. Wij stellen een investeringsvoorstel op voor de resterende impuls van € 2,75 miljoen uit het Coalitieakkoord voor Kwaliteit openbaar bestuur (dit hangt samen met prestatie 7.1.1, 7.1.3, 7.2.1 en 7.2.4).

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.3.4 Bezwaar en beroep

Acties

1. Wij handelen bezwaarschriften, klachten en claims af vanuit een open houding en gericht op een goede communicatie, in een begrijpelijke taal. Indien nodig schakelen wij een mediator of onafhankelijke deskundigen in, om te komen tot een duurzame oplossing.
2. Wij benutten bezwaren, klachten en claims als leerpunten om het handelen van de provincie te verbeteren en adviseren intern over kansen voor verbeteringen.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS

Acties

1. Wij brengen nieuwe focus aan in onze verantwoording aan PS, door bij het gesprek uit te gaan van onze integrale bijdrage aan maatschappelijke opgaven. Wij versterken de informatiepositie van PS, o.a. door meer te werken met startnotities bij het proces van beleidsvorming.
2. Wij experimenteren met meer en andere vormen van dialoog met PS.
3. Wij stellen in samenwerking met PS een agenda op met strategische onderwerpen.

Portefeuillehouder: Heidema Andries

Financiën

In onderstaande tabel staan de baten en lasten van deze kerntaak. De tabel is uit te klappen voor meer details. Een meerjarig overzicht is te vinden in het onderdeel financiën - meerjarig overzicht baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	-24
7.1.2 Interbestuurlijk toezicht	0
7.1.3 Financieel toezicht	-7
7.1.4 Archief toezicht	-1
7.1.5 Ondermijning	-208
7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning	-539
Totaal 7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	-780
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	-479
7.2.2 Trendbureau Overijssel	-317
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	-727
7.2.4 Eigentijdse invulling participatie	-45
Totaal 7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	-1.568
7.3 Effectief eigen bestuur	
7.3.1 Samenwerking met partners	-719
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	-437
7.3.3 Communicatiebeleid	-803
7.3.4 Bezwaar en beroep	-19

7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	-3.834
Totaal 7.3 Effectief eigen bestuur	-5.813
7.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-9.820
Totaal Lasten	-17.980
Baten	
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	0
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	28
7.2.2 Trendbureau Overijssel	0
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	55
Totaal 7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	82
7.3 Effectief eigen bestuur	
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	40
7.3.4 Bezwaar en beroep	0
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	0
Totaal 7.3 Effectief eigen bestuur	40
7.66 Totaal personeelsgebonden kosten	
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0
Totaal Baten	123
Gerealiseerd resultaat	-17.857

Overhead, financiering en dekkingsmiddelen

Financiën

In dit hoofdstuk maken wij alle overige baten en lasten inzichtelijk. Het betreft hier de onderdelen 'overhead' waarin alle bedrijfsvoeringsbudgetten zijn opgenomen en de 'algemene dekkingsmiddelen', waarin met name de algemene inkomsten zijn opgenomen. Een nadere uitsplitsing van de algemene dekkingsmiddelen is te vinden onder financiën - meerjarig overzicht van baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten	Begroting 2020
Lasten	
10.0 Overhead	-27.985
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-21.095
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.937
20.20 Onvoorzien	-250
Totaal Lasten	-51.267
Baten	
10.0 Overhead	699
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten	92
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	352.586
Totaal Baten	353.377
Gerealiseerd resultaat	302.110

Paragrafen

Provinciale heffingen

Dit is hoe wij denken

Het beleid provinciale heffingen staat in de Belastingverordening Overijssel. De wijzigingen in de Belastingverordening die ingaan per 1 januari 2020 leggen wij in dezelfde vergadering als deze Begroting ter vaststelling aan u voor.

We heffen de provinciale opcenten op de Motorrijtuigenbelasting volgens artikel 222 van de Provinciewet. De grondslag voor deze heffing is de Wet Motorrijtuigenbelasting. De opbrengsten uit de opcenten MRB zijn afhankelijk van het opcententarief en de volumes (het aantal voertuigen, de categorie-indeling en het gewicht van de voertuigen).

De opcenten motorrijtuigenbelasting worden geheven over het tarief van de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Het is een percentage van de hoofdsom zoals die in 1995 opgelegd zou worden. De basis voor de opcentenheffing verandert dus niet als het tarief voor de hoofdsom wordt verhoogd of verlaagd. De omvang van de hoofdsom is wel afhankelijk van het ledig gewicht van het voertuig (hoe zwaarder, hoe hoger de hoofdsom) en de brandstofsoort (benzine, diesel, LPG). De Belastingdienst int de opcenten voor de provincies.

Dit is wat wij doen

Wij leggen heffingen op in het kader van de opcenten motorrijtuigenbelasting, leges, precario, grondwateronttrekkingen en de nazorg van stortplaatsen. Het beleidskader daarvoor is opgenomen in de Belastingverordening Overijssel. Daar vindt u ook de vastgestelde tarieven.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

We heffen de provinciale opcenten op de Motorrijtuigenbelasting volgens artikel 222 van de Provinciewet. De grondslag voor deze heffing is de Wet Motorrijtuigenbelasting. De opbrengsten uit de opcenten MRB zijn afhankelijk van het opcententarief en de volumes (het aantal voertuigen, de categorie-indeling en het gewicht van de voertuigen).

De opcenten motorrijtuigenbelasting worden geheven over het tarief van de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Het is een percentage van de hoofdsom zoals die in 1995 opgelegd zou worden. De basis voor de opcentenheffing verandert dus niet als het tarief voor de hoofdsom wordt verhoogd of verlaagd. De omvang van de hoofdsom is wel afhankelijk van het ledig gewicht van het voertuig (hoe zwaarder, hoe hoger de hoofdsom) en de brandstofsoort (benzine, diesel, LPG). De Belastingdienst int de opcenten voor de provincies.

Opcententarief Motorrijtuigenbelasting

Het Rijk stelt de maximale hoogte van de opcenten vast. Het maximale opcententarief voor 2020 is bepaald op 115,0% (2019: 113,2%). Het huidige provinciale opcententarief is door Provinciale Staten vastgesteld op 79,9%. In het Coalitieakkoord 2019-2023 is opgenomen dat wij geen lastenstijging willen voor onze inwoners. Daarom blijven de provinciale opcenten tot en met 2023 bevroren op het huidige tarief van 79,9%.

Leges

Leges zijn een heffing voor een door de provincie geleverde administratieve dienst (vooral het verstrekken van stukken en het afgeven van vergunningen). In 2018 heeft de vierjaarlijkse evaluatie van de legesverordening plaatsgevonden. In 2019 heeft een beperkte actualisatie plaatsgevonden. De wijzigingen zijn opgenomen in de Belastingverordening 2020 die wij in dezelfde vergadering als deze Begroting ter vaststelling aan u voorleggen. Voor enkele leges zijn nieuwe tarieven vastgesteld. Voor de overige leges zijn de tarieven geïndexeerd met 2,6% ten opzichte van 2019.

Precario

Precario is een heffing voor het hebben van voorwerpen in, op of boven provinciale grond of provinciaal water. Overijssel heft vanaf 2010 alleen nog precario van benzinepomp installaties. De precario heffen we via een belastingaanslag.

Grondwaterheffing

Op basis van de Waterwet (artikel 7.4) zijn Provinciale Staten bevoegd om een heffing in te stellen op het onttrekken van grondwater. De heffingsopbrengst gebruiken we onder andere voor onderzoeken die voor het grondwaterbeheer noodzakelijk zijn en voor de vergoeding van schade. De heffing leggen we op naar de in het heffingsjaar onttrokken hoeveelheid grondwater, gemeten in kubieke meters per jaar.

Nazorgheffing stortplaatsen

De Wet Milieubeheer regelt dat gesloten stortplaatsen geen of zo weinig mogelijk gevolgen voor het milieu hebben (Leemtewet genoemd). De Leemtewet legt de financiële- en bestuurlijke verantwoordelijkheid bij de provincie voor de permanente nazorg van stortplaatsen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort. Wij moeten erop toezien dat bij gesloten stortplaatsen zodanige maatregelen worden getroffen dat de stortplaatsen geen of zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Uw Staten kunnen een heffing instellen ter bestrijding van de kosten van de nazorgmaatregelen bij stortplaatsen waar na 1 september 1996 nog afval gestort is of wordt. Wij leggen de heffing, gebaseerd op een besluit van uw Staten van 30 maart 1999, op aan de exploitanten van de stortplaatsen in Overijssel. De hoogte van de heffing is gebaseerd op de berekening van het doelvermogen vanaf het moment dat de nazorg start en op rendement- en inflatieprognoses.

Provinciale heffingen

Inkomsten uit provinciale heffingen	(x € 1.000)					
	Jaarrekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opcenten MRB	110.917	109.100	111.800	112.300	112.800	112.800
Leges, precario ov. heffingen	424	773	793	793	793	793
Grondwaterheffing	1.083	1.118	1024	1024	1024	1024
Nazorgheffing stortplaatsen	40	40	40	40	40	40
Totaal	112.464	111.031	113.657	114.157	114.657	114.657

Toelichting opbrengsten heffingen

Motorrijtuigenbelasting

De raming van de opbrengsten uit de opcenten MRB is gebaseerd op de gegevens die wij begin van elk jaar ontvangen van de Belastingdienst. De volumes zijn in 2018 gestegen. Op basis daarvan geeft de Belastingdienst voor het jaar 2019 een inkomstenraming af van € 111,3 miljoen. Dit is € 2,2 miljoen hoger dan meerjarig begroot. Bij deze Begroting verhogen we daarom de meerjarige inkomstenraming uit de opcenten MRB met € 2,2 miljoen. Het effect voor 2019 wordt verwerkt bij de Monitor 2019-II.

Meerjarig zijn de inkomsten uit de MRB zeer onzeker. In het Klimaatakkoord zijn verschillende maatregelen opgenomen die de MRB raken, zoals het stimuleringsbeleid voor elektrische auto's door een vrijstelling voor de MRB.

We hebben de meerjarige raming in deze begroting gebaseerd op de laatst afgegeven inschattingen met betrekking tot het gewicht en omvang van het wagenpark. Gezien de grote onzekerheid verwachten wij slechts een beperkte groei van de inkomsten MRB. Conform het coalitieakkoord benutten we eventuele beschikbare extra inkomsten voor extra maatregelen voor de verkeersveiligheid.

De totaal geraamde opbrengsten uit de opcenten MRB zijn voor 2020 € 111,8 miljoen, 2021 € 112,3 miljoen, 2022 en 2023 € 112,8 miljoen. De cumulatieve extra geraamde inkomsten in de periode 2020 – 2023 van in totaal € 4,5 miljoen zullen we benutten voor extra maatregelen voor verkeersveiligheid.

Precario

Opbrengsten hebben betrekking op ongeveer de helft van de twintig benzinestations die geëxploiteerd worden op grond die in eigendom is van de provincie. De andere stations hebben ervoor gekozen om huurpenningen te betalen. Zij zijn daardoor vrijgesteld van precario.

Nazorgheffingen

De nazorgplannen voor de drie Overijsselse stortlocaties zijn in 2016 herzien. Voor de locatie Elhorst Vloedbelt is het vereiste doelvermogen zodanig gewijzigd dat we voorzien dat het doelvermogen niet gerealiseerd zal worden op basis van het prognose-rendement. Voor de andere twee locaties is de verwachting dat het vereiste doelvermogen gerealiseerd gaat worden. Op basis van het verwachte langjarige fondsrendement en het nu aanwezige vermogen voor de locatie Elhorst Vloedbelt, zou in 2082 een tekort resteren van circa € 5,5 miljoen. Aan Twence (de beheerder) is daarom per 1 januari 2020 een jaarlijkse heffing opgelegd van € 40.000.

Kwijtscheldingsbeleid

In de Belastingverordening Overijssel staat het kwijtscheldingsbeleid als bedoeld in artikel 26 van de Invorderingswet 1990. In artikel 4.4 van deze verordening staat dat wij geen kwijtschelding verlenen bij de invordering van de nazorgheffing stortplaatsen. Verder kennen we geen innings- en kwijtscheldingsbeleid voor de opcenten Motorrijtuigenbelasting. De reden hiervan is dat niet wij, maar de Belastingdienst deze belasting int. De provincie heeft geen invloed op de wijze van inning of kwijtschelding.

Opcenten motorrijtuigenbelasting per provincie

Hieronder is weergegeven hoe de inkomsten uit de provinciale heffingen zijn opgebouwd. De opcenten op de Motorrijtuigenbelasting beslaan ongeveer 98% van onze inkomsten uit heffingen. Hieronder is tevens een vergelijkingstabel opgenomen van de opcenten per provincie. Hierin zijn ook de mutaties tussen 2019 en 2020 per provincie te zien voor zover bekend.

Opcenten per provincie			
		2019	2020
Drenthe	1	92,0	92,0
Groningen	3	90,4	91,8
Zuid-Holland	2	90,4	91,7
Zeeland	5	89,1	89,1
Gelderland	4	89,2	87,2
Friesland	6	71,1	87,0
Flevoland	7	79,8	80,6
Overijssel	8	79,9	79,9
Limburg	9	77,9	77,9

Noord-Brabant	10	76,1	76,1
Utrecht	11	72,6	72,6
Noord-Holland	12	67,9	67,9

Kostendekkenheid heffingen

De volgende tabellen geven de mate van kostendekkenheid van de heffingen weer.

Berekening kostendekkenheid leges Wet natuurbescherming		Berekening kostendekkenheid Ontgrondingenwet	
Kosten taakveld(en)	€ 409.400	Kosten taakveld(en)	€ 25.200
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen		Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld(en)	€ 409.400	Netto kosten taakveld(en)	€ 25.200
Toe te rekenen kosten		Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 87.200	Overhead	€ 6.800
BTW		BTW	
Totale kosten	€ 496.600	Totale kosten	€ 32.000
Opbrengst heffingen	€ 490.400	Opbrengst heffingen	€ 32.000
Dekkingspercentage	99%	Dekkingspercentage	100%

Berekening kostendekkenheid leges WABO		Berekening kostendekkenheid leges Waterwet	
Kosten taakveld(en)	€ 115.200	Kosten taakveld(en)	€ 26.700
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen		Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld(en)	€ 115.200	Netto kosten taakveld(en)	€ 26.700
Toe te rekenen kosten		Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 42.700	Overhead	€ 7.200
BTW		BTW	
Totale kosten	€ 157.900	Totale kosten	€ 33.900
Opbrengst heffingen	€ 157.900	Opbrengst heffingen	€ 33.900
Dekkingspercentage	100%	Dekkingspercentage	100%

Berekening kostendekkenheid leges Wet luchtvaart

Berekening kostendekkenheid grondwaterheffing

Kosten taakveld(en)	€ 30.200	Kosten taakveld(en)	€ 1.433.834
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen		Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld(en)	€ 30.200	Netto kosten taakveld(en)	€ 1.433.834
Toe te rekenen kosten		Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 8.100	Overhead	
BTW		BTW	
Totale kosten	€ 38.300	Totale kosten	€ 1.433.834
Opbrengst heffingen	€ 13.300	Opbrengst heffingen	€ 1.024.000
Dekkingspercentage	35%	Dekkingspercentage	71%

Weerstandsvermogen

Dit is hoe wij denken

We voeren als provincie zelfstandig of met partners grote projecten van maatschappelijk belang uit. Dit brengt risico's met zich mee, deze gaan we niet uit de weg. Het tijdig signaleren en beheersen van risico's is essentieel. Risicomanagement heeft een belangrijke plaats binnen onze beleidsuitvoering.

Provinciale Staten stellen het risicomanagementbeleid periodiek (eens per 4 jaar) vast. Dit is eind 2017 voor het laatst gebeurd. We zorgen voor voldoende reserves om de voorziene en onvoorziene risico's met financieel gevolg op te vangen. Daarbij houden wij voor de ratio van het weerstandsvermogen een minimaal niveau aan van 1,4. Deze ratio betreft de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Het minimum vastgestelde niveau van 1,4 staat voor 'ruim voldoende' weerstandsvermogen. Wanneer de ratio onder deze norm komt, is aanvullen van de reservepositie vereist.

Dit is wat wij doen

Wij stellen periodiek het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen vast. Onderstaand gaan wij in op deze items. Via de Perspectiefbrief 2020 hebben wij aangegeven € 76,0 miljoen te willen toevoegen aan de Algemene risicoreserve. Dit zeer indicatieve bedrag is bestemd voor de risico's bij Kanaal Almelo-De Haandrik (€ 40 miljoen) en de Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland (€ 36 miljoen). Nader onderzoek is nodig om de financiële omvang van de niet gedekte risico's van deze projecten te duiden. Op voorhand hechten wij eraan hiervoor een robuust bedrag in de Algemene risicoreserve op te nemen.

Het voorstel hiertoe leggen wij u voor via deze begroting 2020. In afwachting van de uitwerking van de met deze toevoeging samenhangende risico's is het indicatieve bedrag van € 76,0 miljoen niet opgenomen in de berekening van het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Bij het vaststellen van het benodigde weerstandsvermogen herijken we regelmatig onze risico's en voegen we zo nodig nieuwe risico's toe. De financiële gevolgen van deze risico's brengen we in kaart en we treffen maatregelen. Op basis hiervan berekenen we hoeveel financieel vermogen de provincie nodig heeft, om de risico's goed af te dekken. De benodigde weerstandscapaciteit is op dit moment € 83,0 miljoen.

De gevolgen van de uitspraak van het Europese gerechtshof over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zijn nog niet goed te duiden. Vooralnog zien wij op dit moment nog geen directe financiële gevolgen van deze uitspraak voor onze organisatie.

Grootste risico's weerstandscapaciteit

Risico's met grootste invloed op benodigde weerstandscapaciteit		
Omschrijving risico	Invloed op benodigde weerstands-capaciteit	Kerntaak
<p>EHS / Ontwikkelopgave</p> <p>Binnen de ontwikkelopgave komen risico's rondom verwerving, inrichtingsmaatregelen, eindbeheer en verbetervoorstellen naar voren.</p>	19,0%	Gebiedsontwikkelingen
<p>Leningen</p> <p>De provincie loopt het risico dat leningen die niet afgedekt zijn door een voorziening niet terugbetaald kunnen worden.</p>	10,0%	Diverse kerntaken
<p>N340</p> <p>Er zijn meerdere risico's van dit project die de provincie financieel kunnen raken.</p>	6,0%	Mobiliteit
<p>Ruimte voor de Rivier IJsseldelta</p> <p>Er zijn meerdere risico's van dit project die de provincie financieel kunnen raken.</p>	4,0%	Gebiedsontwikkelingen
<p>Kanaal Almelo de Haandrik</p> <p>Provincie Overijssel dient schade bij omwonenden Kanaal Almelo de Haandrik te vergoeden.</p>	4,0%	Milieu & Energie
<p>Concessie en contractbeheer openbaar vervoer</p> <p>Verminderde reizigersopbrengsten, rijksbezuinigingen en ontwikkelingen ten aanzien van indexering</p>	3,0%	Mobiliteit
<p>N34</p> <p>Er zijn meerdere risico's van dit project die de provincie kunnen raken</p>	1,0%	Mobiliteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor het vaststellen van het beschikbare weerstandsvermogen inventariseren wij de hoogte van de risicoreserves van de provincie. Dit zijn reserves die voor het opvangen van risico's zijn aangemerkt. De omvang van de weerstandscapaciteit is als volgt:

Algemene risicoreserve	€ 40,0 miljoen
Uitvoeringsreserve Natuurnetwerk Nederland	€ 34,4 miljoen
Reserve Openbaar vervoer	€ 30,0 miljoen
Reserve Europese programma's	€ 4,6 miljoen
Risicoreserve binnen projecten	€ 39,5 miljoen
Totaal incidenteel	€ 148,5 miljoen
Onvoorzien	€ 0,3 miljoen
Totaal structureel	€ 0,3 miljoen
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen	€ 148,8 miljoen
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 49,1 miljoen

In het coalitieakkoord 2019-2023 is afgesproken dat de opcenten op de motorrijtuigenbelasting gehandhaafd blijven op het huidige niveau. De onbenutte belastingcapaciteit nemen wij om die reden niet mee in de berekening van het structureel beschikbare weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is op dit moment toereikend. De confrontatie van de beschikbare weerstandscapaciteit van € 148,8 miljoen en de benodigde weerstandscapaciteit van € 83,0 miljoen levert een ratio op van 1,8.

Actueel weerstandsvermogen op concernniveau (x € 1 miljoen)		
Benodigde weerstandscapaciteit	Beschikbare weerstandscapaciteit	Ratio weerstandsvermogen
83	148,8	1,8

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen	Actuele					
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	-222,17%	-199,62%	-171,81%	-152,03%	-143,94%	-153,90%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-311,25%	-283,74%	-261,01%	-246,15%	-238,03%	-248,18%
Solvabiliteitsratio	85,54%	84,29%	83,79%	82,77%	82,63%	82,92%
Kengetal grondexploitatie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Structurele exploitatieruimte	14,50%	4,65%	1,92%	0,44%	4,50%	4,09%
Belastingcapaciteit: Opcenten	99,25%	99,13%	98,28%	98,28%	98,28%	98,28%

Definitie kengetallen

In bovenstaande tabel treft u vijf financiële kengetallen aan. Deze geven inzicht in onze financiële positie. De cijfers lichten we hieronder verder toe.

- De netto schuldquote drukt de netto schuld uit in een percentage van de totale baten. De netto schuld is het saldo van de uitstaande schulden enerzijds en de in het bezit zijnde liquide middelen en vorderingen anderzijds. Onze netto schuldquote is door het ontbreken van enige vaste schuld van betekenis uitstekend te noemen. De bezittingen overtreffen de schulden, waardoor het kengetal negatief wordt. Zolang de netto schuldquote negatief is, heeft dit kengetal een beperkte waarde. De netto schuldquote stijgt ten opzichte van de jaarrekening 2018. Dit is vooral een gevolg van de voortgang van de uitvoering van de investeringsprogramma's die worden gedekt uit reserves.

In de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen zijn ook de leningen aan deelnemingen, openbare lichamen en overige verstrekte leningen opgenomen. Het kengetal wordt door het opnemen van de verstrekte leningen nog negatiever dan de netto schuldquote. Ook dit kengetal heeft een beperkte waarde.
- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio geeft de omvang van het eigen vermogen (= reserves) weer als percentage van het balanstotaal. Onze solvabiliteit is uitstekend. In de literatuur wordt een minimum van tussen de 25 en 40% genoemd om een niet-financiële onderneming gezond te mogen noemen. Met een solvabiliteitspercentage van 84% komt de provincie uit op een zeer gezonde vermogenspositie. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 is de solvabiliteit licht gedaald. Dit hangt samen met de voortgang van uitvoering van de investeringsprogramma's die worden gedekt uit reserves.
- Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Wij hebben geen grondexploitaties, waardoor dit kengetal 0% bedraagt en geen betekenis heeft.

- De structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen. Het saldo van de structurele baten en lasten wordt daartoe uitgedrukt in een percentage van de totale baten. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 daalt dit percentage van 14,5 naar 4,65. Een belangrijke oorzaak voor het verschil ligt in het feit dat een deel van de budgetten in 2018 niet volledig tot besteding is gekomen. De structurele lasten bleven achter bij de begrote lasten.
- De belastingcapaciteit geeft aan hoe de belastingdruk in Overijssel zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Uit het kengetal belastingcapaciteit opcenten blijkt dat wij minder belasting heffen dan het gemiddelde in Nederland. In het coalitieakkoord 2019-2023 is opgenomen dat de opcenten op de motorrijtuigenbelasting voor de provincie Overijssel bevroren blijven op het tarief van 79,9.

Kapitaalgoederen

Dit is hoe wij denken

We zijn verantwoordelijk voor het in stand houden van de infrastructuur bestaande uit provinciale wegen, kunstwerken en waterwegen en de provinciale gebouwen, waaronder het provinciehuis. Dit omvat dagelijks beheer (exploitatie), onderhoud (jaarlijks en niet jaarlijks) en vervanging.

Provinciale infrastructuur

In het Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen (2020 t/m 2023, PS/2018/414) hebben we afgesproken dat we voor beheer en onderhoud van alle voorzieningen van de provinciale infrastructuur het kwaliteitsniveau 'basis' hanteren. De landelijke kennisinstelling CROW heeft dit kwaliteitsniveau gedefinieerd en het staat voor efficiënt en effectief beheer op de langere termijn. De risico's op het niet bereiken van beleidsdoelstellingen of imagoschade zijn bij dit kwaliteitsniveau voor de provincie doorgaans beperkt en beheersbaar. We hebben de budgetten gebaseerd op dit kwaliteitsniveau. Het beleidskader wordt in de praktijk verder uitgewerkt in (strategische) assetmanagementplannen.

Provinciale gebouwen

In 2006 is een onderhoudsplan opgesteld voor de provinciale gebouwen. Met het onderhoudsplan waarborgen we dat de gebouwen met de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een deskundige wijze worden beheerd en onderhouden. In het onderhoudsplan zijn drie zaken opgenomen: het jaarlijks onderhoud, het niet jaarlijks onderhoud en de vervanging.

Met het jaarlijks onderhoud waarborgen we de bedrijfszekerheid van de gebouwen en de installaties, garanderen we de veiligheid en houden we de uitstraling van de gebouwen in stand. Met dit onderhoud voldoen we aan regelgeving en zijn we verzekerd van de ondersteuning van leveranciers (garanties). Het meerjaarlijks onderhoud omvat het onderhoud aan verwarmings- en koelinstallaties, gevels, kozijnen, zonwering, vloeren, wanden, verlichting, liften, brandveiligheidsvoorzieningen, enzovoorts. De uitvoering vindt plaats in een periode van vijf tot dertig jaar. De gebruikte normering (NEN 2767 niveau 3) gaat uit van een redelijke tot goede conditie en wordt ook bij andere overheidsorganisaties als leidraad voor het meerjaarlijks onderhoud gebruikt.

De vervangingsinvesteringen zijn begroot op basis van de technische levensduur. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de financiële verordening van de provincie Overijssel. Jaarlijks stellen we vast of groot onderhoud of vervanging eerder of later moet plaatsvinden en wordt het integrale meerjaren uitvoeringsprogramma (MUP) op basis daarvan bijgesteld.

We maken per project een risicoanalyse en nemen op basis hiervan beheersmaatregelen. Aansprakelijkheidsrisico's dekken we binnen de projecten af via verzekeringen.

Provinciale infrastructuur

Beheer, onderhoud en vervangingsinvesteringen

Voor de provinciale (water)wegen hebben wij de vervangingsinvesteringen grotendeels gerealiseerd in de periode 2016-2019. Daarnaast voeren we beheer en onderhoud uit volgens het meerjarig uitvoeringsprogramma. In 2018 hebben we het Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen geactualiseerd, waarin naast een programma voor de periode 2020 t/m 2023 ook een financiële doorkijk gegeven wordt tot 2029. In onze projecten hebben we aandacht voor innovatie, circulariteit, klimaatverandering en verduurzaming.

Meerjarenraming Beheer, Onderhoud en Vervanging Wegen, Vaarwegen en Kunstwerken						(x € 1 miljoen)
	2020	2021	2022	2023	2024	
<i>Structureel</i>						
- Dagelijks onderhoud	12,8	12,7	12,7	12,8	12,8	
- Groot onderhoud (Voorziening Beheer en Onderhoud)	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	
	29,4	29,3	29,3	29,4	29,4	
<i>Vervangingsinvesteringen</i>						
- Vervangingsinvesteringen Wegen	5,0					
- Kanaal Almelo de Haandrik Oeverbeschoeiing	0,8					
- Vervangingsinvesteringen 2020-2027 (1)	pm	pm	pm	pm	pm	
	5,8	-	-	-	-	
(1) structureel € 8 miljoen gereserveerd; programmering wordt in investeringsvoorstel aan PS voorgelegd						

Areaalgegevens en kwaliteitsniveau provinciale infrastructuur

Provinciale infrastructuur				peildatum 1 januari 2019
Infrastructuur	Onderdeel	Areaal	Kwaliteitsniveau	

Wegen	Hoofdrijbaan	650 km	Basis
	Parallelweg	173 km	
	Fietspad	527 km	
	VRI	52 st.	
	Verlichtingspunten	5.458 st.	
	Bermen	922 ha.	
	Bomen	38.400 st.	
	Faunapassages	9 stuks	
	Faunarasters	74 km	

Kunstwerken	Totaal	354 stuks	Basis
	Vaste bruggen en viaducten		
	Tunnels		
	Beweegbare bruggen		
	Sluizen		

Waterwegen	Oeverbeschoeiing	241 km	Basis
	Waarvan hout	86 km	
	Beton en staal	82 km	
	Natuurvriendelijk	73 km	
	Oevers	62 ha	

Legenda kwaliteitsniveau

Kwaliteitsniveau	Omschrijving	Indicatie kwaliteit	Relatie met wegbeheer
A+	Zeer hoog	Nagenoeg ongeschonden	Er is geen schade
A	Hoog	Mooi en comfortabel	Er is enige schade, maar de waarschuwingsgrens is nog niet overschreden
B	Basis	Functioneel	De waarschuwingsgrens is overschreden: er is klein onderhoud nodig of binnen vijf jaar is groot onderhoud nodig
C	Laag	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder	De richtlijn is overschreden: er is binnen twee jaar groot onderhoud nodig
D	Zeer laag	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling of sociale onveiligheid	De richtlijn is meer dan één klasse overschreden: er is direct groot onderhoud nodig.

Provinciale gebouwen

We hebben sinds 2006 een onderhoudsplan voor zowel het gerenoveerde provinciehuis als de overige provinciale gebouwen. Dit onderhoudsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. We beheren en onderhouden de gebouwen met de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een deskundige wijze. In het onderhoudsplan staat het jaarlijks onderhoud, het meerjarig onderhoud en de vervanging. Hierbij hebben we aandacht voor SROI, innovatie, verduurzaming en klimaatverandering.

Meerjarig onderhoud (incl. afschrijvingen): Provinciehuis en overige provinciale panden			
x € 1000			
2019	2020	2021	2022
3.908	4.013	4.089	4.123

Meerjarige investeringen: Provinciehuis en overige provinciale panden			
x € 1000			
2019	2020	2021	2022
2.502	830	529	7.451

Financiering

Dit is hoe wij denken

De financieringsparagraaf omvat het beleid inzake treasury en vermogensbeheer, alsmede de verwachtingen voor de financieringsrisico's. Ons beleid is vooral gericht op hoofdsombescherming en niet zozeer op rendement.

Het wettelijk kader wordt bepaald door de Provinciewet, de Wet financiering decentrale overheden (Fido), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), de Handreiking Treasury 2015 van het Ministerie van BZK en het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV). Het provinciaal kader wordt bepaald door de Financiële Verordening en het Treasury Statuut. Het Statuut ziet specifiek op :

- het aantrekken van voldoende middelen en uitzetten van overtollige middelen,
- het beheersen van financiële risico's zoals het renterisico, kredietrisico en koersrisico,
- het optimaliseren binnen de gegeven kaders van het rendement op de liquiditeitspositie.

De provincie heeft een liquiditeitspositie en obligatieportefeuille. Per peildatum 30 juni 2019 ging het om € 634 miljoen respectievelijk € 454 miljoen (nominale obligatie waarde). Deze middelen zijn grotendeels bestemd voor toekomstige investeringen en projecten. Mede daarom voeren wij een prudent beleid ten aanzien van het vermogensbeheer.

Het beheer van de obligatieportefeuille (en het vermogen van het Nazorgfonds voor gesloten stortplaatsen in Overijssel) is ondergebracht bij een externe vermogensbeheerder, die werkt volgens het beleggingsmandaat. Op deze manier verwachten wij dat op deskundige en professionele wijze het toevertrouwde vermogen wordt beheerd.

Ontwikkeling liquiditeitspositie

Per 30 juni 2019 had de Provincie een liquiditeitsaldo van € 634 miljoen. Conform de Wet schatkistbankieren stond dat bedrag uit bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën. Dit direct opvraagbare tegoed levert weliswaar geen rente op, maar uitgezet in de geldmarkt zou het geld kosten. Voor middelen uitgezet bij het Rijk geldt hoofdsombescherming, zodat een rentevergoeding van tenminste 0% van toepassing is.

Aflossingen uit de obligatieportefeuille (de 'vervalkalender') zullen vooral tot het jaar 2023 liquiditeiten opleveren. Dan resteert nog nominaal € 67 miljoen aan obligaties.

Daartegenover staan de komende jaren verplichtingen die moeten worden gefinancierd. Dat betreft vooral investeringen, grondverwerving en uitgaven die budgettair worden gedekt uit verschillende doelreserves, zoals de Reserve Kwaliteit van Overijssel.

De aflossingen en couponrentes vanuit de obligatieportefeuille vormen voor 2019 wederom een belangrijke toename van de liquiditeitspositie. De kapitaalmarktrente is, en blijft naar verwachting, extreem laag. De twee hybride leningen die we hebben verstrekt aan de sectorbank BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) leveren een structureel rendement op van € 2,5 miljoen op jaarbasis. Gelet op het hybride karakter is hiervan € 1,5 miljoen structureel en € 1 miljoen incidenteel begroot. De liquiditeitspositie toont de komende jaren nog een stijgende lijn vanwege de vrijval vanuit de obligatieportefeuille.

Renteschema

Vanwege de lage renteniveaus leveren de middelen bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën (schatkist) geen rente op. Wij krijgen alleen rentebaten afkomstig uit de obligatieportefeuille. Er wordt niet geleend. Evenmin wordt een renteomslag toegepast door rente toe te rekenen aan taakvelden. Het BBV renteschema is daarom minder van toepassing.

Het begrote renteresultaat voor 2020 geeft het volgende beeld:

		(x 1.000)
a.	Rentebaten van de obligatieportefeuille	€ 18.460
b.	Rentebaten van de hybride BNG leningen	€ 2.612
c.	Rentebaten uit financiële vaste activa (uitstaande leningen)	€ 0
d.	Rentebaten uit rekening-courant (SKB Agentschap MvF)	€ nihil
e.	Afschrijving (dis)agio obligatieportefeuille voor 2020	€ -2.733

f.	Rente toegerekend aan taakvelden	€ nihil
	Renteresultaat Treasury	€ 18.339

Schatkistbankieren

De liquiditeiten die niet nodig zijn voor de financiering van de provincie worden verplicht gestald bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën, althans indien het drempelbedrag wordt overschreden. Deze drempel is afhankelijk van het begrotingstotaal (€ 3,75 miljoen + 0,2% van het meerdere boven het begrotingsbedrag van € 500 miljoen). Voor 2020 bedraagt de drempelwaarde € 4,9 miljoen.

Deze verplichting geldt niet indien overtollige middelen worden aangewend voor de publieke taak (te bepalen door PS), zoals uitlenen aan decentrale overheden.

Lenen aan decentrale overheden

Gelden mogen worden uitgeleend aan decentrale overheden (die niet in een gezagrelatie staan tot de provincie). Gezien de huidige renteniveaus en onze renteverwachting (gebaseerd op het ECB beleid), vinden wij het rendement/risicoprofiel van langjarige uitzettingen (> 5 à 10 jaar) niet interessant.

Hybride kapitaal

Samen met andere provincies hebben wij in 2015 en 2016 deelgenomen aan een emissie door de BNG Bank van zgn. hybride kapitaal; totaal € 74,5 miljoen. Dit financiële instrument is een combinatie van enerzijds risicodragend c.q. eigen vermogen van de bank, bedoeld om de solvabiliteit te versterken, en anderzijds een lening met een rentevergoeding en aflossing. BNG Bank heeft contractueel de mogelijkheid om vervroegd af te lossen in 2021 respectievelijk 2022. Deze twee leningen zijn verstrekt door PS uit hoofde van de publieke taak: namelijk aandeelhouder van BNG Bank en het faciliteren van gunstige financieringsvoorwaarden voor de publieke sector.

Financiële risico's

Volgens ons Treasury Statuut en de Wet Fido gaat het met name om de beheersing van de rente-, koers-, krediet-, en liquiditeitsrisico's. Kijkend naar de prognose van de liquiditeitenontwikkeling is het liquiditeitsrisico minimaal. Dat geldt ook voor renterisico's omdat we geen kort- of langlopende leningen hebben opgenomen. Alle obligaties in de beheerportefeuille luiden in Euro, dus is er geen valutakoersrisico. Elke obligatie kent wel een kredietrisico. Dat risico is echter zo veel mogelijk ingeperkt, doordat de obligaties grotendeels (93%, peildatum 30 juni 2019) een AAA of AA minus rating hebben, en veelal staatsobligaties betreffen of van overheid gerelateerde instellingen, dan wel obligaties met onderpand ('covered bonds'). De gehele obligatieportefeuille alsmede de twee leningen aan de BNG Bank worden aangehouden bij een onafhankelijke 'custodian' (bewaarbank).

Obligatieportefeuille

Onze obligaties zijn beursgenoteerd en dus verhandelbaar. De marktwaarde fluctueert vooral door renteontwikkelingen. Als gevolg van de extreem lage kapitaalmarktrente (per 20 augustus 2019 leende NL Staat voor 10 jaar tegen -0,55%), lag de marktwaarde van de obligaties flink hoger lag dan hun aflossingswaarde. Dit 'marktrisico' raakt ons in principe niet, omdat wij als balanswaarde de nominale waarde hanteren, of te wel de waarde op aflossingsdatum. Voor de obligatieportefeuille hanteren wij een 'buy-and-hold-policy', dus de obligaties aanhouden tot aflossingsdatum. Markttechnisch gezien noteren sommige obligaties thans een negatief marktrendement als gevolg van de zeer lage kapitaalmarktrenteniveaus. Hoewel niet nodig voor onze liquiditeitspositie, kan vervroegde verkoop van obligaties daarom aantrekkelijk zijn.

Landenverdeling		
	Marktwaarde*	Percentage
Nederland	€ 192.940.595	30%
Frankrijk	€ 107.629.921	17%
Supranationaal	€ 98.186.291	15%
Verenigd Koninkrijk	€ 74.186.785	12%
Spanje	€ 43.059.355	7%
Oostenrijk	€ 34.720.451	5%
Duitsland	€ 25.710.482	4%
Finland	€ 23.066.768	4%
Luxemburg	€ 20.651.901	3%
Italië	€ 13.676.775	2%
Slovenië	€ 5.225.421	1%
Totaal	€ 639.054.745	100%

* Marktwaarde 30 juni 2019

Ratingverdeling		
	Marktwaarde*	Percentage
AAA	€ 400.120.020	62%
AA+	€ 94.835.754	15%
AA	€ 49.086.110	8%
AA-	€ 50.118.516	8%
A-	€ 25.973.281	4%
BBB+	€ 5.244.289	1%
BBB	€ 13.676.775	2%
Totaal	€ 639.054.745	100%

* Marktwaarde 30 juni 2019

... **oepoverzicht obligatieportefeuille**

EMU saldo

In 1992 is de Europese en Monetaire Unie (EMU) tot stand gekomen. Toen is het EMU saldo geïntroduceerd om vergelijkingen tussen de verschillende lidstaten mogelijk te maken. Beheersing van het EMU saldo is van belang voor houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof). De decentrale overheden en de Rijksoverheid hebben afspraken met elkaar gemaakt over de invulling van ieders verantwoordelijkheid in deze.

Berekening van het EMU-saldo en het verschil tussen het baten/lasten stelsel

Het EMU saldo wordt berekend op transactiebasis. Deze berekeningswijze is in grote mate vergelijkbaar met het kasstelsel zoals dat voor het Rijk van toepassing is. Echter het BBV schrijft voor decentrale overheden een administratie voor op basis van het baten/lastenstelsel. Het EMU-saldo berekenen we door - afhankelijk van de kasmutaties - enkele posten erbij te tellen dan wel eraf te trekken. De berekening treft u aan in het bijlagenboek.

EMU-referentiewaarden provincies

In mei 2018 heeft overleg plaatsgevonden tussen het Rijk en de koepels van de decentrale overheden (IPO, VNG, UvW) over de ruimte voor het EMU saldo voor de eerstvolgende jaren. De staatssecretaris heeft toen voorgesteld dat de decentrale overheden gezamenlijk - 0,4% van het BBP als ruimte krijgen voor de jaren 2019 tot en met 2022. De ruimte voor provincies daar binnen is -0,08%. De in de septembercirculaire 2019 afgegeven referentiewaarde 2020 voor de provincie Overijssel bedraagt circa € 57 miljoen. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

EMU-saldo 2020

Op basis van de voorliggende begroting verwachten wij in 2020 een EMU-tekort van € 91 miljoen te realiseren. Dit EMU-tekort wordt veroorzaakt door de lopende investeringen in met name materiële vaste activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (wegen) en grondverwerving voor de realisatie van de Ontwikkelopgave.

De afgelopen jaren pasten de EMU-tekorten van de decentrale overheden binnen de ruimte die hiervoor door het Rijk beschikbaar was gesteld, mede omdat de EMU-realisatiecijfers lager uit kwamen dan geraamd. Als echter het landelijke totaal van afgegeven EMU-prognoses wordt gerealiseerd, bestaat de kans dat de toegewezen EMU-ruimte wel wordt overschreden. De Minister van Financiën heeft destijds bij de behandeling van het wetsontwerp overigens meermaals aangegeven dat de Wet Hof geen obstakel mag zijn voor investeringen van decentrale overheden. Daarom zullen wij bij het Rijk het belang van voldoende EMU-ruimte blijven benadrukken.

Bedrijfsvoering

Dit is hoe wij denken

Onze opgaven stellen eisen aan de ambtelijke organisatie: wij zijn betrokken bij wat er om ons heen gebeurt, wij zijn aanspreekbaar voor onze burgers en betrouwbaar in wat wij voor hen doen. Bedrijfsvoering maakt dat mogelijk. Hoe doen wij dat?

Wij zijn professionals. Die oplossingen bedenken, de kunst van het weglaten verstaan en de uitvoering versnellen. Met hart voor de publieke zaak.

Wij luisteren en vragen door. Wij kijken vanuit het perspectief van betrokken burgers en de samenleving. Het contact met de provincie is open en oprecht. Wij kiezen voor een prettige omgang, laten merken dat vragen en klachten van burgers doordringen en geven duidelijke uitleg.

Wij laten zien wat wij doen. Een gelijkwaardige informatiepositie is belangrijk, dan kun je rekenen op meer begrip voor elkaar. Iedereen moet daarom kunnen zien hoe provinciale besluiten tot stand zijn gekomen, welke overwegingen daarbij zijn betrokken.

Wij communiceren in begrijpelijke taal. In onze mailberichten, brieven en webteksten. Onze taal mag niet te moeilijk zijn, bijvoorbeeld door het gebruik van jargon en abstracte woorden, want dan haken lezers af.

Wij hebben grip op financiën. Door Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie betrouwbare financiële informatie te geven. Door risico's in te schatten en daarvoor maatregelen te treffen.

Wij dagen uit. Jaarlijks kopen wij voor plusminus € 150 miljoen in. Dat is veel geld, niet voor niets zien wij daarom 'de kracht van inkoop': slim inkopen levert een bijdrage aan onze maatschappelijke opgaven.

Dit is wat wij doen

Het team Personeel en Organisatie helpt leidinggevenden en medewerkers om de best mogelijke resultaten te bereiken. Het team biedt ondersteuning bij het aantrekken van geschikte kandidaten voor een (vaste) baan of tijdelijk werk en adviseren over het leren, ontwikkelen en inzet van talent. Nu en in de toekomst.

De juristen hebben een specialistische rol, die zich specifiek richt op de rechtmatigheid van het handelen van de provincie. Zij adviseren bij de invoering van wet- en regelgeving en jurisprudentie op uiteenlopende gebieden. Daarnaast organiseren ze de behandeling van bezwaar- en beroepschriften.

Onze communicatieprofessionals werken aan het versterken van de relaties van de provincie met burgers, bedrijven, andere overheden, belangengroepen en overige partners. Zij stellen kaders en geven uitvoering aan de (digitale) communicatiestrategie, nieuws- en informatievoorziening. Daarnaast organiseren zij de representatie van het College.

De provincie wil optimale dienstverlening leveren. Daarvoor is een betrouwbare en veilige ICT-infrastructuur nodig. Het team Informatie verzorgt dit, samen met het SSC ONS. Naast de ICT-infrastructuur die medewerkers gebruiken, ondersteunen onze collega's ook bij het vastleggen en ontsluiten van informatie.

De financiële teams staan opgesteld voor het financieel beleid en zijn de regisseur van de begroting en de jaarrekening. Aan de basis staat een up-to-date financiële administratie en betrouwbare financiële verslaglegging.

Het facilitaire team ten slotte werkt full service en met speciale aandacht voor gastvrijheid. Ze geven uitvoering aan onder andere de receptie, de schoonmaak en de beveiliging. Belangrijk is het verminderen van het energiegebruik en het vergroten van de CO₂-neutraliteit van de organisatie.

Actualiteiten

Wij ondersteunen onze interne klanten bij hun bedrijfsvoering onder het credo 'bedrijfsvoering maakt mogelijk'. Daartoe bieden wij een ruim pakket aan basisdienstverlening, adviesdiensten en producten aan. Een deel van onze dienstverlening is gestandaardiseerd om eenduidig, betrouwbaar en efficiënt te kunnen werken. En een deel van de dienstverlening is uitbesteed, bijvoorbeeld aan het SSC ONS. *In 2020 accentueren wij het belang van dienstverlening.* Onze betekenis is gediend bij de vraag voor wie wij ons werk doen. Wij werken voor de provincie, voor onze collega's.

In gesprek

Daarom gaan wij in een periodieke gesprekcyclus onze interne klanten benaderen. De gesprekken moeten gaan over de wederzijdse verwachtingen en inspanningen. Omdat wij – in onze wisselwerking met de klant- de dienstverlening blijven verbeteren.

De keten sluiten

Een deel van de dienstverlening is uitbesteed. Het is onze uitdaging om te zorgen voor een goede regie in deze samenwerkingsrelaties zodat wij geïntegreerd kunnen werken. Dat vergt om helder rolgedrag in termen van eigenaarschap en opdrachtgeverschap. Hierop willen wij onszelf verbeteren.

Innovatie

Bedrijfsvoering staat nooit stil en ontwikkelingen gaan snel. Om onze interne klanten goed te blijven ondersteunen staan innoveren, doorontwikkelen en out-of-the-box denken bovenaan onze strategische bedrijfsvoeringsagenda. We willen onze klanten immers ook in de toekomst terzijde staan.

Specials 2020

- In 2020 gaan alle medewerkers van start onder het regime van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren; In de loop van 2020 krijgt iedereen bovendien een nieuw generiek functieprofiel (invoering overeenkomstig de nieuwe CAO). Een extra impuls, naast onze inspanningen op opleiding/training, voor de brede inzetbaarheid.
- Wij investeren in het zaakgericht werken (het programma 'DA'S digitaal'). Daarmee verbeteren we onze dienstverlening, bijvoorbeeld door klantvriendelijke webformulieren en toegankelijke dossiers. Tegelijkertijd investeren wij in onze ICT omgeving ('cloud ready'). Wij bereiden ons voor op het werken conform de ISO27001 norm voor informatiebeveiliging. Daarbij baseren we ons op de nieuwe overheidsstandaard voor informatiebeveiliging op het gebied van IT-beveiliging, toegangsbeveiliging en bewustwording.
- Het Begrotingsjaar 2020 is de eerste planning & control cyclus, waarbij wij compact rapporteren en ruimte maken voor het goede gesprek over de opgaven. Om de cyclus zo betekenisvol mogelijk te maken, zoeken we actief het overleg met de Provinciale Staten en de Auditcommissie.
- In het Provinciehuis staat de ontmoeting centraal. In 2020 onderzoeken wij de mogelijkheden de gastvrijheid te vergroten. Wij geven daarnaast uitwerking aan de verduurzaming van het vastgoed. Een routekaart voor de huisvestingsmaatregelen is opgesteld.

Verbonden Partijen

Dit is hoe wij denken

Ons beleid voor verbonden partijen is vastgelegd in de Nota verbonden partijen Overijssel (PS/2015/818). Er is sprake van een 'verbonden partij' als wij een bestuurlijk én financieel belang hebben in een organisatie. Dit kan een privaatrechtelijke organisatie zijn (vennootschap, stichting, vereniging) of een publiekrechtelijke organisatie (bedrijfsvoeringsorganisatie of openbaar lichaam).

Er is 'bestuurlijk belang' als wij een zetel hebben in het bestuur van de verbonden partij of stemrecht kunnen uitoefenen. Van een 'financieel belang' is sprake als wij middelen (risicodragend kapitaal) ter beschikking stellen die we kwijt zijn in geval van faillissement van de organisatie, of wanneer financiële problemen bij de organisatie op ons kunnen worden verhaald.

We gebruiken dit instrument als wij betrokken willen zijn bij de uitvoering en zeggenschap willen hebben in de wijze waarop het provinciaal belang behartigd wordt. Bij de keuze voor een verbonden partij gaan wij er van uit dat deze partij dezelfde activiteiten uit kan voeren met een grotere doelmatigheid en doeltreffendheid en met meer kwaliteit en continuïteit dan wij zelf zouden kunnen. Een externe partij staat los van de provinciale organisatie en kan zich daardoor volledig focussen op de uitvoering van haar specifieke taak. Ook kan een externe partij beschikken over specifieke expertise, die wij niet in huis hebben en ook niet in huis kunnen of willen halen.

Dit is wat wij doen

Om te bepalen of het publieke belang behartigd zou moeten worden in de vorm van een verbonden partij gebruiken wij het afwegingskader uit de Nota verbonden partijen Overijssel. U wordt nadrukkelijk betrokken bij het besluitvormingsproces en de motivering voor de keuze van een verbonden partij.

Iedere algemene (bestuurs)vergadering wordt voorbereid in ons College. Bij de besluitvorming houden wij rekening met de verschillende rollen die de provincie heeft ten aanzien van de verbonden partij (o.a. eigenaar, opdrachtgever en toezichthouder).

De Nota verbonden partijen Overijssel wordt elke statenperiode geactualiseerd en de portefeuille verbonden partijen geëvalueerd.

We gaan met u in gesprek over de principiële vraag of we als provincie risicodragend willen blijven (mee)investeren. We evalueren en verbeteren de governance (bestuur van en toezicht op) van onze verbonden partijen.

Risico's

Bij verbonden partijen is sprake van een getrappt risico. De verbonden partijen nemen beleids- en beheersmaatregelen ter voorkoming van het ontstaan van risico's. Op onze beurt stellen wij per verbonden partij een risicoprofiel op. In een aantal gevallen leidt dat tot een risicovoorziening. Het deel dat niet is opgenomen in de risicovoorziening wordt gedekt vanuit de Algemene Financieringsreserve.

Voor de onderstaande verbonden partijen is een risicovoorziening gevormd:

CSV Amsterdam

In 2014 is Attero verkocht aan Waterland. De garantie- en aansprakelijkheidsbedragen voor deze transactie bedragen € 13,5 miljoen. Dit bedrag staat op een geblokkeerde rekening (escrow) | Ons aandeel hierin bedraagt € 2,5 miljoen. In 2016 is € 5,5 miljoen aan belastingclaims uitgekeerd aan Waterland, waardoor nog € 8 miljoen resteert. Omdat het onzeker is of de escrow ten gunste van de provincie zal komen, is ons aandeel in de vordering (€ 1,5 miljoen) volledig voorzien in de Voorziening afwikkeling verkoop AtteroEscrow. Waterland kon tot mei 2019 een claim indienen. CSV Amsterdam en Waterland zijn in onderhandeling over de hoogte van de te uit te keren claim.

Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel B.V. (HFO)

Het eigen vermogen van de (geconsolideerde) Houdstermaatschappij bedraagt ultimo 2018 € 16,2 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen van de Houdstermaatschappij en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 24,2 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 8 miljoen [voorziening Deelneming HFO].

Technology Base (voorheen Area Development Twente (ADT) genoemd)

De grondexploitatie van ADT per 1 januari 2019 geeft een stand van negatief € 17,1 miljoen netto contante waarde. Ons aandeel (50%, zijnde € 8,5 miljoen) in het verlies van deze grondexploitatie is opgenomen in de voorziening Resultaten gebiedsexploitaties.

Een risicosimulatie in opdracht van ADT heeft het residuele risico van de grondexploitatie berekend op circa € 8,3 miljoen en dat van de luchthavenexploitatie op € 1,5 miljoen. Het maximale residuele risico bedraagt daarmee € 9,8 miljoen. Omdat wij voor 50% in ADT participeren bedraagt ons risico € 4,9 miljoen. Indien dit risico zich voltrekt, komt dit ten laste van het beschikbare weerstandsvermogen.

Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)

De grondexploitatie van RBT per 1 januari 2019 geeft een stand van € -20,5 miljoen netto contante waarde. Ons aandeel (23%, zijnde € 4,7 miljoen) is opgenomen in de voorziening resultaten gebiedsexploitaties.

In opdracht van RBT is het residuele risico van de grondexploitatie berekend. Ons aandeel daarin bedraagt € 1,0 miljoen (23%). Indien dit risico zich voltrekt, komt dit ten laste van het beschikbare weerstandsvermogen.

Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO)

De stand van het eigen vermogen van HMO bedraagt ultimo 2018 € 41,6 miljoen. Het door de provincie ingebrachte aandelenkapitaal bedraagt € 43,8 miljoen. Voor het verschil wordt een voorziening getroffen van € 2,2 miljoen [voorziening Participatie HMO].

Energiefonds Overijssel

Voor het verstrekken van participaties werkt Energiefonds Overijssel onder een zogenaamde MiFID II- vergunning (Markets in Financial Instruments Directive II). De AFM heeft de vergunningvereisten met ingang van 2018 aangescherpt, waardoor van het fonds een minimaal eigen vermogen van € 0,125 miljoen gevraagd wordt. Om het eigen vermogen op niveau te brengen is in 2018 met terugwerkende kracht € 13,3 miljoen omgezet van een lening aan Energiefonds Overijssel B.V., naar agiostortingen in het eigen vermogen van het fonds. Het (geconsolideerde) eigen vermogen van Energiefonds Overijssel B.V. bedraagt per ultimo 2018 € 1,2 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen van Energiefonds Overijssel B.V. en het totale door de provincie gestorte (agio) vermogen is een voorziening getroffen van € 12,1 miljoen [voorziening Energiefonds Overijssel].

Lijst verbonden partijen

In onderstaande tabel staan onze verbonden partijen gerangschikt naar juridische vorm. Verderop wordt per partij een nadere uiteenzetting gegeven.

Lijst van verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Shared Service Centrum ONS (SSC ONS) (Zwolle)

Openbaar lichaam Area Development Twente (ADT) (Enschede)

Openbaar lichaam Omgevingsdienst IJsselland (OD-IJ) (Olst-Wijhe)

Openbaar lichaam Omgevingsdienst Twente (ODT) (Almelo)

Openbaar lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT) (Almelo)

Vennootschappen en coöperaties

BNG Bank N.V. ('s-Gravenhage)
 CBL Vennootschap B.V. ('s-Hertogenbosch)
 Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A. (Utrecht)
 CSV Amsterdam B.V. ('s-Hertogenbosch)
 Energiefonds Overijssel B.V. (Zwolle)
 Enexis Holding N.V. ('s-Hertogenbosch)
 Herstructureringsmaatschappij Overijssel N.V. (Zwolle)
 Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel B.V. (Zwolle)
 Ontwikkelingsmaatschappij Oost NL (Apeldoorn)
 Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ('s-Hertogenbosch)
 Verkoop Vennootschap B.V. ('s-Hertogenbosch)
 Vitens N.V. (Zwolle)
 Vordering op Enexis B.V. ('s-Hertogenbosch)
 Wadinko N.V. (Zwolle)

Stichtingen en verenigingen

Interprovinciaal Overleg (IPO) ('s-Gravenhage)

Overige verbonden partijen

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Overijssel (Nazorgfonds) (Zwolle)

Bedrijfsvoeringsorganisatie Shared Service Centrum ONS

Bedrijfsvoeringsorganisatie Shared Service Centrum ONS (SSC ONS) (Zwolle)

Hoort bij prestatie	Voor SSC ONS zijn geen specifieke prestaties geformuleerd. De werkzaamheden van het centrum vallen onder de paragraaf Bedrijfsvoering.
Provinciaal publiek belang	<p>De bedrijfsvoeringstaken inkoop & contractmanagement, ICT en personeels- en salarisadministratie zijn geconcentreerd in SSC ONS.</p> <p>De samenwerking in SSC ONS beoogt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • continuïteit door beperking van organisatorische kwetsbaarheid; • verhoging van de (erkenning van) professionaliteit en deskundigheid van medewerkers; • verhoging van de kwaliteit van de werkprocessen; • efficiency ten aanzien van de inzet van beschikbare medewerkers; • een gebundeld investeringsvermogen; • realisatie van besparingen door schaalvoordelen. <p>Dit belang is verankerd in de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Shared Service Centrum ONS.</p>
Juridische vorm	Publiekrechtelijke rechtspersoon (Bedrijfsvoeringsorganisatie, Wet gemeenschappelijke regelingen).

Partijen	Provincie Overijssel, gemeente Zwolle en gemeente Kampen. Per 1 januari 2020 treden de gemeenten Dalfsen en Westerveld toe.
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurslid: gedeputeerde G.H. ten Bolscher. De provinciesecretaris neemt zitting in het Secretarissenberaad. In 2020 zal namens de provincie vanuit de opdrachtgeversrol aandacht zijn voor uitbreiding van de dienstverlening en uitbreiding van de taakvelden van dienstverlening. Vanuit de eigenaarsrol ligt de focus op de continuïteit van de organisatie, risicobeheer en een evenredige verdeling van kosten tussen de deelnemende partijen.
Financieel belang	<p>SSC ONS heeft een begroting voor 2020 en een meerjarenraming voor de periode 2021-2023 opgesteld (2019/1100507) waarop wij u hebben geadviseerd (2019/1100658). Voor 2020 is € 15,9 miljoen begroot op basis van 104 fte. Een door de colleges in 2016 vastgestelde verrekensystematiek bepaalt de bijdrage per deelnemer voor instandhouding van de bedrijfsvoeringsorganisatie en het uitvoeren van de taken (standaarddienstverlening, maatwerkdienstverlening en meerwerk).</p> <p>De bedrijfsvoeringsorganisatie moet te allen tijde aan zijn verplichtingen jegens derden kunnen voldoen. Daarom wordt een negatief saldo naar evenredigheid over de deelnemers verdeeld. Afspraken hierover zijn vastgelegd in de verrekensystematiek.</p> <p>SSC ONS mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, wordt het weerstandsvermogen daarop aangepast.</p>
Bijzonderheden	<p>In september 2017 stemde u in met het besluit tot oprichting van Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Shared Service Centrum ONS (Statenvoorstel en besluit). Hiermee werd de bestaande juridische vorm - een centrumconstructie op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen - gewijzigd in een bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De omvorming is met ingang van 1 januari 2018 geëffectueerd. Uitgangspunten voor de komende jaren zijn continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid. Daarnaast zet SSC ONS in op groei langs twee assen: nieuwe partners en andere taakvelden van dienstverlening.</p> <p>In 2019 hebben de gemeenten Dalfsen en Westerveld het bestuur van SSC ONS verzocht per 1 januari 2020 toe te mogen treden tot de gemeenschappelijke regeling. Zij zijn voornemens alle diensten af te nemen die SSC ONS levert. In juli 2019 hebt u toestemming gegeven voor toetreding.</p>
Meer informatie	https://ons.zwolle.nl/
Area Development Twente (ADT / TBT)	
Openbaar lichaam Area Development Twente (ADT) (Enschede)	
Hoort bij prestatie	5.3.3 Topwerklocaties
Provinciaal publiek belang	<p>Herontwikkeling van de voormalige luchthaven Twente tot bedrijventerrein en luchthaven gericht op een economisch sterker en duurzamer Twente, in combinatie met een woningbouwopgave met als doel een aantrekkelijk woonmilieu in een groene omgeving te realiseren.</p> <p>Deze belangen zijn verankerd in de gemeenschappelijke regeling Gebiedsontwikkeling</p>

	<p>Luchthaven Twente e.o. die het doel van de verbonden partij omschrijft als: de integrale gebiedsontwikkeling van het projectgebied - als gevolg van de sluiting van de luchtmachtbasis Twente waarmee het militair gebruik van het projectgebied is beëindigd - ten behoeve van toekomstbestendige bestemmingen die een belangrijke bijdrage zullen leveren aan de economie, ecologie, natuur, woningbouw en leefbaarheid van de regio.</p> <p>ADT (Technology Base), RBT (XL Businesspark), Kennispark en het Hightech Systems Park (HTSP) vormen samen de vier economische toplocaties in Twente.</p>
Juridische vorm	Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen).
Partijen	<p>Provincie Overijssel (50%) en gemeente Enschede (50%).</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	<p>Algemeen Bestuur: M.T. van Haaf (lid), E. Boerman (lid), R.H. de Witte (lid) en G.H. ten Bolscher (lid). Dagelijks Bestuur: M.T. van Haaf (lid) en R.H. de Witte (lid/vice-voorzitter). In 2020 wordt namens de provincie vanuit de opdrachtgeversrol gestuurd op een goede invulling van de gekozen ontwikkelstrategie en het versterken en ontwikkelen van het profiel van Technology Base. Vanuit de eigenaarsrol zal de focus liggen op het bewaken van de kaders en het beheersen van de risico's door Technology Base, alsmede een goede werking van de nieuwe structuur die voortvloeit uit de heroriëntatie op de ontwikkelstrategie in 2018-2019.</p>
Financieel belang	<p>De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie heeft plaatsgevonden en de afgesproken financiële jaarstukken zijn door Technology Base rechtstreeks aan u verstrekt.</p> <p>De grondexploitatie van ADT per 1 januari 2019 geeft een stand van negatief € 17,1 miljoen netto contante waarde. Ons aandeel (50%, zijnde € 8,5 miljoen) in het verlies van deze grondexploitatie is opgenomen in de voorziening Resultaten gebiedsexploitaties.</p> <p>Een risicosimulatie in opdracht van ADT heeft het residuele risico van de grondexploitatie berekend op circa € 8,3 miljoen en dat van de luchthavenexploitatie op € 1,5 miljoen. Het maximale residuele risico bedraagt daarmee € 9, 8 miljoen. Omdat wij voor 50% in ADT participeren bedraagt ons risico € 4,9 miljoen. Indien dit risico zich voltrekt, komt dit ten laste van het beschikbare weerstandsvermogen.</p>
Bijzonderheden	<p>In 2019 is de naam van de uitvoeringsorganisatie gewijzigd in Technology Base. Medio 2017 besloot het Algemeen Bestuur van Technology Base tot een heroriëntatie op de governance van de organisatie. De uitkomst daarvan is dat de huidige situatie wordt gecontinueerd. Wel wordt de gemeenschappelijke regeling op onderdelen aangepast en omgezet in een collegeregeling. De gemeenteraad van Enschede en uw Staten nemen hierover in 2019/2020 een besluit.</p> <p>Bedrijventerrein Technology Base onderscheidt zich op het gebied van ontwikkelen, testen, demonstreren en produceren van innovatieve producten. Technology Base beschikt over een eigen luchthaven voor met name zakelijk en recreatief vliegverkeer, vliegverkeer voor ontmanteling, drones, onderhoud en reparatie. Op de voormalige legeringskampen rond het vliegveld is 80 hectare aan woonparken in ontwikkeling. De verkoop van de panden en de kaveluitgifte verloopt voorspoedig.</p> <p>In maart 2018 stelde de gemeenteraad van Enschede de bestemmingsplannen Noord en Midden vast. Het bestemmingsplan Noord is inmiddels onherroepelijk, het bestemmingsplan Midden is door de Raad van State vernietigd, onder meer vanwege het buiten werking stellen van het</p>

Programma Aanpak Stikstof (PAS). Mogelijk heeft deze uitspraak ook gevolgen voor de activiteiten in het bestemmingsgebied Noord. Ten tijde van het opstellen van deze tekst is nog niet duidelijk of en hoe de plannen worden geraakt en of er een financiële impact is. Zodra er meer zekerheid is zullen wij u hierover informeren.

De aandacht is verder vooral gericht op concrete vormgeving van (het profiel van) Technology Base en het aantrekken van bedrijven door middel van gerichte marketing en acquisitie. Om nieuwe vestigers te huisvesten investeert Technology Base in het bestaande vastgoed, het bouwrijp maken van locaties en de ondergrondse infrastructuur. Het opwaarderen van de nutsvoorzieningen is gestart in 2019 en vergt een forse investering met een doorlooptijd van twee tot drie jaar. Ook wordt geïnvesteerd in een toegangscontrole die past bij het innovatieve karakter van het gebied.

Waar de begroting van Twente Airport in 2019 nog een tekort liet zien, is deze vanaf 2020 positief. De komende jaren wordt geïnvesteerd in de business hal en de infrastructuur, ten behoeve van de exploitatie van de luchthaven. Het aantal businessjets is toegenomen. In het donker en bij slecht zicht is het niet mogelijk om op Twente Airport te landen. Daarom is bij het Rijk een verzoek ingediend om de komende jaren - in samenwerking met Luchtverkeersleiding Nederland en Defensie - een vorm van verkeersleiding in te voeren op de luchthaven.

Meer informatie www.adttwente.nl
www.technologybase.nl

Omgevingsdienst IJsselland

Openbaar lichaam Omgevingsdienst IJsselland (OD-IJ) (Olst-Wijhe)

Hoort bij prestatie 2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu

Provinciaal publiek belang De Omgevingsdienst IJsselland (OD-IJ) is een bestuurlijke samenwerking, gericht op het kwalitatief goed en efficiënt uitvoeren van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieutaken in IJsselland. Dit belang is ook verankerd in de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJsselland.

Juridische vorm Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen).

Partijen Provincie Overijssel en elf gemeenten uit de regio IJsselland: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
 In 2020 wordt geen wijziging in de deelnemende partijen voorzien.

Bestuurlijke betrokkenheid Algemeen Bestuur: T.A. de Bree (lid). Dagelijks bestuur: T.A. de Bree (lid/vicevoorzitter). In 2020 zal namens de provincie vanuit de rol van opdrachtgever aandacht zijn voor verbetering van de kwaliteit van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving en daarnaast op verbetering van de efficiëntie. Vanuit de eigenaarsrol ligt de focus op de continuïteit van de organisatie, risicobeheer en een evenredige verdeling van kosten tussen de deelnemende partijen.

Financieel belang OD-IJ heeft een begroting opgesteld voor 2020 van in totaal ca € 10,24 miljoen, waarvan € 9,9 miljoen structureel. De financiering van OD-IJ vindt over de eerste twee jaar plaats op basis van input: elke deelnemer betaalt de kosten van de medewerkers die worden ingebracht, vermeerderd met een percentage voor formatieve- en materiële overhead. De bijdrage van de provincie Overijssel aan OD-IJ over 2020 bedraagt € 1,05 miljoen.

	De deelnemers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor eventuele financiële risico's/tekorten van OD-IJ, naar rato van hun inbreng. Uit de resultaten die jaarlijks behaald worden, mag OD-IJ een eigen weerstandscapaciteit om tegenvallers op te vangen. Voor 2020 heeft het Algemeen Bestuur deze weerstandscapaciteit vastgesteld op maximaal € 311.000.
Bijzonderheden	<p>Eind 2016 stemde u in met het besluit tot oprichting van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJsselland (Statenvoorstel en besluit). Deelname is een wettelijke verplichting voor de deelnemers, voor wat betreft het zogenaamde basistakenpakket. Daarnaast hebben de deelnemers de vrijheid om aanvullende taken in te brengen. De deelnemers zijn en blijven bevoegd gezag: bevoegdheden worden niet gedelegeerd maar in mandaat overgedragen.</p> <p>De dienst is vanaf 1 januari 2018 operationeel. In het derde jaar van haar bestaan gaat de OD-IJ verder met de ontwikkelopgave om te bouwen aan een efficiënte omgevingsdienst, die goed uitgerust is voor de aan haar gemandateerde taken. Als organisatie staat ze voor de opgave om met minder formatie substantieel meer werk te verzetten en bovendien 2% financiële besparing in te boeken. De bloeiende economie in onze regio vraagt veel van de spankracht van OD-IJ. Daarom zal het dagelijks bestuur begin 2021 een tussenevaluatie uitvoeren, om op dat moment te kunnen beoordelen welke feitelijke besparing verantwoord kan worden gerealiseerd in de volgende jaren.</p> <p>Concreet betekent dit dat alleen de volgende, eerder afgesproken posten, voor de begroting 2020 worden doorgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indexatie op de loonkosten (3,7%) • Indexatie op de overige kosten (2,9%).
Meer informatie	http://www.odijsselland.nl
Omgevingsdienst Twente	
Openbaar lichaam Omgevingsdienst Twente (ODT) (Almelo)	
Hoort bij prestatie	2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu
Provinciaal publiek belang	De Omgevingsdienst Twente (ODT) - de opvolger van de netwerk-RUD Twente - is een bestuurlijke samenwerking gericht op het kwalitatief goed en efficiënt uitvoeren van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieutaken in Twente. Dit belang is ook verankerd in de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Twente.
Juridische vorm	Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen).
Partijen	<p>Provincie Overijssel en veertien gemeenten uit de regio Twente: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in de deelnemende partijen voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	Algemeen Bestuur: T.A. de Bree (lid). Dagelijks bestuur: T.A. de Bree (lid). In 2020 zal namens de provincie vanuit de rol van opdrachtgever aandacht zijn voor verbetering van de kwaliteit van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving en daarnaast op verbetering van de efficiëntie. Vanuit de eigenaarsrol ligt de focus op de continuïteit van de organisatie, risicobeheer en een evenredige verdeling van kosten tussen de deelnemende partijen.
Financieel	ODT heeft een begroting opgesteld voor 2020, ter hoogte van in totaal ca € 11,1 miljoen,

belang	<p>waarvan € 11,0 miljoen structureel.</p> <p>De financiering van ODT vindt over de eerste drie jaar plaats op basis van input: elke deelnemer betaalt de kosten van de medewerkers die worden ingebracht, vermeerderd met een percentage voor formatieve- en materiële overhead. De bijdrage van de provincie Overijssel aan ODT voor 2020 bedraagt € 1,21 miljoen. De deelnemers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor eventuele financiële risico's/tekorten van ODT, naar rato van hun inbreng.</p> <p>Uit de resultaten die jaarlijks behaald worden mag ODT een eigen weerstandscapaciteit (reserves en post onvoorzien) opbouwen. Voor 2020 heeft het Algemeen Bestuur deze weerstandscapaciteit vastgesteld op maximaal € 315.636.</p>
Bijzonderheden	<p>In 2017 stemde u in met het besluit tot de oprichting van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Twente (Statenvoorstel en besluit). Deelname is een wettelijke verplichting voor de deelnemers, voor wat betreft het zogenaamde basistakenpakket. Daarnaast hebben de deelnemers de vrijheid om aanvullende taken in te brengen. De deelnemers zijn en blijven bevoegd gezag: bevoegdheden worden niet gedelegeerd, maar in mandaat overgedragen.</p> <p>ODT is vanaf 1 januari 2019 operationeel. In 2020 wordt gewerkt aan de opgave om van ODT een organisatie te maken die de opdracht van de partners op een effectieve en efficiënte manier tot uitvoering brengt. De deelnemende partijen hebben hiervoor een vast omschreven takenpakket ingebracht en het bijbehorende personeel en of middelen.</p>
Meer informatie	<p>https://www.odtwente.nl</p>
Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)	
Openbaar lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT) (Almelo)	
Hoort bij prestatie	<p>5.3.2 Bestaande werklocaties en 5.3.3 Topwerklocaties</p>
Provinciaal publiek belang	<p>Gebiedsontwikkeling gericht op realisatie van een regionaal grootschalig en duurzaam bedrijventerrein. Dit belang is verankerd in de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bedrijventerrein Twente die de taak van de verbonden partij omschrijft als: het (duurzaam) ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein. De verbonden partij richt zich op vestiging van bedrijven met grootschalige industriële productie of actief in de transport- en distributiesector met een terreinquotiënt van 20 tot 50 arbeidsplaatsen per hectare en een ruimtebehoefte vanaf 2 ha.</p> <p>RBT (XL Businesspark), ADT (Technology Base), Kennispark Twente en het Hightech Systems Park (HTSP) vormen samen de vier economische toplocaties in Twente.</p>
Juridische vorm	<p>Publiekrechtelijke rechtspersoon (Openbaar Lichaam, Wet gemeenschappelijke regelingen).</p>
Partijen	<p>De provincie Overijssel (23%), Almelo (23%), Hengelo (23%), Enschede (23%) en Borne (8%). In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	<p>Algemeen bestuur: M.T. van Haaf (lid) en G.H. ten Bolscher (lid). Dagelijks bestuur: M.T. van Haaf (lid). Vanuit de opdrachtgeversrol zal namens de provincie gestuurd worden op het realiseren van verkopen en daarmee regionale werkgelegenheid met extra aandacht voor het inzetten van middelen uit het investeringsfonds. Vanuit de eigenaarsrol zal de focus in 2020 liggen op het bewaken van de kaders (waaronder de voorwaarden voor de inzet van de</p>

	middelen uit het investeringsfonds) en het beheersen van de risico's door RBT.
Financieel belang	<p>De grondexploitatie van RBT per 1 januari 2019 geeft een stand van € -20,5 miljoen netto contante waarde. Ons aandeel (23%, zijnde € 4,7 miljoen) is opgenomen in de voorziening resultaten gebiedsexploitaties.</p> <p>In opdracht van RBT is het residuele risico van de grondexploitatie in 2017 berekend. Ons aandeel daarin bedraagt € 1,0 miljoen (23%). Indien dit risico zich voltrekt, komt dit ten laste van het beschikbare weerstandsvermogen.</p> <p>Bij vaststelling van de jaarstukken 2016 besloot het Algemeen Bestuur de kosten van parkmanagement en bovenwijkse voorzieningen niet langer mee te nemen in de grondexploitatie, maar op de balans te activeren en af te schrijven over een periode van twintig jaar. Deze werkwijze is in lijn met de gewijzigde vereisten van BBV. De kosten worden geraamd op € 152 duizend per jaar tot het eind van de looptijd van het XL Businesspark Twente. De provincie heeft de dekking voor de eerste vijf jaar 2017-2021 geregeld, inclusief 2% rente. Na vijf jaar vindt een evaluatie plaats, waarna een nieuw voorstel volgt. Dit alles overeenkomstig uw besluit op het Statenvoorstel Dekking investeringen Regionaal Bedrijventerrein Twente.</p>
Bijzonderheden	<p>In 2019 is conform de door uw aangenomen motie Van de Heuvel, overgegaan van een gemengde regeling naar een collegeregeling.</p> <p>Het jaar 2020 zal in het teken staan van het benutten van de potentie van het XL Businesspark Twente als toplocatie voor grote ruimtevragers. Dit is van belang voor de werkgelegenheid en een concurrerend Twente als regio.</p>
Meer informatie	http://xlpark.nl/
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
BNG Bank N.V. (BNG) ('s-Gravenhage)	
Hoort bij prestatie	Algemene dekkingsmiddelen en financiering
Provinciaal publiek belang	Deze verbonden partij draagt niet bij aan één specifiek beleidsdoel in de Begroting. De baten en lasten worden verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen en financiering. Kerntaak van BNG Bank is om tegen lage tarieven of aantrekkelijke voorwaarden krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Zo draagt zij bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke investeringen. Doordat de bank alleen publiekrechtelijke aandeelhouders heeft, is zij onderdeel van de publieke sector. Met het aandeelhouderschap in BNG Bank geeft de provincie Overijssel invulling aan haar publieke taak.
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	<p>De aandeelhouders van BNG Bank zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies (Overijssel 0,16%), gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen.</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	<p>Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: R.H. de Witte).</p> <p>Het aandeel van de provincie is beperkt, de bestuurlijke betrokkenheid is navenant.</p>
Financieel	De boekwaarde (i.c. de historische kostprijs) van het Overijsselse belang in BNG Bank bedraagt

belang	<p>€ 0,2 miljoen. Naast het aandelenkapitaal neemt de provincie Overijssel vanaf december 2015 met andere provincies voor € 49,5 miljoen deel in een door BNG Bank uitgegeven hybride lening (totale omvang € 424 miljoen). Eind 2016 is in de tweede hybride lening van BNG Bank geparticipeerd voor € 25 miljoen. Met de uitgifte van het instrument hybride lening heeft de BNG Bank haar solvabiliteit kunnen verbeteren. Dat is nodig als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving (Bazel-III) waardoor banken moeten voldoen aan aangescherpte vermogens-eisen. De bank heeft vanaf mei 2021, respectievelijk 2022, de mogelijkheid om de hybride leningen vervroegd af te lossen.</p> <p>Het eigen vermogen van BNG Bank bedroeg ultimo 2018 € 4.991 miljoen exclusief € 733 miljoen hybride leningen, bij een balanstotaal van € 138 miljard. De nettowinst over 2018 daalde van € 393 miljoen naar € 337 miljoen. Tijdens de Algemene Vergadering in 2019 is desondanks – vanwege de verbeterde solvabiliteit – ingestemd met het voorstel om het dividend pay-out percentage te verhogen naar 50% (2017: 37,5 %). Wij ontvingen daardoor over 2018 een dividend van € 254.000.</p> <p>De verwachte dividenduitkering door BNG Bank wordt door ons standaard elk jaar op nihil geraamd.</p>
Bijzonderheden	<p>BNG Bank voorziet in goedkope financiering voor overheden. Om tegen lage rentetarieven in te kunnen kopen is vertrouwen nodig van partijen op de geld- en kapitaalmarkt. Dit vertrouwen wordt uitgedrukt in een rating. Sinds begin 2019 kennen alle rating agencies (Standard & Poor's, Fitch en Moody's) aan BNG Bank weer een triple A status toe. Daarmee staat de kredietwaardigheid van BNG Bank op hetzelfde niveau als de Staat der Nederlanden. Op de ranglijst van World's Safest Banks 2018 bezet de bank de vijfde plaats, net voor de Nederlandse Waterschapsbank.</p> <p>BNG Bank staat op de lijst van instellingen waarvan de obligaties in aanmerking komen voor het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank. Dit is gunstig voor de obligatiehouders, net als het feit dat De Nederlandsche Bank BNG Bank aanmerkt als systeembank.</p> <p>Gelet op de voortdurende onzekerheden over onder meer renteontwikkelingen, marktvolatiliteit, ongerealiseerde portefeuilleresultaten, wet- en regelgeving (o.a. betreffende koersgevoelige informatie en beursgenoteerde BNG obligaties) en de effecten van de Brexit, doet de Raad van Bestuur van BNG Bank in haar jaarverslag 2018, geen uitspraken over te verwachten resultaten.</p>
Meer informatie	<p>https://www.bngbank.nl/</p>
CBL Vennootschap	
CBL Vennootschap B.V. ('s-Hertogenbosch)	
Hoort bij prestatie	<p>Algemene dekkingsmiddelen en financiering.</p>
Provinciaal publiek belang	<p>Deze verbonden partij draagt niet bij aan één specifiek beleidsdoel in de Begroting. De baten en lasten worden verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen en financiering. De vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van Essent :</p> <ul style="list-style-type: none"> • ter dekking van eventuele aansprakelijkheid bij het afkopen van de Cross Border Leases (CBL's); • met betrekking tot het geven van instructies aan de escrow-agent waar het fonds wordt

	aangehouden.
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	Provincie Groningen (6,0%), provincie Drenthe (2,3%), provincie Overijssel (18,7%), provincie Flevoland (0,02%), provincie Noord-Brabant (30,8%), provincie Limburg (16,1%) en gemeenten in deze provincies en de provincie Friesland. In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Daarnaast heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie. Het betreft een tijdelijke verbonden partij ter afwikkeling van de verkoop van Essent. De bestuurlijke betrokkenheid bij deze verbonden partij is derhalve minimaal.
Financieel belang	De boekwaarde van de verbonden partij is nihil. Eind juni 2011 zijn alle CBL contracten vervoegd beëindigd. Het vermogen in het CBL escrow fonds was initieel \$ 250 miljoen. In 2016 is het fonds geliquideerd.
Bijzonderheden	Ondanks dat het escrow fonds in juni 2016 is uitbetaald en geliquideerd, dient de vennootschap nog in stand gehouden te worden tot een aantal juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten, zijn afgerond. De verwachting is dat dit eind 2019 gaat gebeuren. Op dit moment is nog niet duidelijk of dit gaat lukken.
Meer informatie	-

Decentrale OV-Autoriteiten (DOVA)

Coöperatie Samenwerkingsverband Decentrale OV- Autoriteiten (DOVA) U.A. (Utrecht)

Hoort bij prestatie	4.2.1 Transitie openbaar vervoer
Provinciaal publiek belang	Provincie Overijssel werkt in verschillende samenwerkingsverbanden met het Rijk, de provincies en vervoersregio's aan het beschikbaar stellen van actuele reisinformatie en efficiënt en doeltreffend openbaar vervoer voor reizigers. Dit belang is ook verankerd in de statuten van de coöperatie waarin het doel omschreven is als: het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer, om zo in de stoffelijke behoeften van haar leden te voorzien krachtens overeenkomsten met hen te sluiten in het bedrijf dat zij te dien einde ten behoeve van haar leden uitoefent of dat één of meer van haar dochtervennootschappen/deelnemingen uitoefent of doet uitoefenen. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (coöperatie, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	De twaalf provincies, Vervoerregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en OV Bureau Groningen-Drenthe. Provincie Overijssel 5,24%.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Ledenvergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: E. Boerman).
Financieel belang	Alle verplichtingen van de leden of voormalige leden van de coöperatie om bij te dragen zijn uitgesloten indien zich een tekort voordoet bij ontbinding van de coöperatie. De jaarlijkse winst wordt toegevoegd aan de algemene reserve, tenzij de algemene ledenvergadering, op voorstel

	van het bestuur, besluit tot een algehele of gedeeltelijke winstuitkering. Indien de winst uitgekeerd wordt aan alle leden, naar rato van de voor de leden vastgestelde jaarlijkse bijdragen.
Bijzonderheden	<p>In november 2018 stemde u in met deelname van de provincie Overijssel aan Samenwerkingsverband DOVA (Statenvoorstel en besluit). Deze nieuwe organisatie komt voort uit twee bestaande samenwerkingsverbanden. Onder de bestuursovereenkomst NDOV werkten Rijk, provincies en de vervoerregio's (decentrale OV autoriteiten) samen met de vervoerders aan het beschikbaar stellen van actuele gegevens voor OV reisinformatie. De decentrale OV-autoriteiten werkten daarnaast ook samen binnen DOVA, dat zich richt op het realiseren van een doeltreffend en efficiënt OV voor de reiziger. Het nieuwe samenwerkingsverband is op 1 januari 2019 van start gegaan. De organisatie bestaat uit twee clusters; OV-netwerk en OV-data.</p> <p>Alle deelnemers zijn zowel eigenaar (lid) van de coöperatie als afnemer van de diensten van de Coöperatie. De leden sluiten een overeenkomst met de coöperatie waarin zij vast leggen welke diensten zij van de coöperatie afnemen en de voorwaarden daarbij.</p>
Meer informatie	https://www.dova.nu/
CSV Amsterdam	
CSV Amsterdam B.V. ('s-Hertogenbosch)	
Hoort bij prestatie	Algemene dekkingsmiddelen en financiering.
Provinciaal publiek belang	<p>Deze verbonden partij draagt niet bij aan één specifiek beleidsdoel in de Begroting. De baten en lasten worden verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen en financiering. De vennootschap heeft tot doel:</p> <ol style="list-style-type: none"> namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); de escrow-agent te instrueren over het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening is gestort na de verkoop van Attero.
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	<p>Provincie Groningen (6,0%), provincie Drenthe (2,3%), provincie Overijssel (18,7%), provincie Flevoland (0,02%), provincie Noord-Brabant (30,8%), provincie Limburg (16,1%) en gemeenten in deze provincies en de provincie Friesland.</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie. Het betreft een tijdelijke verbonden partij ter afwikkeling van de verkoop van Essent. De bestuurlijke betrokkenheid bij deze verbonden partij is derhalve minimaal.
Financieel belang	Het aandelenbezit van de provincie Overijssel vertegenwoordigt een boekwaarde van € 19.000.
Financieel risico	Attero is in 2014 verkocht aan Waterland. De garantie- en aansprakelijkheidsbedragen voor deze transactie - € 13,5 miljoen van de verkoopsom, provinciaal aandeel € 2,5 miljoen - staan op een geblokkeerde rekening (escrow). In 2016 is hiervan € 5,5 miljoen aan belastingclaims uitgekeerd aan Waterland, waardoor nog € 8 miljoen resteert. Het is onzeker of de escrow ten

	gunste van de provincie zal komen. Daarom is ons aandeel in de vordering (€ 1,5 miljoen) volledig voorzien in de Voorziening afwikkeling verkoop Attero Escrow.
Bijzonderheden	De escrow kent een looptijd tot en met 2019. De onderhandelingen zijn volop aan de gang. Het is op dit moment nog niet duidelijk of deze onderhandelingen voor eind 2019 zijn afgerond.
Meer informatie	-
<i>Energiefonds Overijssel</i>	
Energiefonds Overijssel B.V. (Zwolle)	
Hoort bij prestatie	2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie 2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel
Provinciaal publiek belang	Energiefonds Overijssel B.V. verstrekt leningen, participaties en garanties aan projecten op het gebied van energiebesparing en productie van hernieuwbare energie. Het fonds draagt zo bij aan de provinciale doelstelling om in 2023 20% van de totale energiebehoefte te halen uit hernieuwbare energie. Dit belang is ook verankerd in de statuten van het fonds waarin het doel van de verbonden partij omschreven is als: het verstrekken van financiering aan derden om de ontwikkeling en toepassing van hernieuwbare energie en energiebesparing te versterken.
Juridische vorm	Energiefonds Overijssel bestaat uit twee B.V.'s: Energiefonds II B.V. (voor het verstrekken van geldleningen en garanties) en Energiefonds Overijssel I B.V. (voor het deelnemen in participaties en het beheren van Energiefonds II B.V.). Beiden zijn privaatrechtelijke organisaties (besloten vennootschappen, Burgerlijk wetboek, boek 2). Het fonds kent een Fondsbeheerder, een Raad van Commissarissen en een Adviescommissie.
Partijen	Provincie Overijssel (100%). In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering.(1e gemachtigde voor de provincie hierin: R.H. de Witte). In 2020 ziet de portefeuillehouder namens de provincie toe op de werking van het fonds vanuit de nieuwe uitgangspunten: fondsomvang € 200 miljoen revolverend.
Financieel belang	Het aandelenbezit van de provincie Overijssel vertegenwoordigt ultimo 2017 een boekwaarde van € 100. De provincie staat garant voor het door Energiefonds Overijssel aan te trekken werkkapitaal (omvang € 15 miljoen). Alle bijdragen vanuit het fonds worden terugbetaald of terugverdiend. Het fonds beoogt een (netto) financieel rendement van 0,5%. Voor het verstrekken van participaties werkt Energiefonds Overijssel onder een zogenaamde MiFID II- vergunning (Markets in Financial Instruments Directive II). Deze vergunning vereist van het fonds een eigen vermogen van minimaal € 125.000. Om het eigen vermogen op niveau te brengen is met terugwerkende kracht € 13,3 miljoen omgezet van een lening aan Energiefonds Overijssel B.V., naar agiostortingen in het eigen vermogen van het fonds. Het (geconsolideerde) eigen vermogen van Energiefonds Overijssel B.V. bedraagt per ultimo 2018 € 1,2 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen van Energiefonds Overijssel B.V. en het totale door de provincie gestorte (agio) vermogen is een voorziening getroffen van € 12,1 miljoen [voorziening Energiefonds Overijssel].
Bijzonderheden	In 2020 verwacht Energiefonds Overijssel circa 18 projecten te honoreren met een financiering en/of participatie voor een bedrag van circa € 35 miljoen. De mogelijkheden voor ondersteuning van lokale initiatieven worden verder verbreed. Daarnaast wordt de focus op projecten gericht op energie-infrastructuur en – opslag geïntensiveerd.

Meer informatie	https://www.energiefondsoverijssel.nl/
<i>Enexis Holding</i>	
Enexis Holding N.V. ('s-Hertogenbosch)	
Hoort bij prestatie	2.3.3 Realiseren van een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam regionaal energienetwerk (deelname Enexis).
Provinciaal publiek belang	<p>Enexis Netbeheer B.V. beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en draagt bij aan het realiseren van een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam regionaal energienetwerk. Dit belang is verankerd in de statuten van Enexis waar het doel van de verbonden partij omschreven staat als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie; • Het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten met annexen voor energie; • Het doen uitvoeren van alle taken die als gevolg van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan de netbeheerder. <p>Enexis Holding N.V. als geheel zet in op duurzaamheid en innovatie.</p>
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2). Wettelijk is bepaald, dat alleen publieke lichamen aandeelhouder van een netwerkbedrijf kunnen zijn.
Partijen	<p>Provincie Groningen (6,57%), provincie Drenthe (2,37%), provincie Overijssel (19,68%), provincie Noord-Brabant (30,83%), provincie Limburg (16,13%) en gemeenten in deze provincies en in de provincie Flevoland.</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	<p>Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder hebben wij een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie.</p> <p>In april 2017 stelden de aandeelhouders het Strategisch Plan van Enexis vast. Jaarlijks vindt een dialoog plaats met vertegenwoordigers van de aandeelhouders, Raad van Bestuur en Commissarissen over strategische vraagstukken die spelen bij Enexis. De strategische richting die Enexis voorstaat is in lijn met onze eigen ambitie. Enexis is kernpartner in het programma Nieuwe Energie 2017-2023. Een goede energie-infrastructuur is van essentieel belang voor het welslagen van dit programma.</p> <p>Vanuit onze rol als aanhouder zien wij hierop toe door in de Aandeelhouderscommissie en de Algemene Vergadering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • te sturen op de doelen van het strategisch plan; • de uitvoering van de jaarlijkse beleidsplannen te bewaken; • de jaarrekening te toetsen.
Financieel belang	De provincie Overijssel bezit 29.465.662 aandelen, die een boekwaarde vertegenwoordigen van € 46,3 miljoen.
Bijzonderheden	Enexis Netbeheer B.V. opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Energiekamer. Toezichthouder Autoriteit Consument en Markt (ACM) stelde in 2016 de maximaal toegestane tarieven voor 2016-2021 vast. Enexis geeft aan dat hierdoor en de investeringen in de energietransitie de tarieven en het rendement van de onderneming onder druk komen te staan.

Enexis zet de komende jaren in op thema's die relevant zijn in het licht van het Klimaatakkoord. Zij streeft naar versnelling van de energietransitie vanuit haar huidige en toekomstige infrastructurele rol. Als kernpartner in het programma Nieuwe Energie 2017-2023 trekt Enexis het uitvoeringscluster 'energie-infrastructuur en warmte'. Ook verzorgt zij de monitoring van de voortgang van het programma. Gemeenten onderzoeken op wijkniveau welke alternatieve energiedragers mogelijk/wenselijk zijn. Enexis doet hiervoor de technische analyse en vormt een belangrijke schakel voor regionale afstemming met betrekking tot een (nieuwe) energie-infrastructuur. Ook bij deze nieuwe ontwikkelingen streeft zij naar een goede balans tussen klanttarieven, bedrijfsresultaat en maatschappelijk rendement in de vorm van investering in energietransitie.

Meer informatie <https://www.enexisgroep.nl/>

Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO)

Herstructureringsmaatschappij Overijssel N.V. (HMO) (Zwolle)

Hoort bij prestatie 1.4.2 Stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van het bebouwd gebied
5.3.1 Werklocaties: basis op orde

Provinciaal publiek belang HMO draagt zorg voor een goede basiskwaliteit en kwantiteit van alle typen werklocaties, zodat bedrijven goed kunnen functioneren en werkgelegenheid behouden blijft of kan groeien. Dit belang is verankerd in de statuten van HMO waar het doel van de onderneming omschreven is als: samen met publieke en private partijen bijdragen aan het op een duurzame wijze realiseren van herstructurering van bedrijventerreinen en overige registergoederen in Overijssel, met als doel zorgvuldig ruimtegebruik te bewerkstelligen en een goed economisch vestigingsklimaat voor ondernemers te (doen) waarborgen.

Juridische vorm Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen Provincie Overijssel (100%).
In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.

Bestuurlijke betrokkenheid Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: E. Boerman). Als aandeelhouder zien wij toe op de uitvoering van het Strategisch Beleidsplan 2018-2022 en het Meerjaren Investeringsprogramma 2018-2022.

Financieel belang De stand van het eigen vermogen van HMO bedraagt ultimo 2018 € 41,8 miljoen. Het door de provincie ingebrachte aandelenkapitaal bedraagt € 43,8 miljoen. Voor het verschil is een voorziening getroffen van € 2,0 miljoen: voorziening Participatie HMO.

Met het verbreden van de opdracht is het totale investeringsbudget van HMO uitgebreid naar € 55,9 miljoen. Dit bedrag is voor een deel gelabeld ingezet voor het Masterplan fase II gebiedsontwikkeling (€ 12,5 miljoen), Stadsbeweging (€ 4 miljoen) en Launching Customer (€ 2,5 miljoen). Terugbetaalde gelabelde middelen mogen door HMO opnieuw (revolverend) worden ingezet voor alle type werklocaties. Ten tijde van het opstellen van deze begroting geldt dat alleen voor Launching Customer de beschikbaar gestelde middelen nog niet volledig zijn ingezet.

Bijzonderheden In oktober 2016 stemde u in met verbreding van de opdracht van HMO naar alle typen werklocaties (Statenvoorstel en besluit). Het Strategisch Beleidsplan en het Meerjaren Investeringsprogramma 2018-2022 van HMO zijn hiermee in lijn gebracht en eind 2017 door de aandeelhouders vastgesteld. Daarbij zijn volgende doelen meegegeven aan HMO:

- De basis op orde houden van alle type werklocaties;
- Behoud en versterking van werkgelegenheid;
- Versterking ruimtelijke kwaliteit;
- Behoud van waarde van werklocaties;
- Revolverende inzet van provinciale middelen.

De werkzaamheden van HMO in 2020 zullen binnen dit kader worden verricht waaronder in de topwerklocaties (Twente en West-Overijssel) en de binnensteden. Met de verwachte besteding in 2019 zal nagenoeg het volledige investeringsbudget beschikbaar gesteld zijn. Vanaf 2020 zal HMO moeten investeren vanuit middelen die terugkomen en wat hen wordt toegezegd vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023.

Meer informatie <https://www.hmo.nl/>

Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel (HFO)

Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel B.V. (Zwolle)

Hoort bij prestatie 5.3.2 Bestaande werklocaties
5.5.4 Verstrekken risicokapitaal

Provinciaal publiek belang De Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel B.V. draagt, via haar dochtermaatschappijen – de werkfondsen - bij aan versterking van de regionale economie in Overijssel. Samen vormen zij een holding.

De werkfondsen ontplooiën economische activiteiten op initiatieven die dicht tegen de markt aanliggen en relatief risicovol zijn. De inzet van provinciale middelen stimuleert dat andere (private) investeerders mee investeren. De Houdstermaatschappij houdt toezicht op de werkfondsen en bewaart de middelen en kent een Raad van Commissarissen en een Fondsbeheerder.

Juridische vorm Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).

Partijen Provincie Overijssel is eigenaar (100%) van de Houdstermaatschappij. De Houdstermaatschappij is op haar beurt (100%) eigenaar van de Werkfondsen BV's: Innovatiefonds Overijssel I B.V., Innovatiefonds Overijssel II B.V. en SPV Hengelo B.V.. In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.

Bestuurlijke betrokkenheid Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: R.H. de Witte).

Financieel belang In 2015 is het aandelenkapitaal van de Houdstermaatschappij (€10.000) volgestort en zijn de leningen uit de Voorloperregeling van Innovatiefonds Overijssel (€ 11,8 miljoen) gestort. Aanvullend is in 2016 € 12,3 miljoen verstrekt in de vorm van agiostortingen en beheerkosten. Het totale gestorte vermogen is daarmee € 24,2 miljoen.

De door u vastgestelde maximale investeringsvolumes van de werkfondsen van zijn:

- Innovatiefonds I (IFO I): € 28,5 miljoen, jaarlijks op te hogen met middelen die uit IFO II worden overgeheveld naar IFO I;
- Innovatiefonds II (IFO II): € 13,0 miljoen, jaarlijks te verlagen met middelen die van IFO II

	worden overgeheveld naar IFO I.
	Het eigen vermogen van de (geconsolideerde) Houdstermaatschappij bedraagt per ultimo 2018 € 16,2 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen van de Houdstermaatschappij en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 24,2 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 8 miljoen. De boekwaarde wordt daarmee bepaald op € 16,2 miljoen.
Financieel risico	Het eigen vermogen van de (geconsolideerde) Houdstermaatschappij bedraagt per ultimo 2018 € 16,2 miljoen. Voor het verschil tussen het eigen vermogen van de Houdstermaatschappij en het totale door de provincie gestorte vermogen (€ 24,2 miljoen) houden wij een voorziening aan van € 8 miljoen [voorziening Deelneming HFO].
Bijzonderheden	<p><i>Houdstermaatschappij</i></p> <p>Vanaf 2019 geeft de Houdstermaatschappij uitvoering aan het Meerjaren Investeringsplan 2019-2022.</p> <p><i>Innovatiefonds Overijssel I en II B.V.</i></p> <p>U heeft € 41,5 miljoen beschikbaar gesteld voor Innovatiefonds Overijssel voor investeringen waarbij private partijen voor € 165 miljoen (mee) investeren. Hiermee worden 2.100 arbeidsplaatsen gerealiseerd en/of behouden. Innovatiefonds I en II investeren volop in de Overijsselse economie. Wij verwachten dat deze lijn in 2020 wordt doorgezet.</p>
Meer informatie	www.hfoverijssel.nl
Ontwikkelingsmaatschappij Oost NL	
Ontwikkelingsmaatschappij Oost NL (Apeldoorn)	
Hoort bij prestatie	5.5.1 Basisinfrastructuur innovatie
Provinciaal publiek belang	<p>Oost NL is een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). De onderneming versterkt de economische structuur en werkgelegenheid van Oost-Nederland en draagt bij aan het Overijsselse vestigingsklimaat voor innovatieve ondernemers.</p> <p>De inspanningen op het gebied van innoveren, internationaliseren (acquisitie en handelsbevordering) en investeren (verstrekken van risicofinanciering), richten zich op maatschappelijke opgaven en op HTSM (High Tech Systemen en Materialen) en haar belangrijkste toepassingsgebieden. Dit belang is verankerd in de statuten van Oost NL waar het doel van de onderneming omschreven is als:</p> <p><i>het versterken van de economische structuur en de werkgelegenheid in Gelderland en Overijssel door:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>het economisch ontwikkelingsproces te bevorderen;</i> • <i>(gericht op bedrijfsinnovatie) het aantrekken/versterken van bedrijven;</i> • <i>deel te nemen in / financieren van ondernemingen die bijdragen aan de economische ontwikkeling of overige diensten te verlenen voor uitvoering en ontwikkeling van projecten op economisch terrein.</i>
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	<p>De aandelenverhouding van Oost NL is</p> <ul style="list-style-type: none"> • Staat der Nederlanden 54,6%;

- Provincie Gelderland 29,8%;
- Provincie Overijssel 13,2%;
- Universiteit Twente 2,4%;
- Regio Twente 0,0000017% (één aandeel).

In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.

Bestuurlijke betrokkenheid Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: E. Boerman). Jaarlijks zijn er twee Algemene Vergaderingen, waarvan de tweede in het teken staat van de strategische oriëntatie van de vennootschap. In 2020 zal de portefeuillehouder namens de provincie toezien op de besteding van de liquide middelen in business cases en een meer strategische benadering ten aanzien van de investeringsportefeuille van Oost NL.

Financieel belang De boekwaarde van het Overijsselse deel in het aandelenkapitaal bedraagt € 10,2 miljoen. Naast een financieel belang heeft de provincie ook een subsidierelatie met Oost NL, waarvoor het jaarlijkse activiteitenplan van Oost NL de basis vormt.

Bijzonderheden *Meerjarenplan Oost NL 2019-2022*

In 2020 is de uitvoering van het Meerjarenplan 2019-2022 in volle gang. Daarin is in een samenspel tussen de ROM en haar subsidiënten - met inbreng van stakeholders en experts - de nieuwe koers voor de organisatie bepaald. Belangrijke aanscherping in het beleid voor Oost NL is de grotere focus op de bijdrage aan maatschappelijke opgaven (waaronder de energietransitie en de circulaire economie) door deze te vertalen naar economische kansen voor bedrijven. Daarmee sluit landsdeel Oost Nederland goed aan op het beleid van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, dat in het teken staat van de missie gedreven economie.

Ook wordt met het Meerjarenplan ingespeeld op de digitalisering van de economie. Tevens is er aandacht voor het vergroten van de integraliteit van de dienstverlening binnen Oost NL en het laten renderen van de beschikbare liquide middelen in de fondsen. Voor dit laatste stelt Oost NL separaat een marktaanvalsplan op.

Invest NL

Belangrijke ontwikkeling in de context van Oost NL en de andere Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) in Nederland is de oprichting van de staatsinvesteringsbank Invest-NL door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Deze ontwikkelings- en investeringsinstelling richt zich op het mogelijk maken van gewenste investeringen in bedrijven en projecten, die vanwege hun risico-rendementsverhouding of lange en onzekere terugverdientijd onvoldoende financiering uit de markt aan kunnen trekken. Invest-NL heeft € 2,5 miljard beschikbaar gesteld gekregen voor aandelenparticipaties, leningen en het financieren van de buitenlandse handel. De wijze waarop de samenwerking tussen Invest-NL en de regio's wordt vormgegeven is nog niet uitgekristalliseerd. Invest-NL zou aanvankelijk reeds op 1 januari 2018 operationeel moeten zijn, maar de start is door het ministerie uitgesteld tot najaar 2019.

Meer informatie www.oostnl.nl

Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE)

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ('s-Hertogenbosch)

Hoort bij prestatie Algemene dekkingsmiddelen en financiering.

Provinciaal publiek belang	Deze verbonden partij draagt niet bij aan één specifiek beleidsdoel in de Begroting. De baten en lasten worden verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen en financiering. De vennootschap is indertijd opgericht om namens de verkopende aandeelhouders van Essent te bemiddelen in het geschil met EPZ (de exploitant van onder meer kerncentrale Borssele).
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	Provincie Groningen (6,0%), provincie Drenthe (2,3%), provincie Overijssel (18,7%), provincie Flevoland (0,02 %), provincie Noord-Brabant (30,8%), provincie Limburg (16,1%) en gemeenten in deze provincies en de provincie Friesland. In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie. Het betreft een tijdelijke verbonden partij ter afwikkeling van de verkoop van Essent. De bestuurlijke betrokkenheid bij deze verbonden partij is derhalve minimaal.
Financieel belang	Het aandelenbezit van de provincie Overijssel vertegenwoordigt een boekwaarde van € 19.000.
Bijzonderheden	Ondanks dat het escrow fonds in juli 2016 is uitbetaald en geliquideerd (zie Verkoop Vennootschap B.V.), dient de vennootschap nog in stand gehouden te worden. De reden hiervoor is dat de vennootschap partij is in een aantal juridische overeenkomsten (convenanten) die bij de overdracht van EPZ aan RWE c.q. Delta zijn afgesloten. De verwachting is dat dit eind 2019 wordt afgerond. Op dit moment is nog niet duidelijk of of dit gaat lukken.
Meer informatie	-
Vitens	
Vitens N.V. (Zwolle)	
Hoort bij prestatie	1.5.3 Waarborgen kwaliteit drinkwater en grondwater.
Provinciaal publiek belang	Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van de provincie Overijssel als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid. Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede drinkwatervoorziening in Overijssel. Dit belang is verankerd in de statuten van Vitens waar het doel van verbonden partij omschreven is als: De uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	De aandelen van Vitens N.V. zijn in handen van 98 aandeelhouders waaronder de provincie Friesland, provincie Gelderland, provincie Overijssel (13,40%), provincie Flevoland en provincie Utrecht en 93 van de in deze provincies liggende gemeenten. In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Verder heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Commissie van Aandeelhouders, die de besluitvorming door de Algemene Vergadering voorbereidt. De portefeuillehouder zal in 2020 namens de provincie toezien op uitvoering van het strategisch

	plan en daarmee samenhangend, het financieel beleid van de onderneming.
Financieel belang	De provincie Overijssel bezit 774.096 aandelen. De boekwaarde daarvan bedraagt € 34.991.000,-. Daarnaast is sprake van een achtergestelde lening die per 1 juli 2021 volledig afgelost zal zijn (oorspronkelijk bedrag €24,3 miljoen; oorspronkelijke looptijd vijftien jaar). Verwachte stand ultimo 2020: €1,6 miljoen.
Bijzonderheden	<p>Vitens draagt zorg voor betrouwbare levering van goed drinkwater tegen zo laag mogelijke kosten. Door duurzame inzet van bronnen en middelen kan Vitens hier ook op de lange termijn aan voldoen.</p> <p>Het financieel jaarplan 2019-2021 laat op meerdere onderdelen een trendbreuk zien ten opzichte van de afgelopen jaren. Allereerst laat het investeringsplan 2019-2023 een structurele verhoging zien in het investeringsbedrag naar een bruto-niveau van € 150 - € 170 miljoen (netto € 130 - € 150 miljoen) per jaar. Over de gehele periode wordt een investeringsvolume van € 799,5 miljoen voorzien.</p> <p>Belangrijkste ontwikkelingen die hieraan ten grondslag liggen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blijvend hoog niveau aan nieuwe aansluitingen (economische hoogconjunctuur); • Marktwerving (schaarste aannemersmarkt); • Meer zakelijke vraag naar drinkwater, waardoor investeringen nodig zijn in extra capaciteit; • Meer inzicht in benodigde vervangingsinvesteringen (hoger niveau saneringen); • Hoger niveau reconstructies door verzoeken van externe partijen; • Toenemende ICT-investeringen met een kortere afschrijvingsduur (SAPtransformatie, cybersecurity); • Klimaatverandering met extremere periodes van droogte en natheid. <p>Op de langere termijn verwacht Vitens het hogere investeringsniveau nodig te hebben om aan de vraag te kunnen blijven voldoen en de effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen. Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag op het balanstotaal (toename), rentedragende schulden (toename aan te trekken financiering) en solvabiliteit en mogelijk op het uit te keren dividend.</p> <p>In de aandeelhoudersvergadering van juni 2019 is een herziening van het financieel beleid vastgesteld voor de periode 2020-2022 dat past bij de financiële projecties voor de komende 3 jaar.</p> <p>Belangrijkste aanscherpingen op het financieel beleid zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vitens kent een maximaal toelaatbaar te behalen rendement op haar geïnvesteerd vermogen (WACC). Met het vaststellen van de WACC bepaalt de Minister de vermogenskosten die de drinkwaterbedrijven maximaal mogen betrekken bij het vaststellen van de tarieven voor hun wettelijke taken voor het leveren van drinkwater. Om ervoor te zorgen dat de tarieven, die Vitens doorberekend aan haar klanten, niet schommelen houden zij rekening met een buffer van 0 – 0,5% op de maximaal toegestane WACC. • Om de oplopende schulden de komende jaren op te kunnen vangen en het 24/7 betaalbaar en betrouwbaar water nu en in de toekomst te kunnen blijven garanderen, zal de aankomende jaren de streefwaarde van de te behalen solvabiliteit stijgen naar een niveau van 35%. Hiermee wordt beoogd aan de ratio's zoals gesteld door de kredietverstrekkers te voldoen en de financierbaarheid naar de toekomst toe veilig te stellen. Indien de solvabiliteit daalt tot

	<p>onder het minimum van 30% wordt in beginsel geen dividend uitgekeerd;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanuit het belang van continuïteit en ervaringen van de afgelopen jaren is daarom de range voor dividend aangepast naar een niveau van 0 tot maximaal 50%.
Meer informatie	www.vitens.nl
Vordering Enexis	
Vordering op Enexis B.V. ('s-Hertogenbosch)	
Hoort bij prestatie	Algemene dekkingsmiddelen en financiering.
Provinciaal publiek belang	<p>Deze verbonden partij draagt inhoudelijk niet bij aan een specifiek beleidsdoel in de Begroting. De verbonden partij fungeert slechts als een administratief doorgeefluik tussen Enexis en haar aandeelhouders.</p> <p>Voor een eenvoudigere coördinatie en beheersbaarheid van de belangen van de aandeelhouders is er voor gekozen deze vennootschap tijdelijk op te zetten. De vennootschap heeft tot doel de verkopende aandeelhouders te vertegenwoordigen bij het beheer en de uitoefening van rechten en verplichtingen op grond van de vordering op Enexis Holding NV en de daaraan verbonden back-to-backleningen van de verkopende aandeelhouders.</p>
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (besloten vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	<p>Provincie Groningen (6,57%), provincie Drenthe (2,37%), provincie Overijssel (19,68%), provincie Noord-Brabant (30,83%), provincie Limburg (16,13%) en gemeenten in deze provincies en in de provincie Flevoland.</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: Y.J. van Hijum). Daarnaast heeft de provincie Overijssel een vaste zetel in de Aandeelhouderscommissie. Het betreft een tijdelijke verbonden partij ter afwikkeling van de verkoop van Essent. De bestuurlijke betrokkenheid bij deze verbonden partij is derhalve minimaal.
Financieel belang	Wij bezitten 393.711 aandelen die een boekwaarde vertegenwoordigen van € 19.000.
Bijzonderheden	Om de overname van het netwerk van Essent door Enexis in 2009 te financieren was een bruglening in het leven geroepen van de aandeelhouders aan Enexis. Deze bedroeg in totaal € 1,8 miljard en bestond uit vier tranches: A € 450 miljoen, B € 500 miljoen, C € 500 miljoen en D € 350 miljoen. Tranche D wordt in september 2019 afgelost, waarmee alle tranches zijn afgelost.
Meer informatie	-
Wadinko	
Wadinko N.V. (Zwolle)	
Hoort bij prestatie	5.5.4 Verstrekken risicokapitaal
Provinciaal publiek belang	Wadinko N.V. geeft ondernemers toegang tot risicofinanciering. De vennootschap heeft ten doel gezonde bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid te stimuleren in het werkgebied van haar aandeelhouders (Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe), met risicodragend kapitaal, kennis, managementondersteuning en netwerken.

Wadinko neemt rechtstreeks deel in het aandelenkapitaal van ondernemingen. Zij richt zich op bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben. De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening.

Dit belang is verankerd in de statuten van Wadinko waar het doel van de onderneming omschreven is als: het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die (bij voorkeur) werkzaam zijn in Overijssel, waaronder bedrijven werkzaam op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken en zo de werkgelegenheid te bevorderen.

Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (naamloze vennootschap, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	<p>Provincie Overijssel (25,12%) en de gemeenten Borne, Dalfsen, Deventer, Dinkelland, Hardenberg, Hellendoorn, Hof van Twente, Kampen, Losser, Meppel, Noordoostpolder, Olst – Wijhe, Ommen, Raalte, Rijssen – Holten, Staphorst, Steenwijkerland, Tubbergen, Twenterand, Urk, Westerveld, Wierden, Zwartewaterland en Zwolle.</p> <p>In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht in de Algemene Vergadering (1e gemachtigde voor de provincie hierin: T.A. de Bree). De aandeelhouders van Wadinko hebben in juni 2015 ingestemd met de door de directie geformuleerde ambitie voor de periode tot en met 2020. De portefeuillehouder zal in 2020 namens de provincie aandacht vragen voor investeringen die tevens bijdragen aan onze provinciale doelen en daarmee in de werkgelegenheid in Overijssel.
Financieel belang	De provincie Overijssel bezit 600 van de 2.389 aandelen welke een boekwaarde van nihil vertegenwoordigen.
Bijzonderheden	<p>De directie van Wadinko heeft in de algemene vergadering (5 juni 2015) haar ambitie voor 2020 aangegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In totaal 5.000 mensen aan het werk te hebben bij de ondernemingen waar zij in participeert; • Het bevorderen van de kwaliteit van de bedrijvigheid bij ondernemingen door 1) achtergestelde ondernemingsleningen te verstrekken om versneld te kunnen groeien en 2) verdere uitbouw van de Wadinko Academy en het Wadinko Traineeship; • De huidige activiteiten te continueren met ophoging van de maximale instapgrens voor het aangaan van een participatie naar € 5 miljoen; • Het huidige dividendbeleid te continueren tot 2021; • Een rendement van 4% op het eigen vermogen. • Wadinko heeft samen met een tweetal private partners WIMM opgericht. WIMM richt zich op behoud en ontwikkeling van talent in bedrijven in Overijssel. Ook in 2020 worden gerichte trainingsprogramma's en opleidingsfaciliteiten geboden aan: <ul style="list-style-type: none"> • directeuren van de participaties van Wadinko; • directies van ondernemingen in het werkgebied van Wadinko; • medewerkers bij de participaties die toe zijn aan de volgende stap (persoonlijke begeleiding). <p>Ook is er een traineeship voor jong technisch talent. Zij doen twee jaar werkervaring op bij een drietal participaties. De opzet sluit goed aan bij ons provinciale beleid op Human Capital.</p>
Meer informatie	www.wadinko.nl

Interprovinciaal Overleg (IPO)

Interprovinciaal Overleg (IPO) ('s-Gravenhage)	
Hoort bij prestatie	Algemene dekkingsmiddelen en financiering.
Provinciaal publiek belang	Als vereniging draagt IPO niet bij aan een specifieke prestatie in de begroting. Echter, lidmaatschap van IPO is van belang voor de bestuurlijke betrokkenheid bij de kerntaken die de provincies gezamenlijk uitvoeren. De vereniging IPO heeft tot doel: <ul style="list-style-type: none"> • De belangen van provincies te behartigen • Het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaringen • Het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies.
Juridische vorm	Privaatrechtelijke organisatie (vereniging, Burgerlijk wetboek, boek 2).
Partijen	De twaalf provincies.
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurslid Y.J. van Hijum. Provinciale Staten van iedere provincie wijzen uit hun midden twee personen aan ter vertegenwoordiging van hun provincie in de algemene vergadering.
Financieel belang	Op 9 september 2014 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het afgeven van een borgstelling ter hoogte van € 0,6 miljoen aan het IPO voor een lening van BNG, ten behoeve van de overbrugging van de verhuizing naar en inrichting van nieuwe kantoorruimte van het IPO. De stand van de garantstelling per 31 december 2018 is € 0,36 miljoen. De garantstelling vervalt op 15 oktober 2024. Aflossing en rente verloopt via de jaarlijkse provinciale bijdragen aan het IPO. Bij een eventueel inroepen van de garantstelling wordt het effect voor Overijssel verrekend met de IPO-bijdrage.
Bijzonderheden	In 2018 heeft betaling van de vierde termijn plaatsgevonden, waardoor de hoogte van de garantstelling ook navenant lager wordt en uitkomt op € 0,36 miljoen.
Meer informatie	www.ipo.nl

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen (Nazorgfonds)

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Overijssel (Nazorgfonds) (Zwolle)	
Hoort bij prestatie	2.2.3 Beheer Nazorgfonds
Provinciaal publiek belang	De Leemtewet (aanvulling Wet milieubeheer) waarborgt dat gesloten stortplaatsen geen of zo weinig mogelijk gevolgen voor het milieu hebben. Op grond van deze wet zijn wij bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort.
Juridische vorm	Het fonds is opgericht door het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel (artikel 15.47, lid 1 Wm) en is een rechtspersoon bij wet (artikel 15.47, lid 3 Wm).
Partijen	Provincie Overijssel, N.V. ROVA en Twence B.V. In 2020 wordt geen wijziging in het belang van de provincie Overijssel voorzien.
Bestuurlijke betrokkenheid	Algemeen bestuur: het voltallige college van Gedeputeerde Staten. Dagelijks bestuur: T.A. de Bree en Y.J. van Hijum. Bestuurlijk Overleg Nazorgfonds: T.A. de Bree en Y.J. van Hijum, een vertegenwoordiger van N.V. ROVA en een vertegenwoordiger van Twence B.V. ROVA en Twence

hebben in dit orgaan recht van inspraak, maar geen beslissingsbevoegdheid. In 2020 zal de bestuurlijke aandacht uitgaan naar de haalbaarheid van het doelvermogen.

Financieel belang

Om invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van de Leemtewet bepaalt de wet (art. 15.44 Wm) dat uw Staten een heffing instellen ter bestrijding van de kosten van de nazorg bij stortplaatsen waar na 1 september 1996 nog afval gestort wordt. Deze heffing wordt bij belastingverordening opgelegd aan de exploitanten van de stortplaatsen in Overijssel. Uw Staten hebben deze belastingverordening op 30 maart 1999 vastgesteld. Wij zijn verplicht de opbrengsten van de heffing af te dragen aan het 'Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Overijssel'.

Sinds enkele jaren is de bijbehorende tarieventabel buiten werking gesteld, omdat tot 2016 de verwachting was dat de omvang van het fonds en de verwachte rendementen voldoende zouden zijn om de vereiste doelvermogens te realiseren. Dit laatste is niet meer het geval voor de locatie Elhorst Vloedbelt. Zie de aanvullende toelichting bij bijzonderheden.

Bijzonderheden

Eind 2013 is besloten om van het aanwezige vermogen circa € 10 miljoen door een professionele belegger (Rabobank) te laten beleggen in aandelen en obligaties. In 2018 is besloten om een bedrag van € 1,5 miljoen toe te voegen aan het beleggingsvermogen tot een totaal van € 11,5 miljoen. De resterende € 1,5 miljoen wordt als liquide middelen aangehouden.

Gelet op de huidige rentetarieven is het hoogst onzeker of het afgesproken te behalen rendement van 5,06% gerealiseerd kan worden. Naar het zich laat aanzien zullen de stortvolumes in 2020 blijven afnemen, dan wel gelijk blijven aan 2019. Dit zal tot gevolg hebben dat de stortlocaties langer open zullen blijven dan voorzien. Dit kan gevolgen hebben voor de opbouw van de vereiste doelvermogens.

De voor de stortlocaties opgestelde nazorgplannen zijn in 2016 geheel herzien. Hierbij heeft tevens een herberekening van de vereiste doelvermogens plaatsgevonden. Voor de locatie Elhorst Vloedbelt is het vereiste doelvermogen zodanig gewijzigd dat de verwachting is dat dit niet gerealiseerd zal worden door de rente inkomsten. Voor de andere twee locaties is de verwachting dat het vereiste doelvermogen gerealiseerd gaat worden. In 2020 zal gestart worden met het herzien van de vastgestelde nazorgplannen.

Door vermogensbeheerder Rabobank, is een langjarig prognose rendement afgegeven van 3,1%. Op basis van dit rendement en het nu aanwezige vermogen voor de locatie Elhorst Vloedbelt is de verwachting dat er in 2082 nog een tekort is van circa € 5,5 miljoen. Door Twence B.V. voor deze locatie een jaarlijkse heffing van € 40.000 op te leggen in combinatie met een prognose rendement van 3,1% zal het vereiste doelvermogen voor de locatie Elhorst Vloedbelt gerealiseerd kunnen worden.

Meer informatie

-

Financieel overzicht verbonden partijen

	Financiële betrokkenheid (per 01.01.2020)		Financiële kengetallen 2020 (x € 1 miljoen)					Geraamde opbrengsten in 2020 (x € 1 miljoen)
	percentage van het aandelenkapitaal	percentage aandeel in het	Geraamd eigen vermogen per	Geraamd eigen vermogen per	Vreemd vermogen per 01.01	Vreemd vermogen per 31.12	Geraamd resultaat	Dividenden / Rentewinstuitkeringen

	resultaat	01.01	31.12					
Gemeenschappelijke regelingen								
SSC ONS	35,38	0,20	0,20	2,19	7,62	-	n.v.t.	n.v.t.
ADT	50,00	-	-	40,13	45,44	(17,77)	-	-
ODIJ	10,00	0,76	0,76	2,10	2,10	-	n.v.t.	n.v.t.
ODT	10,61	0,13	0,24	0,37	0,60	0,11	n.v.t.	n.v.t.
RBT	23,00	0,64	1,24	115,04	99,86	(21,33)	-	-
Vennootschappen en coöperaties								
BNG	0,16	4.991,00	4.991,00	132.510,00	132.510,00	-	-	2,61
CBL vennootschap	18,71	0,13	0,12	0,02	0,02	(0,01)	-	-
Coöp. DOVA	5,24	0,50	-	-	-	(0,50)	-	-
CSV Amsterdam	18,71	0,65	0,55	0,05	0,05	(0,10)	-	-
Energiefonds Overijssel	100,00	0,15	0,15	192,50	222,50	(0,50)	-	-
Enexis	19,68	4.124,00	4.224,00	2.900,00	2.900,00	200,00	17,72	-
HMO	100,00	52,79	52,79	-	-	-	-	-
HFO	100,00	22,99	24,57	23,39	22,66	0,92	-	-
Oost NL	13,19	86,01	86,01	8,18	8,18	-	-	-
PBE	18,71	1,59	1,58	0,02	0,02	(0,02)	-	-
Verkoop vennootschap	18,71	0,09	0,06	-	-	(0,03)	-	-
Vitens	13,40	*	*	*	*	*	0,75	0,05
Vordering op Enexis	19,68	-	-	-	-	-	-	-
Wadinko	25,12	68,00	68,00	-	-	1,20	0,30	-
Verenigingen								
IPO	8,33	2,72	2,72	24,39	24,27	-	-	-
Overige								

Nazorgfonds Overijssel	n.v.t.	13,24	13,68	-	-	0,44	n.v.t.	n.v.t.
------------------------	--------	-------	-------	---	---	------	--------	--------

* Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is voornemens het toegestane rendement (WACC) voor drinkwaterbedrijven voor de periode 2020/2021 te verlagen. De WACC heeft grote invloed op de tariefstelling voor de levering van drinkwater. Deze verlaging moet nog verwerkt worden in de begroting van Vitens voor 2020 waardoor het op dit moment niet mogelijk is om een reële inschatting te maken van de cijfers van Vitens over 2020.

Grondbeleid

Dit is hoe wij denken

Grondbeleid is een middel voor het realiseren van provinciale doelen. In het grondbeleid wordt aangegeven welke grondinstrumenten beschikbaar zijn en hoe die worden toegepast. Ook geeft het grondbeleid randvoorwaarden en spelregels voor de inzet van de grondinstrumenten.

Succesvolle toepassing van het grondbeleid vergt aansluiting bij ons ruimtelijk beleid en actief signaleren van ontwikkelingen en kansen. Op projectniveau wordt het grondbeleid beschreven in grondstrategieën en verwervingsplannen.

Met de toepassing van het grondbeleid verkrijgen wij gebruiksrechten van gronden en opstallen om realisatie van provinciale doelen mogelijk te maken. Het verkrijgen van eigendom is niet altijd nodig. Voorbeelden van andere instrumenten die wij inzetten zijn:

- de bedrijfsverplaatsingsregeling;
- particuliere zelfrealisatie als onderdeel van de strategie "interventieladder" voor het verkrijgen van grondgebruik in de circa twintig Natura Netwerk Nederland/ Natura2000 gebieden;
- (tijdelijk) beheren en ontwikkelen van opstallen;
- incidenteel langjarig laten beheren van ingerichte natuurgronden.

Als wel gekozen wordt om het eigendom te verkrijgen, spreken we over project, ruil- en restgronden.

- Projectgronden zijn nodig voor de realisatie van het provinciale doel en waarden we na verkrijging tegen de waarde van de nieuwe functie (bijvoorbeeld tegen natuurwaarde, of tegen € 0 als de grond is aangekocht voor infrastructuur).
- Ruilgronden verwerven wij om de aankoop van projectgronden te kunnen compenseren.
- Zijn de gronden niet meer nodig dan worden het restgronden en zoeken we een alternatieve aanwending of de gronden worden verkocht. De ruil- en restgronden waarden we tegen de waarde van de huidige bestemming (in de meeste gevallen agrarische marktwaarde).

Aan het bezit van gronden zijn risico's verbonden. Gronden en daarop aanwezige opstallen kunnen in waarde dalen. Ook is het mogelijk dat gronden langer in bezit moeten worden gehouden dan gedacht, waardoor de beheerkosten hoger uitvallen dan verwacht.

Voor de dekking van deze risico's houden wij de Algemene reserve grond (ARG) aan. Behalve als risicobuffer gebruiken we deze reserve ook voor de afwikkeling van positieve en negatieve transactieresultaten op de verkoop van gronden. Bovendien worden de kosten en opbrengsten van het tijdelijk beheer van gronden en opstallen verrekend met de ARG.

Dit is wat wij doen

Periodiek wordt de Nota Grondbeleid geactualiseerd en vastgesteld door Provinciale Staten. Dat is voor het laatst in 2019 gebeurd. De geactualiseerde nota grondbeleid (PS/2018/984) sluit beter aan bij de praktijk en versterkt de realisatiekracht van ruimtelijke programma's en projecten met een grondopgave.

In de nota grondbeleid staat dat voor een ruimtelijke opgave met grondbehoefte een grondstrategie en een verwervingsplan worden opgesteld. Hiermee reguleren wij de toepassing van het grondbeleid in een project. In grote lijnen wordt de toepassing van de grondinstrumenten in onderstaand figuur aangegeven.

Project / Programma	zelfrealisatie	verwerving en schadeloosstelling	
Revolving Fund		x	
Ontwikkelopgave Natura 2000	x	x	
N340		x	
N34, N331 en N343 en N348		x	
Grond voor Grond			
Overtollig bezit			

Jaarlijks stellen wij de Meerjaren Investeringsprognose Grond (MIG) op. Hierin geven wij de financiële effecten van de grondinstrumenten weer, gaan we in op de omvang van de grondvoorraad en de daarmee samenhangende risico's. Ook geeft de MIG inzicht in de gewenste en werkelijke hoogte van de Algemene reserve grond. De MIG vormt een bijlage bij de jaarrekening.

Verloopoverzicht grondbezit

Het verloop van het grondbezit in 2020 ziet er als volgt uit. In 2020 verwerven wij voor € 53 miljoen aan projectgronden voor het Natuurnetwerk Nederland. Voor hetzelfde project willen wij voor circa € 20 miljoen aan ruilgronden verwerven. De aan te kopen projectgronden worden afgewaardeerd naar natuurwaarde: 15% van de aankoopsom.

Voor € 51 miljoen willen wij gronden vervreemden. Voor een groot deel betreft dit gronden in het kader van Natuurnetwerk Nederland. De vervreemding vindt plaats door verkoop of ruiling. Ruiling zetten wij in om gronden binnen het Natuurnetwerk te verkrijgen.

Naast de verwerving en vervreemding van gronden, worden de gronden die tijdelijk in bezit van de provincie zijn zo goed mogelijk beheerd. Dit beheer brengt kosten en opbrengsten met zich mee. Deze zijn verantwoord op prestatie 1.1.4 Grondbeleidsinstrumentarium. Het saldo van de begrote kosten (€ 0,56 miljoen) en opbrengsten (€ 0,64 miljoen) wordt verrekend met de Algemene reserve grondzaken.

Project	Grondvoorraad		Vermeerderingen		Verminderingen		Grondvoorraad per	
	per 1-1-2020		in 2020		in 2020		31-12-2020	
	ha	€ (x €)	ha	€ (x €)	ha	€ (x €)	ha	€ (x €)

	1.000)		1.000)		1.000)		1.000)	
Aanschafwaarde gronden in bezit								
(Ruil)gronden IJsseldelta-Zuid	3	161			-	-50	3	110
(Ruil)gronden N340 / N377 / N48	18	958			10	-500	8	458
(Ruil)gronden N34	10	484			10	-484	-	-
(Ruil)gronden NNN		162.427		73.566	616	-49.433		186.560
	5.031		1.009				5.424	
(Ruil)gronden Revolving fund kavelruil	168	9.117					168	9.117
(Ruil)gronden N348	15	786					15	786
(Ruil)gronden Ruimte voor de Vecht	58	638					58	638
(Ruil)gronden N331 (VOC's Hasselt)	-	15					-	15
Voorraad grond Overtollig Bezit	94	2.812			1	-50	93	2.762
Voorraad gebouwen Olasfa	-	540			-	-540	-	-
Structureel eigendom (incl. afgewaardeerd eigendom)		-			100			-
	3.930						3.830	
Totale aanschafwaarde in bezit zijnde gronden		177.939		73.566		-51.058		200.447
Afwaardering gronden								
Afwaardering ILG Gronden binnen NNN		-15.030				1.875		-13.155
Afwaardering natuurgronden ontwikkelopgaaf NNN		-68.509		-45.969				-
Voorziening Waarderisico ILG opstallen en gronden		-2.773				1.377		-1.396
Waardevoorziening Grondvoorraad		-7.488						-7.488
Waardevoorziening Opstallen		-3.350						-3.350
Voorziening Revolving Fund Grondvoorraad		-488						-488
Voorziening grondbezit		-175						-175
Totale afwaardering in bezit zijnde gronden		-97.814		-45.969		3.252		-140.531
Boekwaarde grondvoorraad		80.125		27.597		-47.806		59.916

Financiën

Budgettair perspectief

Inleiding

Bij deze begroting presenteren we een volledig bijgewerkt budgettair perspectief ten opzichte van de stand bij de Begroting 2019. De grootste wijziging betreft de financiële vertaling van het coalitieakkoord. Dit is uitgebreid toegelicht in de Perspectiefbrief 2020, maar besluitvorming hierover vindt plaats bij deze begroting. Alle mutaties inclusief toelichtingen zijn terug te vinden in de uitklapbare tabel 'Mutaties'. De mutaties zijn onderverdeeld in 'beïnvloedbare' en 'niet-beïnvloedbare' mutaties en we maken inzichtelijk of deze mutaties een effect hebben op het incidentele, dan wel het structurele saldo.

Na de verwerking van alle mutaties laat het budgettair perspectief het onderstaande beeld zien. Meerjarig zijn de financiën op orde. De komende periode is het totale saldo (alle inkomsten minus alle uitgaven) elk jaar positief, dat geldt ook structureel (alle structurele inkomsten minus alle structurele uitgaven). Het structurele saldo neemt de komende jaren eerst af (met name door de lagere rente-inkomsten vanuit onze aflopende obligatieportefeuille), maar neemt daarna weer toe. De toename is voor het grootste deel te verklaren door de afgesproken beëindiging van de structurele toevoeging aan de reserve Natuurnetwerk Nederland. Dit is onder andere toegelicht bij de Perspectiefnota 2019. De structurele ruimte in de jaren 2022 en 2023 wordt deze periode met name incidenteel benut. In 2023 is incidenteel € 40 miljoen beschikbaar voor de volgende coalitieperiode.

Budgettair perspectief 2020 - 2023

Budgettair perspectief totaal						(x € 1.000)
	Algemene reserve	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	
Stand Begroting 2019	28.588	11.534	6.599	23.762	23.762	
Beïnvloedbare mutaties	-61.626	2.240	-9.260	-33.760	-25.760	
Niet beïnvloedbare mutaties	22.841	-152	4478	12254	5449	
Mutaties vrije ruimte Algemene Reserve	13.622	-13.622				
Stand Begroting 2020	3.425	0	1.817	2.256	3.451	
<i>Gereserveerd voor volgende periode</i>						<i>40.000</i>

Budgettair perspectief structureel						(x € 1.000)
	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023		
Stand Begroting 2019	7.416	988	8.394	8.394		
Beïnvloedbare mutaties	240	240	240	240		
Niet beïnvloedbare mutaties	41	306	8159	6446		
Stand Begroting 2020	7.697	1.534	16.793	15.080		

Budgettair perspectief incidenteel					(x € 1.000)
	Algemene reserve	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Stand Begroting 2019	28.588	4.118	5.611	15.368	15.368
Beïnvloedbare mutaties	-61.626	2.000	-9.500	-34.000	-26.000
Niet beïnvloedbare mutaties	22.841	-193	4.172	4095	-997
Mutaties vrije ruimte Algemene Reserve	13.622	-13.622			
Stand Begroting 2020	3.425	-7.697	283	-14.537	-11.629
<i>Gereserveerd voor volgende periode</i>					<i>40.000</i>

Mutaties budgettair perspectief

Bedragen x €1.000

Mutaties budgettair perspectief	AR	2020	2021	2022	2023
Incidenteel - Beïnvloedbaar					
Benutting reservering coalitieperiode 2019-2023	60.000	0	0	0	0
Benutting incidenteel budget cofinanciering	110.291	0	0	0	0
Benutting vrije ruimte Algemene reserve KvO	30.683	0	0	0	0
Herprioritering bestemmingsreserves	15.000	0	0	0	0
Storting in Algemene risicoreserve	-76.000	0	0	0	0
Reservering coalitieperiode 2023-2027	0	0	-8.000	-8.000	-9.000
Incidentele impuls coalitieakkoord	-201.600	0	0	0	0
Incidentele impuls verkeersveiligheid	0	-500	-1.000	-1.500	-1.500
Cofinanciering Europese fondsen	0	0	0	-15.000	-15.000
Cofinanciering Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	0	0	0	-9.000	0

Herprioritering €4 miljoen structureel budget	0	2.500	-500	-500	-500
Totaal Incidenteel - Beïnvloedbaar	-61.626	2.000	-9.500	-34.000	-26.000
Incidenteel - Niet beïnvloedbaar					
Muziekhuis van het Oosten (I)	-200	0	0	0	0
Monitor Overijssel 2018-II (I)	734	347	4.497	154	154
Amendement 'Extra impuls voor De Stadsbeweging'	-1.000	0	0	0	0
Amendement 'Circulair bouwen'	-500	0	0	0	0
Amendement 'Meer ruimte voor onze weidevogels'	-150	0	0	0	0
Amendement 'Insecten'	-100	0	0	0	0
Amendement 'Extra impuls Groen-Blauwe diensten'	-750	0	0	0	0
Amendement 'Culturele infrastructuur en monumentenzorg'	-1.000	0	0	0	0
Amendement 'Veilig jezelf kunnen zijn'	-500	0	0	0	0
Ombouw provinciale weg N307 Roggebot - Kampen (I)	2.500	0	0	0	0
Jaarstukken 2018 (I)	28.890	72	50	53	53
Motie 'Ondergronds verkabelen 's Heerenbroek'	-2.000	0	0	0	0
Monitor Overijssel 2019-I (inclusief CAO) (I)	-3.310	-200	0	0	0
Omgevingswet (I)	0	-210	-210	0	0
Actualiseren jaarschijf 2022 en toevoegen jaarschijf 2023 (I)	0	0	0	4.000	-1.097
Rente reserves	0	-136	-116	-60	-48
Indexeringen	0	6	0	0	-7
Correctie meerjarige onttrekkingen	228	-72	-50	-53	-53

Afrondingen (I)	-1	0	1	1	1
Totaal Incidenteel - Niet beïnvloedbaar	22.841	-193	4.172	4.095	-997
Structureel - Beïnvloedbaar					
Benutting structureel budget cofinanciering 2020-2023	0	15.000	15.000	15.000	15.000
Sparen cofinanciering wegen en spoor	0	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Herprioritering € 4 miljoen structureel budget	0	240	240	240	240
Totaal Structureel - Beïnvloedbaar	0	240	240	240	240
Structureel - niet beïnvloedbaar					
Muziekhuis van het Oosten	0	-600	-950	-950	-950
Actualiseren jaarschijf 2022 en toevoegen jaarschijf 2023	0	0	0	7.000	4.915
Indexeringen (CPB 2019 (juni '19) hicp 2,6%)	0	-3.568	-3.562	-3.549	-3.563
Instandhoudingsbijdragen voorzieningen	0	-31	-31	-56	-59
Actualisering investeringskredieten en afschrijvingslasten	0	-76	-49	-78	6
Actualisering rentebaten SVn-startersleningen	0	-176	-171	-158	-149
Omzetting ICT-budgetten van investering naar exploitatie	0	-1.154	-655	-270	73
SER	0	32	32	32	32
Afrondingen	0	-2	-1	-2	-1
Monitor Overijssel 2018-II	0	-13	24	24	24
Ombouw provinciale weg N307 Roggebot - Kampen	0	0	0	0	-83
Personeelslasten	0	-200	-200	-200	-200
Jaarstukken 2018	0	-72	-50	-53	-53
Monitor Overijssel 2019-I (inclusief CAO)	0	-1.975	-2.457	-2.457	-2.422
Omgevingswet	0	-130	-130	-130	-130

Wet open overheid	0	-410	-410	-410	-410
Meicirculaire Provinciefonds	0	5.716	5.716	5.716	5.716
Opcenten motorrijtuigenbelasting	0	2.700	3.200	3.700	3.700
Totaal Structureel - niet beïnvloedbaar	0	41	306	8.159	6.446
Gerealiseerd resultaat	-38.785	2.088	-4.782	-21.506	-20.311

Meerjarig overzicht van baten en lasten

Inleiding

De onderstaande tabellen geven een meerjarig overzicht van alle inkomsten (baten) en uitgaven (lasten). Enkele tabellen zijn uit te klappen voor meer detailinformatie. De overzichten zijn een resultaat van alle besluitvorming tot en met deze begroting. Voor een overzicht van de financiële wijzigingen in deze begroting verwijzen we naar het budgettair perspectief.

- Met de tabellen 'Saldo baten en lasten kerntaken' en 'Saldo baten en lasten overig' presenteren we het meerjarige saldo van alle inkomsten en uitgaven. In 2020 is het saldo van alle inkomsten en uitgaven +/- € 71,8 miljoen.
- De tabel 'Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves' laat zien wat we de komende jaren per saldo toevoegen / onttrekken aan de reserves. In 2020 onttrekken we per saldo € 71,8 miljoen aan de reserves om het saldo van alle inkomsten en uitgaven te dekken. We benutten de komende jaren onze reserves om te kunnen investeren in de opgaven.
- Met de tabel 'Geraamd resultaat' laten we zien wat we met de huidige vooruitzichten elk jaar overhouden. Dit komt overeen met de saldi in het budgettair perspectief.
- Onderaan deze pagina staat tot slot een nadere uitsplitsing van en toelichting op de Algemene dekkingsmiddelen.

Saldo baten en lasten kerntaken

Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten kerntaken	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer						
1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond						
Lasten	-6.579	-6.494	-3.322	-2.552	-1.708	-1.674
Baten	13.395	3.793	3.691	3.691	7.571	7.571
Totaal 1.1 Goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	6.816	-2.701	369	1.139	5.863	5.897
1.2 Schoon en						

voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen						
Lasten	-25.720	-27.988	-9.153	-2.816	-1.878	-1.878
Baten	1.883	3.335	1.401	1.301	1.068	1.068
Totaal 1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	-23.836	-24.653	-7.752	-1.515	-810	-810
1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht						
Lasten	-482	-2.894	-563	-311	-310	-308
Baten	504	725	557	573	575	582
Totaal 1.3 Vraag en aanbod woningen zijn in evenwicht	23	-2.169	-6	262	265	274
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving						
Lasten	-5.092	-10.728	-1.100	0	0	0
Baten	155	0	0	0	0	0
Totaal 1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	-4.937	-10.728	-1.100	0	0	0
1.66 Totaal personeelsgebonden kosten						
Lasten	-6.281	-6.261	-6.694	-6.705	-6.698	-6.698
Baten	122	0	0	0	0	0
Totaal 1.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-6.159	-6.261	-6.694	-6.705	-6.698	-6.698
Totaal 1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	-28.093	-46.512	-15.182	-6.820	-1.379	-1.336
2. Milieu en energie						
2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen						
Lasten	-2.475	-4.478	-4.068	-3.836	-3.777	-3.777

Baten	195	221	227	227	227	227
Totaal 2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid, en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen	-2.280	-4.257	-3.841	-3.609	-3.550	-3.550
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst						
Lasten	-20.103	-23.664	-7.679	-8.098	-7.350	-1.749
Baten	2.331	1.783	51	51	51	51
Totaal 2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	-17.772	-21.881	-7.628	-8.047	-7.299	-1.698
2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem						
Lasten	-22.453	-8.665	-7.822	-185	-169	-169
Baten	1.505	1.464	572	426	390	341
Totaal 2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem	-20.948	-7.201	-7.250	241	221	172
2.4 Een duurzaam landelijk gebied						
Lasten	-1.407	-2.709	-1.300	0	0	0
Baten	8	0	0	0	0	0
Totaal 2.4 Een duurzaam landelijk gebied	-1.399	-2.709	-1.300	0	0	0
2.66 Totaal personeelsgebonden kosten						
Lasten	-6.721	-6.027	-6.124	-6.138	-6.140	-6.140
Baten	130	0	0	0	0	0
Totaal 2.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-6.590	-6.027	-6.124	-6.138	-6.140	-6.140
Totaal 2. Milieu en energie	-48.989	-42.076	-26.144	-17.554	-16.767	-11.215
3. Vitaal platteland						
3.1 Beschermen: behouden en vergroten van						

biodiversiteit						
Lasten	-22.625	-23.919	-25.144	-25.788	-26.169	-26.867
Baten	277	478	490	490	490	490
Totaal 3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit	-22.348	-23.441	-24.654	-25.297	-25.679	-26.376
3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur						
Lasten	-1.539	-7.419	-1.628	-1.628	-1.628	-1.628
Baten	0	0	0	0	0	0
Totaal 3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur	-1.539	-7.419	-1.628	-1.628	-1.628	-1.628
3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van natuur en economie						
Lasten	-2.244	-3.437	-3.129	-2.954	-2.869	-2.922
3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem						
Lasten	-6.667	-10.737	-773	-273	-273	-273
Baten	453	0	0	0	0	0
Totaal 3.4 Ontwikkelen: een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	-6.214	-10.737	-773	-273	-273	-273
3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma						
Lasten	-52.188	-86.851	-105.168	-151.748	-54.718	-14.037
Baten	385	0	2.465	2.465	0	0
Totaal 3.5 Ontwikkelen: Ontwikkelopgave en Veenweideprogramma	-51.802	-86.851	-102.703	-149.283	-54.718	-14.037
3.66 Totaal personeelsgebonden						

kosten						
Lasten	-8.480	-9.032	-9.439	-9.460	-9.467	-9.467
Baten	164	0	0	0	0	0
Totaal 3.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-8.315	-9.032	-9.439	-9.460	-9.467	-9.467
Totaal 3. Vitaal platteland	-92.462	-140.917	-142.325	-188.896	-94.634	-54.704
4. Mobiliteit						
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken						
Lasten	-4.817	-2.496	-1.650	-1.650	-1.650	-1.650
Baten	2.629	0	0	0	0	0
Totaal 4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	-2.188	-2.496	-1.650	-1.650	-1.650	-1.650
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer						
Lasten	-113.948	-111.143	-105.680	-94.558	-94.558	-94.286
Baten	45.359	41.347	45.237	35.107	35.107	35.107
Totaal 4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	-68.589	-69.796	-60.443	-59.451	-59.451	-59.179
4.3 Vaker op de fiets						
Lasten	-6.371	-11.301	-8.500	-5.922	-5.500	-5.500
Baten	26	0	0	0	0	0
Totaal 4.3 Vaker op de fiets	-6.345	-11.301	-8.500	-5.922	-5.500	-5.500
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek						
Lasten	-1.424	-2.922	-1.400	-1.200	-1.200	-1.200
Baten	92	0	0	0	0	0
Totaal 4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	-1.332	-2.922	-1.400	-1.200	-1.200	-1.200
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis						
Lasten	-11.657	-11.919	-12.277	-10.300	-10.800	-9.300

Baten	2.359	1.500	1.500	1.500	1.500	0
Totaal 4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	-9.298	-10.419	-10.777	-8.800	-9.300	-9.300
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer						
Lasten	-20.900	-8.347	-10.954	-11.142	-11.004	-11.372
Baten	486	0	0	0	0	0
Totaal 4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	-20.415	-8.347	-10.954	-11.142	-11.004	-11.372
4.66 Totaal personeelsgebonden kosten						
Lasten	-9.823	-10.376	-10.376	-10.382	-10.387	-10.301
Baten	190	0	0	0	0	0
Totaal 4.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-9.633	-10.376	-10.376	-10.382	-10.387	-10.301
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur						
Lasten	-25.634	-29.316	-30.363	-30.369	-30.407	-30.488
Baten	697	379	366	366	366	366
Totaal 4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	-24.937	-28.937	-29.998	-30.003	-30.041	-30.123
Totaal 4. Mobiliteit	-142.736	-144.594	-134.098	-128.551	-128.534	-128.625
5. Regionale economie						
5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding						
Lasten	-4.292	-4.113	0	0	0	0
Baten	2	0	0	0	0	0
Totaal 5.1 Arbeidsmarkt en onderwijs in verbinding	-4.290	-4.113	0	0	0	0
5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie						
Lasten	-2.818	-16.144	-3.408	-1.567	-408	-408
Baten	22	0	0	0	0	0

Totaal 5.3 Aantrekkelijke vestigingslocatie	-2.796	-16.144	-3.408	-1.567	-408	-408
5.4 Vrijtijdseconomie als banenmotor						
Lasten	-4.306	-4.151	-425	-425	-425	-425
5.5 Innovatief bedrijfsleven						
Lasten	-21.696	-28.274	-10.701	-8.448	-6.669	-6.210
Baten	611	66	95	95	95	95
Totaal 5.5 Innovatief bedrijfsleven	-21.084	-28.208	-10.606	-8.353	-6.574	-6.115
5.66 Totaal personeelsgebonden kosten						
Lasten	-2.039	-2.344	-2.418	-2.420	-2.417	-2.417
Baten	40	0	0	0	0	0
Totaal 5.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-1.999	-2.344	-2.418	-2.420	-2.417	-2.417
Totaal 5. Regionale economie	-34.476	-54.960	-16.857	-12.765	-9.824	-9.364
6. Cultuur en sociale kwaliteit						
6.1 Duurzaam en beleefbaar cultureel erfgoed						
Lasten	-5.502	-7.568	-6.232	-5.071	-5.071	-5.071
Baten	24	0	0	0	0	0
Totaal 6.1 Duurzaam en beleefbaar cultureel erfgoed	-5.479	-7.568	-6.232	-5.071	-5.071	-5.071
6.2 Hoogwaardig culturele infrastructuur en cultuuraanbod						
Lasten	-4.448	-4.851	-4.961	-4.101	-4.101	-4.101
Baten	70	0	0	0	0	0
Totaal 6.2 Hoogwaardig culturele infrastructuur en cultuuraanbod	-4.378	-4.851	-4.961	-4.101	-4.101	-4.101
6.3 Cultuureducatie en cultuurparticipatie en						

kansen voor talentvolle makers						
Lasten	-2.841	-3.233	-2.839	-779	-779	-779
6.4 Toekomstbestendig Overijssels bibliothekennetwerk						
Lasten	-3.420	-3.300	-3.283	-3.283	-3.283	-3.283
6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars						
Lasten	-2.549	-2.594	-1.898	-1.898	-1.898	-1.898
6.6 Sterk zelforganiserend vermogen						
Lasten	-1.611	-1.653	-1.546	-1.546	-1.546	-1.546
6.66 Totaal personeelsgebonden kosten						
Lasten	-458	-655	-673	-674	-674	-674
Baten	9	0	0	0	0	0
Totaal 6.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-449	-655	-673	-674	-674	-674
Totaal 6. Cultuur en sociale kwaliteit	-20.725	-23.854	-21.431	-17.352	-17.352	-17.352
7. Kwaliteit openbaar bestuur						
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel						
Lasten	-409	-2.393	-780	-430	-430	-430
Baten	3	0	0	0	0	0
Totaal 7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	-406	-2.393	-780	-430	-430	-430
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur						
Lasten	-1.740	-2.437	-1.568	-1.398	-1.398	-1.523
Baten	86	81	82	82	82	82
Totaal 7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur	-1.654	-2.356	-1.486	-1.316	-1.316	-1.441
7.3 Effectief eigen bestuur						

Lasten	-6.569	-5.932	-5.813	-5.733	-5.733	-5.857
Baten	69	40	40	40	40	40
Totaal 7.3 Effectief eigen bestuur	-6.500	-5.891	-5.773	-5.693	-5.692	-5.816
7.66 Totaal personeelsgebonden kosten						
Lasten	-9.112	-9.490	-9.820	-9.873	-9.885	-9.885
Baten	177	0	0	0	0	0
Totaal 7.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-8.935	-9.490	-9.820	-9.873	-9.885	-9.885
Totaal 7. Kwaliteit openbaar bestuur	-17.495	-20.131	-17.857	-17.310	-17.323	-17.572
Saldo baten en lasten kerntaken	-384.977	-473.044	-373.894	-389.247	-285.811	-240.169

Saldo baten en lasten overig
Bedragen x €1.000

Saldo baten en lasten overig	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
10.0 Overhead	-19.821	-26.749	-27.286	-26.558	-25.717	-25.743
10.66 Totaal personeelsgebonden kosten	-19.817	-20.457	-21.004	-21.140	-21.125	-20.542
20.00 Overige algemene dekkingsmiddelen	363.027	337.236	350.649	330.036	320.899	317.388
20.20 Onvoorzien	0	-250	-250	-250	-250	-250
Saldo baten en lasten overig	323.388	289.779	302.110	282.087	273.807	270.853

Saldo baten en lasten totaal

(x € 1.000)

	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Saldo baten en lasten totaal	-61.589	-183.265	-71.785	-107.160	-12.004	30.684

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
Bedragen x €1.000

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023

20.30 Mutaties algemene reserves	-30.705	58.346	-16.290	8.109	-1.407	3.593
20.40 Mutaties bestemmingsreserves	106.818	124.919	88.074	100.868	15.668	-30.826
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	76.113	183.265	71.785	108.976	14.261	-27.233

Geraamd resultaat

(x € 1.000)

	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Geraamd resultaat	14.524	0	0	1.817	2.256	3.451

Uitsplitsing algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- **Lokale heffingen:** de inkomsten uit de door ons geheven opcenten op de motorrijtuigenbelasting.
- **Algemene uitkeringen:** de inkomsten die we conform de circulaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vanuit het Provinciefonds ontvangen.
- **Dividend:** dividend en winstuitkeringen van alle deelnemingen en daarnaast de winstafhankelijke rentebaten op de perpetuele obligaties van BNG Bank N.V.
- **Saldo financieringsfunctie:** alle (rente)baten op uitzettingen. Voor zover de looptijd korter dan een jaar bedraagt, gaat het om (rente)baten op saldi van rekeningen-courant, spaarrekeningen en deposito's via Schatkistbankieren. Op de kortlopende uitzettingen verwachten wij vanwege het ontbreken van enig rendement geen baten. Voor zover de looptijd 1 jaar of langer bedraagt, gaat het om (rente)baten op onze obligatieportefeuille. De ramingen vanaf 2020 zijn gebaseerd op de obligatieportefeuille eind juli 2019. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering.
- **Overige algemene dekkingsmiddelen:** alle nog te verdelen baten en lasten, exclusief de post onvoorzien en mutaties op de reserves.

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
20.00.1 Lokale heffingen	110.917	109.100	111.800	112.300	112.800	112.800
20.00.2 Algemene uitkeringen	193.652	199.944	202.409	193.294	192.494	191.694
20.00.3 Dividend	29.697	21.222	21.384	20.289	18.790	18.463
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	26.463	21.870	12.391	8.588	3.815	2.431

20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	2.297	-14.900	2.665	-4.435	-7.000	-8.000
Algemene dekkingsmiddelen	363.027	337.236	350.649	330.036	320.899	317.388

Structurele en incidentele baten en lasten

Inleiding en spelregels

Het overzicht van structurele en incidentele baten en lasten toont per budget of dit een structureel of incidenteel karakter heeft. Uit dit overzicht blijkt of onze begroting een duurzaam financieel evenwicht kent. Duurzaam financieel evenwicht betekent dat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten; de structurele baten dienen daarbij gelijk of hoger te zijn dan de structurele lasten. Voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is een duurzaam financieel evenwicht van de Begroting en meerjarenramingen een van de toetspunten in haar toezicht op de provinciale financiën.

Ons beleid voor structurele en incidentele baten en lasten bevat hoofdregels en uitzonderingen. Deze zijn vastgesteld bij de Kerntakenbegroting 2013 (PS/2012/759) en vervolgens bij elke Begroting geactualiseerd. Wij hanteren voor dit onderdeel de volgende spelregels.

Hoofdregels

1. *Het karakter van baten en lasten bepalen we vooraf.*
Deze hoofdregel zorgt ervoor dat de gehele looptijd bij de bepaling van het karakter in oenschouw wordt genomen.
2. *Het karakter van baten en lasten wijzigt gedurende de looptijd niet.*
Deze hoofdregel voorkomt dat er ongewenste verschuivingen tussen incidentele en structurele lasten en baten optreden in de loop van de tijd.
3. *Incidentele lasten en baten doen zich niet langer dan vier begrotingsjaren voor.*
Deze hoofdregel is de invulling van het begrip incidenteel. Afwijkend van de suggestie in de toelichting op het BBV is gekozen voor vier jaar. Hierdoor vallen lasten en baten die slechts voor één bestuursperiode worden toegekend binnen de definitie van incidenteel.
4. *Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en de met onttrekkingen samenhangende lasten zijn incidenteel.*
Deze hoofdregel is de invulling van het gestelde in het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader. Dit omdat Provinciale Staten op elk gewenst moment de bestemming van reserves kan wijzigen.
5. *De opbrengsten van dividenden worden als incidenteel aangemerkt.*
Deze hoofdregel is bedoeld om recht te doen aan de onzekerheid over of en welke bedragen ontvangen worden.

Uitzonderingen

- *Kapitaallasten kunnen slechts als incidenteel aangemerkt worden als geen vervangingsinvesteringen voorzien zijn.*
Deze uitzondering op de hoofdregel zorgt ervoor dat kapitaallasten van investeringen die binnen de termijn van vier jaar worden afgeschreven maar wel vervangen worden, niet als incidenteel worden aangemerkt. Door de vervangingsinvesteringen blijven de lasten wel doorlopen.

- *Onttrekkingen aan reserves ter dekking van kapitaallasten worden als structureel aangemerkt als de bijbehorende kapitaallasten ook als structureel aangemerkt zijn.*
Deze uitzondering op de hoofdregel is de invulling van het gestelde in het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader.
- *Van gegarandeerde dividenden wordt 60% als structureel aangemerkt.*
Als er geen onduidelijkheid over de verwachte dividendstromen bestaat, dan wordt 60% van de verwachte dividendstroom als structureel opgenomen. De resterende 40% blijft de hoofdregel volgen en wordt als incidenteel gekenmerkt. Deze uitzondering geldt ook voor rentebaten op leningen die afhankelijk zijn van het behaalde resultaat door de uitgevende partij.
- *Bijdragen van derden en de bijbehorende lasten worden als incidenteel aangemerkt voor zover deze zich gedurende een bepaalde tijd voordoen.*
Deze uitzondering op de hoofdregel zorgt ervoor dat in de tijd beperkte bijdragen van derden en de bijbehorende lasten niet leiden tot structurele lasten en baten die voortvloeien uit de bedrijfsvoering van de provincie.
- *De jaarlijkse toevoegingen aan de Uitvoeringsreserve NNN worden als structureel aangemerkt.*
Gelet op de lange periode en het feit dat de jaarlijkse toevoegingen uit het structurele saldo zijn gefinancierd, worden deze als structureel aangemerkt. De eenmalige toevoeging van € 69 miljoen in 2015 ten laste van de algemene dekkingsreserve blijft als incidenteel aangemerkt.

Hierna volgt het overzicht van structurele en incidentele baten en lasten, gepresenteerd op sub totaal voor incidenteel en structureel. U kunt deze overzichten desgewenst uitklappen voor een groter detailniveau.

Structurele en incidentele baten en lasten
Bedragen x €1.000

Structureel - incidenteel	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten				
Incidenteel				
1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer				
1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid	-100	0	0	0
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	-296	-34	-34	0
1.1.3 Ontwikkelen en uitvoeren beleid voor de ondergrond	-186	-129	0	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	-450	-450	0	0
1.1.5 Programma Omgevingswet	-616	-266	0	0
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	0	0	0	0
1.2.2 Werken aan voldoende	-75	-239	0	0

oppervlakte- en grondwater				
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	-1.200	-700	0	0
1.2.6 IJsseldelta fase 1	-6.000	0	0	0
1.2.7 IJsseldelta fase 2	0	0	0	0
1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren van woonafspraken	0	0	0	0
1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	-250	0	0	0
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	-150	0	0	0
1.4.2 Stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van bebouwd gebied	-700	0	0	0
1.4.3 Actieplan Leefbaar Platteland	-250	0	0	0
1.4.9 OUDE PRESTATIE 2018	0	0	0	0
8.1.3 NoordOost Twente				
Totaal 1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	-10.273	-1.817	-34	0
2. Milieu en energie				
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	0	0	0	0
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	-261	-30	0	0
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	-7.591	-8.011	-7.262	-1.661
2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken	0	0	0	0
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	-7.620	0	0	0
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	0	0	0	0
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	-1.300	0	0	0
Totaal 2. Milieu en energie	-16.772	-8.041	-7.262	-1.661
3. Vitaal platteland				
3.1.2 Vergunningverlening,	-204	-211	-218	-226

toezicht en handhaving natuur en landschap				
3.1.4 Beheer natuurterreinen	-18.522	-19.328	-19.749	-20.363
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	-3.629	-3.512	-3.465	-3.542
3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit	0	0	0	0
3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap	0	0	0	0
3.2.1 Beheer landschap	-500	-500	-500	-500
3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen	0	0	0	0
3.3.1 Aanpak Stikstof	-652	-672	-688	-702
3.3.3 Stimuleren natuurinclusief denken en werken	-400	-150	0	0
3.3.4 Faunabeheer	-1.866	-1.922	-1.970	-2.009
3.3.5 OUDE PRESTATIE 2018 progr Twickel	0	0	0	0
3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw	0	0	0	0
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	-500	0	0	0
3.4.4 Milieu innovatie in de landbouw	0	0	0	0
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk Nederland	-98.305	-146.611	-49.581	-8.900
3.5.2 Gebiedsprogramma Veenweidegebied	-200	0	0	0
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	-5.006	-3.481	-3.481	-3.481
Totaal 3. Vitaal platteland	-129.784	-176.386	-79.653	-39.723
4. Mobiliteit				
4.1.3 Slim inzetten van systemen en netwerken	0	0	0	0
4.1.4 Slimmer maken van systemen en netwerken	0	0	0	0
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	-760	-760	-760	-488
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	-1.945	-1.456	-1.456	-1.456

4.2.4 Verbeteren infrastructuur openbaar vervoer	0	0	0	0
4.2.5 Spoor Zwolle - Kampen	0	0	0	0
4.2.6 Spoor Zwolle - Enschede	-500	0	0	0
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	-3.000	-422	0	0
4.4.1 Port of Logistics Overijssel (POLO)	-200	0	0	0
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	0	0	0	0
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	-2.977	-1.000	-1.500	-1.500
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	-1.500	-1.500	-1.500	0
4.6.1 A1	0	0	0	0
4.6.2 A28	0	0	0	0
4.6.3 N35 – Lopende projecten	0	0	0	0
4.6.4 N35 – Marsroute	0	0	0	0
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	-150	0	0	0
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	0	0	0	0
Totaal 4. Mobiliteit	-11.032	-5.138	-5.216	-3.444
5. Regionale economie				
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	0	0	0	0
5.1.4 OUDE PRESTATIE 2018 Breedband	0	0	0	0
5.3.1 Werkklocaties: basis op orde	-250	-250	-250	-250
5.3.2 Bestaande werkklocaties	-900	-900	0	0
5.3.3 Topwerkklocaties	-1.600	0	0	0
5.3.4 Internationaliseren	-243	0	0	0
5.4.1 Gastvrij Overijssel	0	0	0	0
5.4.2 Festivals en evenementen	0	0	0	0
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	-1.000	0	0	0
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	-625	0	0	0
5.5.3 Europese programma's	-4.198	-3.570	-1.791	-1.332
5.5.4 Verstrekken	0	0	0	0

risicokapitaal				
Totaal 5. Regionale economie	-8.816	-4.720	-2.041	-1.582
6. Cultuur en sociale kwaliteit				
6.1.2 Samen werken aan toekomstbestendig erfgoed	-518	0	0	0
6.1.3 Het verhaal van Overijssel vertellen	-642	0	0	0
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	-750	0	0	0
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	-469	0	0	0
6.3.1 Cultuur is jong geleerd	-1.020	0	0	0
6.3.2 Meedoen is de kunst	-890	0	0	0
6.3.3 Talent heeft de toekomst	-150	0	0	0
6.4.1 Bibliotheek: een leven lang lezen en leren	0	0	0	0
Totaal 6. Cultuur en sociale kwaliteit	-4.439	0	0	0
7. Kwaliteit openbaar bestuur				
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	0	0	0	0
7.1.2 Interbestuurlijk toezicht	0	0	0	0
7.1.3 Financieel toezicht	0	0	0	0
7.1.5 Ondermijning	0	0	0	0
7.1.6 (Rijks)taken Commissaris van de Koning	-350	0	0	0
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	-225	-100	-100	-226
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	0	0	0	0
7.2.4 Eigentijdse invulling participatie	-45	0	0	0
7.3.1 Samenwerking met partners	0	0	0	0
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	0	0	0	0
7.3.3 Communicatiebeleid	-80	0	0	0
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	0	0	0	-124
Totaal 7. Kwaliteit openbaar bestuur	-700	-100	-100	-349
20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.				

20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	15.100	8.000	8.000	7.000
20.30.1 Mutaties algemene reserves I	-463.887	-7.526	-19.328	-10.149
20.40.1 Mutaties bestemmingsrezeves KT 1	-1.442	-1.442	0	0
20.40.2 Mutaties bestemmingsrezeves KT 2	-8.145	0	0	0
20.40.3 Mutaties bestemmingsrezeves KT 3	-10.908	-12.012	-10.000	-10.000
20.40.4 Mutaties bestemmingsrezeves KT 4	-25.934	-15.136	-15.143	-15.149
20.40.5 Mutaties bestemmingsrezeves KT 5	-4.471	-504	-15.424	-15.389
20.40.9 Mutaties reserve Uitvoering Kwaliteit van Overijssel	-2.700	0	0	0
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.	-502.387	-28.620	-51.895	-43.687
Totaal Incidenteel	-684.204	-224.822	-146.201	-90.447
Structureel				
1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer				
1.1.1 Vastleggen en waarborgen actueel ruimtelijk- en waterbeleid	-289	-289	-289	-289
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	-590	-590	-590	-590
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	-794	-794	-794	-794
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	-740	-740	-740	-740
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	-10	-10	-10	-10
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	-959	-959	-959	-959
1.2.4 Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast	-106	-106	-106	-106
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	-63	-63	-63	-63
1.3.1 Ontwikkelen en uitvoeren van woonafspraken	-250	-250	-250	-250

1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	-63	-61	-60	-58
1.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-6.694	-6.705	-6.698	-6.698
Totaal 1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	-10.558	-10.567	-10.559	-10.557
2. Milieu en energie				
2.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling milieu en gezondheid	-129	-129	-129	-129
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	-3.678	-3.676	-3.648	-3.648
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	-42	-42	-42	-42
2.2.3 Beheer nazorgfonds	-46	-46	-46	-46
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	-120	-103	-87	-87
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	-82	-82	-82	-82
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	0	0	0	0
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-6.124	-6.138	-6.140	-6.140
Totaal 2. Milieu en energie	-10.221	-10.216	-10.173	-10.173
3. Vitaal platteland				
3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap	-465	-465	-465	-465
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	-493	-493	-493	-493
3.1.3 Opstellen en actualisatie beheerplannen Natura2000	-612	-612	-612	-612
3.1.5 Beheer natuurwaarden in agrarisch gebied	-135	-135	-135	-135
3.1.6 Projecten voor verbeteren biodiversiteit	-521	-521	-521	-521
3.1.7 Monitoring en evaluatie natuur en landschap	-563	-511	-511	-511
3.2.1 Beheer landschap	-400	-400	-400	-400

3.2.2 Projecten die relatie tussen natuur en mensen bevorderen	-728	-728	-728	-728
3.3.4 Faunabeheer	-211	-211	-211	-211
3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw	-273	-273	-273	-273
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	0	0	0	0
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	-1.656	-1.656	-1.656	-1.656
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-9.439	-9.460	-9.467	-9.467
Totaal 3. Vitaal platteland	-15.497	-15.466	-15.472	-15.472
4. Mobiliteit				
4.1.3 Slim inzetten van systemen en netwerken	-1.650	-1.650	-1.650	-1.650
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	-102.475	-92.342	-92.342	-92.342
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	-5.500	-5.500	-5.500	-5.500
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
4.5.1 Infrastructurele maatregelen verkeersveiligheid	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	-5.300	-5.300	-5.300	-5.300
4.6.10 Infrastructurele maatregelen bereikbaarheid	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
4.6.2 A28	0	0	-26	-26
4.6.4 N35 – Marsroute	0	0	0	-6
4.6.6 N307	-67	-67	-67	-534
4.6.7 Vechtdalverbinding (N340/N377 en N48)	0	0	0	0
4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten	-6.887	-7.075	-6.911	-6.806
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-10.376	-10.382	-10.387	-10.301
4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	-13.057	-13.075	-13.111	-13.190
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	-16.582	-16.545	-16.547	-16.549
4.7.3 Vervangen provinciale	-574	-749	-749	-749

infrastructuur				
Totaal 4. Mobiliteit	-170.169	-160.385	-160.290	-160.654
5. Regionale economie				
5.3.2 Bestaande werklocaties	-415	-417	-158	-158
5.4.1 Gastvrij Overijssel	-425	-425	-425	-425
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	-4.610	-4.610	-4.610	-4.610
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	-268	-268	-268	-268
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-2.418	-2.420	-2.417	-2.417
Totaal 5. Regionale economie	-8.136	-8.140	-7.878	-7.878
6. Cultuur en sociale kwaliteit				
6.1.1 Archeologische vondsten: bewaren, delen en vertellen	-220	-220	-220	-220
6.1.2 Samen werken aan toekomstbestendig erfgoed	-3.159	-3.159	-3.159	-3.159
6.1.3 Het verhaal van Overijssel vertellen	-1.692	-1.692	-1.692	-1.692
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	-3.498	-3.857	-3.857	-3.857
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	-243	-243	-243	-243
6.3.3 Talent heeft de toekomst	-779	-779	-779	-779
6.4.1 Bibliotheek: een leven lang lezen en leren	-3.283	-3.283	-3.283	-3.283
6.5.1 Overijsselaars bewegen hun Leven lang	-740	-740	-740	-740
6.5.2 Iedereen doet mee	-1.158	-1.158	-1.158	-1.158
6.6.1 Nieuwe diensten, voorzieningen en activiteiten	-1.546	-1.546	-1.546	-1.546
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-673	-674	-674	-674
Totaal 6. Cultuur en sociale kwaliteit	-16.991	-17.352	-17.352	-17.352
7. Kwaliteit openbaar bestuur				
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	-24	-24	-24	-24
7.1.3 Financieel toezicht	-7	-7	-7	-7
7.1.4 Archief toezicht	-1	-1	-1	-1
7.1.5 Ondernijning	-208	-208	-208	-208
7.1.6 (Rijks)taken	-189	-189	-189	-189

Commissaris van de Koning				
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	-254	-254	-254	-254
7.2.2 Trendbureau Overijssel	-317	-317	-317	-317
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	-727	-727	-727	-727
7.3.1 Samenwerking met partners	-719	-719	-719	-719
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	-437	-437	-437	-437
7.3.3 Communicatiebeleid	-723	-723	-723	-723
7.3.4 Bezwaar en beroep	-19	-19	-19	-19
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	-3.834	-3.834	-3.834	-3.834
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-9.820	-9.873	-9.885	-9.885
Totaal 7. Kwaliteit openbaar bestuur	-17.280	-17.333	-17.345	-17.345
10. Overhead				
10.0.0 Overhead	-27.985	-27.257	-26.416	-26.442
10.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	-21.095	-21.232	-21.217	-20.632
Totaal 10. Overhead	-49.080	-48.490	-47.633	-47.074
20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.				
20.00.3 Dividend	5	40	20	-4
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	-2.042	-1.109	-681	-452
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
20.20.1 Onvoorzien	-250	-250	-250	-250
20.30.2 Mutaties algemene reserves S	0	0	0	0
20.40.3 Mutaties bestemmingsreseves KT 3	-55.569	-55.569	-35.569	-35.569
20.40.4 Mutaties bestemmingsreseves KT 4	-5.800	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.	-78.656	-79.888	-59.480	-59.275
Totaal Structureel	-376.588	-367.837	-346.182	-345.779
Totaal Lasten	-1.060.792	-592.660	-492.383	-436.226
Baten				
Incidenteel				

1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer				
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	0	0	0	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	3.050	3.050	6.930	6.930
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	0	0	0	0
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	0	0	0	0
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	333	233	0	0
1.2.6 IJsseldelta fase 1	0	0	0	0
1.2.7 IJsseldelta fase 2	0	0	0	0
1.4.1 Werken aan een klimaat adaptieve inrichting in 2050	0	0	0	0
1.4.2 Stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van bebouwd gebied	0	0	0	0
Totaal 1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	3.383	3.283	6.930	6.930
2. Milieu en energie				
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	0	0	0	0
2.2.1 Sanering en beheersing (asbest) verontreinigde bodemlocaties	0	0	0	0
2.2.2 Stimuleren van het verwijderen van asbestdaken	0	0	0	0
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	120	0	0	0
2.4.1 Programma Toekomstgerichte erven	0	0	0	0
Totaal 2. Milieu en energie	120	0	0	0
3. Vitaal platteland				
3.2.1 Beheer landschap	0	0	0	0
3.4.1 Beleidsontwikkeling verduurzaming landbouw	0	0	0	0
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	0	0	0	0
3.5.1 Realisatie Natuurnetwerk	2.465	2.465	0	0

Nederland				
3.5.3 Afronding natuuropgave pMJP-projecten	0	0	0	0
Totaal 3. Vitaal platteland	2.465	2.465	0	0
4. Mobiliteit				
4.1.4 Slimmer maken van systemen en netwerken	0	0	0	0
4.2.1 Transitie Openbaar Vervoer	0	0	0	0
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	226	226	226	226
4.3.1 Stimuleren fietsgebruik	0	0	0	0
4.5.2 Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	1.500	1.500	1.500	0
4.6.1 A1	0	0	0	0
4.6.2 A28	0	0	0	0
4.6.3 N35 – Lopende projecten	0	0	0	0
4.7.2 Groot onderhoud provinciale infrastructuur	0	0	0	0
Totaal 4. Mobiliteit	1.726	1.726	1.726	226
5. Regionale economie				
5.1.1 Arbeidsmarkt en onderwijs	0	0	0	0
5.1.4 OUDE PRESTATIE 2018 Breedband	0	0	0	0
5.3.3 Topwerklocaties	0	0	0	0
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	0	0	0	0
5.5.2 Bevorderen innovatie en ondernemerschap	0	0	0	0
5.5.3 Europese programma's	0	0	0	0
Totaal 5. Regionale economie	0	0	0	0
6. Cultuur en sociale kwaliteit				
6.1.3 Het verhaal van Overijssel vertellen	0	0	0	0
6.2.2 Cultureel aanbod vernieuwen en ontwikkelen	0	0	0	0
Totaal 6. Cultuur en sociale kwaliteit	0	0	0	0
7. Kwaliteit openbaar bestuur				
7.2.1 Kennisontwikkeling en -	0	0	0	0

deling				
20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.				
20.00.2 Algemene uitkeringen	8.715	0	0	0
20.00.3 Dividend	8.551	8.099	7.507	7.386
20.00.4 Saldo financieringsfuncties	0	0	0	0
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	2.565	2.565	0	0
20.30.1 Mutaties algemene reserves I	447.597	15.635	17.921	13.742
20.40.1 Mutaties bestemmingsrezeves KT 1	1.628	1.634	0	0
20.40.2 Mutaties bestemmingsrezeves KT 2	7.591	8.011	7.262	1.661
20.40.3 Mutaties bestemmingsrezeves KT 3	126.369	174.446	86.253	45.573
20.40.4 Mutaties bestemmingsrezeves KT 4	10.724	1.230	1.230	1.230
20.40.5 Mutaties bestemmingsrezeves KT 5	4.198	3.570	1.791	1.332
20.40.9 Mutaties reserve Uitvoering Kwaliteit van Overijssel	50.874	2.441	1.044	738
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.	668.813	217.631	123.007	71.662
Totaal Incidenteel	676.507	225.105	131.663	78.818
Structureel				
1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer				
1.1.2 Uitvoering van ons ruimtelijk- en waterbeleid	0	0	0	0
1.1.4 Inzetten grondbeleidsinstrumentarium	641	641	641	641
1.2.1 Bevorderen waterkwaliteit	0	0	0	0
1.2.2 Werken aan voldoende oppervlakte- en grondwater	10	10	10	10
1.2.3 Werken aan voldoende schone drinkwaterbronnen nu en in de toekomst	1.024	1.024	1.024	1.024
1.2.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving water	34	34	34	34

1.3.2 Toekomstbestendig maken van de woningvoorraad	557	573	575	582
1.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0
Totaal 1. Ruimtelijke ordening en waterbeheer	2.266	2.282	2.284	2.291
2. Milieu en energie				
2.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	227	227	227	227
2.2.3 Beheer nazorgfonds	51	51	51	51
2.3.1 Stimuleren van energiebesparende maatregelen en de opwekking van hernieuwbare energie	391	365	329	280
2.3.2 Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel	61	61	61	61
2.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0
Totaal 2. Milieu en energie	730	704	668	619
3. Vitaal platteland				
3.1.1 Beleidsontwikkeling en kaderstelling natuur en landschap	0	0	0	0
3.1.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving natuur en landschap	490	490	490	490
3.4.3 Landbouwstructuurversterking	0	0	0	0
3.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0
Totaal 3. Vitaal platteland	490	490	490	490
4. Mobiliteit				
4.1.3 Slim inzetten van systemen en netwerken	0	0	0	0
4.2.3 Concessie- en contractmanagement van bus en trein	45.011	34.881	34.881	34.881
4.4.4 Robuust goederenvervoer netwerk	0	0	0	0
4.6.9 Verkenning, planstudies en realisatie overige projecten	0	0	0	0
4.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0

4.7.1 Beheer provinciale infrastructuur	366	366	366	366
Totaal 4. Mobiliteit	45.377	35.247	35.247	35.247
5. Regionale economie				
5.5.1 Basisinfrastructuur en innovatie	95	95	95	95
5.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0
Totaal 5. Regionale economie	95	95	95	95
6. Cultuur en sociale kwaliteit				
6.2.1 Een basis voor cultureel aanbod	0	0	0	0
6.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0
Totaal 6. Cultuur en sociale kwaliteit	0	0	0	0
7. Kwaliteit openbaar bestuur				
7.1.1 Bestuurlijke inrichting en samenwerking	0	0	0	0
7.2.1 Kennisontwikkeling en -deling	28	28	28	28
7.2.2 Trendbureau Overijssel	0	0	0	0
7.2.3 Digitale overheid, datastrategie en data-analyse	55	55	55	55
7.3.2 Lobby en relatiebeheer	40	40	40	40
7.3.4 Bezwaar en beroep	0	0	0	0
7.3.5 Verstevigen samenspel PS-GS	0	0	0	0
7.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	0	0	0	0
Totaal 7. Kwaliteit openbaar bestuur	123	123	123	123
10. Overhead				
10.0.0 Overhead	699	699	699	699
10.66.66 Toegerekende personeelsgebonden kosten	92	92	92	90
Totaal 10. Overhead	791	791	791	789
20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.				
20.00.1 Lokale heffingen	111.800	112.300	112.800	112.800
20.00.2 Algemene uitkeringen	193.694	193.294	192.494	191.694
20.00.3 Dividend	12.828	12.150	11.263	11.081

20.00.4 Saldo financieringsfuncties	14.433	9.697	4.496	2.883
20.00.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
20.40.4 Mutaties bestemmingsrezeves KT 4	1.659	2.198	2.224	2.747
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.	334.414	329.639	323.277	321.205
Totaal Structureel	384.285	369.371	362.975	360.859
Totaal Baten	1.060.792	594.476	494.639	439.677
Gerealiseerd resultaat	0	1.816	2.256	3.451

Structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves
Bedragen x €1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten				
20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.				
20.30.2 Mutaties algemene reserves S	0	0	0	0
20.40.3 Mutaties bestemmingsrezeves KT 3	-55.569	-55.569	-35.569	-35.569
20.40.4 Mutaties bestemmingsrezeves KT 4	-5.800	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal 20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.	-61.369	-63.569	-43.569	-43.569
Baten				
20. Algemene dekkingsmiddelen c.a.				
20.40.4 Mutaties bestemmingsrezeves KT 4	1.659	2.198	2.224	2.747
Saldo structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-59.710	-61.370	-41.344	-40.821
Saldo structurele	-59.710	-61.370	-41.344	-40.821

toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
---	--	--	--	--

Balans

Inleiding

De balans is het overzicht van onze bezittingen, vreemd vermogen en eigen vermogen op een bepaald moment. De balans bestaat uit activa en passiva, welke met elkaar in evenwicht zijn. Activa zijn de bezittingen en passiva zijn de middelen waarmee de activa gefinancierd worden (eigen vermogen en vreemd vermogen).

Zoals voorgeschreven in wet- en regelgeving presenteren wij hier de geraamde standen van de balans per 2020 (begin- en eindstanden), 2021, 2022 en 2023 (eindstanden). Bij balansposten waarin grote mutaties plaatsvinden treft u een toelichting aan. Bij balansposten die moeilijk of niet te ramen zijn, zijn de standen van de Jaarrekening 2018 als uitgangspunt gehanteerd.

Overzicht balans - activa

Bedragen x €1.000

Activa	Beginsaldo 2020	Eindsaldo 2020	Eindsaldo 2021	Eindsaldo 2022	Eindsaldo 2023
Vaste activa					
Immateriële vaste activa					
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	4.384	2.351	1.286	629	176
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief.	0	0	0	0	0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0	0	0	0
Totaal Immateriële vaste activa	4.384	2.351	1.286	629	176
Materiële vaste activa					
Woonruimten	172	156	140	124	108
Bedrijfsgebouwen	29.902	28.497	26.647	28.886	27.062
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	174.106	215.034	252.347	295.705	309.695
Vervoermiddelen	247	229	211	193	175
Machines, apparaten en installaties	7.425	6.007	4.986	7.367	7.367
Overig	429	2.465	2.270	2.631	2.398

Totaal Materiële vaste activa	212.281	252.388	286.601	334.906	346.805
Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	164.141	168.096	171.096	174.096	177.096
Kapitaalverstrekingen aan gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0	0
Kapitaalverstrekingen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Leningen aan woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0
Leningen aan deelnemingen	265.560	289.422	290.787	290.787	290.787
Leningen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Leningen aan openbare lichamen zoals bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	22.296	22.356	22.416	17.865	17.865
Overige langlopende leningen	57.659	54.078	49.453	45.984	42.696
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	43.100	28.100	28.100	8.100	8.100
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	410.855	289.990	151.890	58.690	31.300
Totaal Financiële vaste activa	963.611	852.042	713.742	595.522	567.844
Totaal Vaste activa	1.180.276	1.106.781	1.001.629	931.057	914.825
Vlottende activa					
Voorraden					
Grond- en hulpstoffen	0	0	0	0	0

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	0	0	0	0	0
Gereed product en handelsgoederen	77.007	55.421	34.306	23.273	12.240
Vooruitbetalingen	0	0	0	0	0
Totaal Voorraden	77.007	55.421	34.306	23.273	12.240
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar					
Vorderingen op openbare lichamen	54.350	54.350	54.350	54.350	54.350
Verstekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0	0	0	0
Overige verstekte kasgeldleningen	0	0	0	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0	0	0	0
Rekening-courantverhouding met het Rijk	499.925	524.521	548.330	621.698	680.544
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0	0	0	0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	762	521	521	311	311
Overige vorderingen	9.115	9.115	9.115	9.115	9.115
Overige uitzettingen	12.932	9.163	4.553	1.364	858
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	577.084	597.670	616.869	686.838	745.178
Liquide middelen					
Kas- en banksaldi	7	7	7	7	7

Overlopende activa					
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	0	0	0	0	0
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste komen van volgende begrotingsjaren komen.	56.277	56.277	56.277	56.277	56.277
Totaal Overlopende activa	56.277	56.277	56.277	56.277	56.277
Totaal Vlottende activa	710.375	709.375	707.459	766.395	813.702
Activa	1.890.651	1.816.156	1.709.088	1.697.452	1.728.527

Toelichtingen mutaties activa 2020

- De afname van de immateriële vaste activa betreft reguliere afschrijvingen op (dis)agio samenhangend met obligaties in portefeuille.
- De per saldo toename van de materiële vaste activa (€ 40,1 miljoen) betreft de (vervangings)investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken (€ 48 miljoen) en reguliere vervangingsinvesteringen in de overige categorieën (€ 4,2 miljoen) verminderd met de reguliere afschrijvingen (€ 11,5 miljoen) en de bijdragen van derden aan grond-, weg- en waterbouwkundige werken (€ 0,6 miljoen).
- De per saldo afname van de financiële vaste activa (€ 111,6 miljoen) bestaat uit verschillende onderdelen.
 - In de categorie 'kapitaalverstrekkingen' wordt € 4 miljoen verstrekt aan HMO en HFO.
 - In de categorie 'leningen aan deelnemingen' wordt € 25,5 miljoen verstrekt aan EFO, terwijl Vitens € 1,6 miljoen aflost.
 - In de categorie 'overige langlopende leningen' wordt € 3,7 miljoen afgelost, grotendeels door SVn.
 - In de categorie 'uitzettingen in Nederlands schuld papier' wordt € 15 miljoen afgelost op aflopende obligaties in portefeuille.
 - In de categorie 'overige uitzettingen' wordt € 120,8 miljoen afgelost op aflopende obligaties in portefeuille
- De per saldo afname van de voorraden (€ 21,6 miljoen) betreft aankopen van (ruil)gronden Natuur netwerk (€ 73,6 miljoen), de afwaarderingen daarvan naar natuurwaarde (€ 46 miljoen) en de verkopen van (ruil)gronden in voorraad (€ 49,2 miljoen).

- De per saldo toename van de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar (€ 20,6 miljoen) betreft de afname van de opgebouwde rente op obligaties in portefeuille in de categorieën 'uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier' (€ 0,2 miljoen) en 'overige uitzettingen' (€ 3,8 miljoen) en daarnaast de toename van de categorie 'rekening-courantverhouding met het Rijk' (€ 24,6 miljoen). De mutatie in deze laatste categorie is het effect van alle ramingen in deze begroting, uiteindelijk is het effect zichtbaar in het tegoed dat wij in de schatkist van het Rijk moeten aanhouden.

Voor meer details verwijzen wij u naar het bijlagenboek. Deze vindt u onder de '**Meer**'-knop aan de rechterkant.

Overzicht balans - passiva
Bedragen x €1.000

Passiva	Beginsaldo 2020	Eindsaldo 2020	Eindsaldo 2021	Eindsaldo 2022	Eindsaldo 2023
Vaste passiva					
Eigen vermogen					
Algemene reserves.	804.561	820.850	812.741	814.148	810.555
Bestemmingsreserves.	789.041	700.967	600.099	584.431	615.257
Resultaat	0	0	1.816	4.072	7.523
Totaal Eigen vermogen	1.593.602	1.521.817	1.414.656	1.402.651	1.433.335
Voorzieningen.					
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's.	23.429	23.464	23.501	23.450	23.419
Egalisatievoorzieningen.	5.916	3.510	3.566	3.624	3.684
Van derden verkregen middelen.	339	0	0	362	724
Totaal Voorzieningen.	29.684	26.974	27.067	27.436	27.827
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar					
Obligatieleningen	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen	0	0	0	0	0

van openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden					
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	0	0	0	0	0
Door derden belegde gelden	0	0	0	0	0
Waarborgsommen	7	7	7	7	7
Totaal Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	7	7	7	7	7
Totaal Vaste passiva	1.623.293	1.548.798	1.441.730	1.430.094	1.461.169
Vlottende passiva					
Netto-vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar					
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0	0	0	0
Overige kasgeldleningen	0	0	0	0	0
Banksaldi	0	0	0	0	0
Overige schulden	41.159	41.159	41.159	41.159	41.159
Totaal Netto-vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar	41.159	41.159	41.159	41.159	41.159
Overlopende passiva					
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	213.270	213.270	213.270	213.270	213.270
De van de Europese en	0	0	0	0	0

Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren					
Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	12.929	12.929	12.929	12.929	12.929
Totaal Overlopende passiva	226.199	226.199	226.199	226.199	226.199
Totaal Vlottende passiva	267.358	267.358	267.358	267.358	267.358
Passiva	1.890.651	1.816.156	1.709.088	1.697.452	1.728.527

Toelichtingen mutaties passiva 2020

Voor de toelichting op de reserves, voorzieningen en doeluitkeringen verwijzen wij naar het afzonderlijk onderdeel daarvoor in deze begroting. Voor meer details verwijzen wij u naar het bijlagenboek, deze vindt u onder de '**Meer**'-knop aan de rechterkant.

De bedragen op de post 'resultaat' betreffen de cumulatieve saldi in de respectievelijke jaarschijven 2021 en verder.

Reserves, voorzieningen en doeluitkeringen

Inleiding

Een belangrijk onderdeel van het provinciale vermogen wordt gevormd door reserves, voorzieningen en doeluitkeringen.

Reserves worden gevormd voor:

- Het opvangen van algemene risico's (bufferfunctie van de algemene reserves).
- Toekomstige besteding aan een van te voren bepaald doel (bestemmingsreserves).

Voorzieningen worden gevormd voor:

- Min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden (zoals garantstellingen).
- Schattingen van de lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering (zoals rechtsgedingen en reorganisaties).
- Egalisatie van de in de tijd onregelmatig gespreide lasten (zoals groot onderhoud).

Doeluitkeringen worden gevormd door:

- Niet bestede middelen afkomstig van Europese en Nederlandse overheidslichamen, die krachtens het BBV niet meer als voorziening maar als overlopend passief op de balans worden opgenomen.

Spelregels

Het kader voor de reserves, voorzieningen en doeluitkeringen van de provincie Overijssel wordt gevormd door de nota reserves, voorzieningen en doeluitkeringen provincie Overijssel 2013 (PS/2013/549, zie >>). Dit kader bewerkstelligt een doelmatige en doeltreffende omgang met de betreffende onderdelen en zorgt ervoor dat de uitvoering van het provinciaal beleid adequaat wordt ondersteund. Ook zorgt een eenduidig kader voor inzicht in de vermogensopbouw en het weerstandsvermogen.

Reserves

Bedragen x €1.000

Reserves	Beginsaldo 2020	Toevoeging	Rente	Onttrekking	Eindsaldo 2020	Eindsaldo 2021	Eindsaldo 2022	Eindsaldo 2023
Algemene reserves								
Algemene risicoreserve	40.018	76.000	0	150	115.868	115.868	115.868	115.868
Algemene reserve	111.443	172.810	0	279.960	4.293	4.624	4.024	3.424
Algemene reserve egalisatie plafond BCF	5.797	0	0	0	5.797	5.797	5.797	5.797
Algemene reserve Kwaliteit van Overijssel	153.769	208.500	0	153.574	208.695	208.695	217.695	217.695
Algemene reserve grondzaken	90.948	3.127	0	10.450	83.625	76.302	73.309	70.316
Algemene financieringsreserve	402.586	3.449	0	3.463	402.572	401.455	397.455	397.455
Totaal Algemene reserves	804.561	463.886	0	447.597	820.850	812.741	814.148	810.555
Bestemmingsreserves								
Reserve Europese programma's	19.115	3.974	497	4.198	19.388	16.322	29.955	44.012
Reserve provinciale infrastructuur	1.070	0	50	0	1.120	1.172	1.227	1.284
Reserve waterwegen	1.795	0	81	0	1.876	1.960	2.048	2.140
Reserve bodemsanering	23.369	8.145	0	7.777	23.737	15.597	8.335	6.674
Reserve uitvoering Kwaliteit van Overijssel	166.572	2.700	0	50.874	118.398	115.957	114.913	114.175
Uitvoeringsreserve Natuurnetwerk Nederland	216.151	66.477	0	125.294	157.334	50.544	9.860	9.856
Reserve afrekening pMJP/ILG	3.459	0	0	1.075	2.384	2.309	2.309	2.309
Reserve dekking kapitaallasten activa	274.471	5.800	0	1.665	278.606	284.408	290.184	295.437
Reserve mobiliteitsprogramma's verkeer en vervoer	51.620	10.803	0	10.718	51.705	50.475	49.245	48.015

Reserve openbaar vervoer	30.000	0	0	0	30.000	30.000	30.000	30.000
Reserve drinkwater	1.152	0	0	667	485	18	18	18
Reserve Zoetwatervoorziening Oost-Nederland	267	1.442	0	775	934	1.337	1.337	1.337
Reserve Sporen en Wegen	0	15.000	0	0	15.000	30.000	45.000	60.000
Totaal Bestemmingsreserves	789.041	114.341	628	203.043	700.967	600.099	584.431	615.257
Totaal reserves	1.593.602	578.227	628	650.640	1.521.817	1.412.840	1.398.579	1.425.812

Voorzieningen

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Beginsaldo 2020	Toevoeging	Instandhouding	Vrijval	Aanwending	Eindsaldo 2020	Eindsaldo 2021	Eindsaldo 2022	Eindsaldo 2023
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan regulier									
Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers	9.072	479	0	0	420	9.131	9.190	9.249	9.308
Voorziening resultaten gebiedsexploitaties	13.661	0	96	0	0	13.757	13.855	13.855	13.855
Voorziening reorganisatie	696	0	0	0	120	576	456	346	256
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan regulier	23.429	479	96	0	540	23.464	23.501	23.450	23.419
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan gesaldeerd									
Voorziening afwikkeling verkoop Attero ESCROW	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening deelneming HFO	7.923	0	0	0	0	7.923	7.923	7.923	7.923
Voorziening participatie HMO	2.024	0	0	0	0	2.024	2.024	2.024	2.024
Voorziening	103	0	0	0	0	103	103	103	103

deelneming Verkoop Vennootschap										
Voorziening lening A1	10.538	0	0	0	0	10.538	10.538	10.538	10.538	
Voorziening lening Stichting WMC	500	0	0	0	0	500	500	500	500	
Voorziening ontwikkeling aardwarmte Koekoekspolder	1.746	0	0	0	127	1.619	1.486	1.353	1.207	
Voorziening waarderisico ILG opstallen en gronden	16.728	0	0	0	0	16.728	16.728	16.728	16.728	
Voorziening lening Sanderink Technology Centre	10.000	0	0	0	2.000	8.000	6.000	4.000	2.000	
Voorziening Energiefonds Overijssel	12.144	0	0	0	0	12.144	12.144	12.144	12.144	
Voorziening revolving fund grondvoorraad	488	0	0	0	0	488	488	488	488	
Voorziening grondbezit	175	0	0	0	0	175	175	175	175	
Voorziening dubieuze debiteuren	5.170	0	0	0	0	5.170	5.170	5.170	5.170	
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Waarvan gesaldeerd	67.539	0	0	0	2.127	65.412	63.279	61.146	59.000	
Egalisatievoorzieningen										
Voorziening beheer en onderhoud provinciale infrastructuur	5.916	16.429	154	0	18.989	3.510	3.566	3.624	3.684	
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden										
Voorziening besteding grondwaterheffing	339	934	0	800	473	0	0	362	724	
Voorzieningen	97.223	17.842	250	800	22.129	92.386	90.346	88.582	86.827	

Doeluitkeringen
Bedragen x €1.000

Doeluitkeringen	Beginsaldo 2020	Rente	Storting	Onttrekking	Eindsaldo 2020	Eindsaldo 2021	Eindsaldo 2022	Eindsaldo 2023
-----------------	-----------------	-------	----------	-------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Vooruitontvangen doeluitkeringen									
Doeluitkering geluidssanering NaNOV	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doeluitkering ELENA	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Vooruitontvangen doeluitkeringen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doeluitkeringen	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Personeelsgebonden lasten

Ontwikkelingen

Coalitieakkoord 2019-2023

In het Coalitieakkoord 2019-2023 is met betrekking tot de inzet van personeel de volgende tekst opgenomen:

Structurele opgaven vragen structurele middelen en structurele inzet van personeel. Om te anticiperen op veranderende opgaven, langlopende investeringen en de huidige arbeidsmarkt is er meer flexibiliteit nodig in de omvang van onze vast formatie. Op basis van strategische personeelsplanning, bedrijfseconomische afwegingen en goed werkgeverschap, wordt de balans tussen vaste, flexibele en ingehuurde formatie gezocht. Daarbij zijn we kritisch op externe inhuur.

Inhuur van tijdelijk personeel vindt bijvoorbeeld plaats ter vervanging van ziek personeel, voor het realiseren van de opgaven binnen de programma's in de begroting, en voor investeringsprojecten. Het volume van de inhuur hangt samen met de substantiële omvang van investeringsmiddelen binnen de programma's en de grote investeringsprojecten. In 2020 zal de structurele inzet van personeel in relatie tot de structurele taken nadrukkelijk onderwerp van het beleid zijn. Door middel van de planning en controlcyclus zal terugkoppeling aan Provinciale Staten over de vervolgcities met betrekking tot dit onderwerp plaats vinden.

Participatiebanen

Met betrekking tot de participatiebanen zijn een aantal ontwikkelingen van belang.

Quotumwet

Het percentage van de Quotumwet was in 2019 2,14% en zal oplopen naar 3% in het jaar 2023. Voor het jaar 2018 was het percentage 1,93%. Ieder kalenderjaar wordt berekend wat het percentage zal zijn voor het volgende jaar, dit percentage wordt jaarlijks bekend gemaakt. Voor 2020 is het percentage nog niet bekend.

Banenafpraak

De afspraak voor de banenafpraak is als volgt:

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
7	10	13	15	18	20	22	25

Deze banenafspraken is uitgedrukt in aantal participatiebanen. Eén participatiebaan is een baan van 25,5 uur per week die wordt ingevuld door een persoon uit de doelgroep. Zolang de Quotumwet is geactiveerd, geldt het percentage van de Quotumwet (en niet de aantallen van de banenafspraken). Om de streefaantallen te behalen blijven we participatiebanen invullen, waaronder in samenwerking met Tiem. Daarnaast zijn we om hoger opgeleide kandidaten binnen te halen een 2- jarige samenwerking aangegaan met SWOM (Stichting Werken Op Maat).

Traineeprogramma

In de periode 2019 tot en met 2021 wordt ingestoken op twee nieuwe 2-jarig traineeprogramma's:

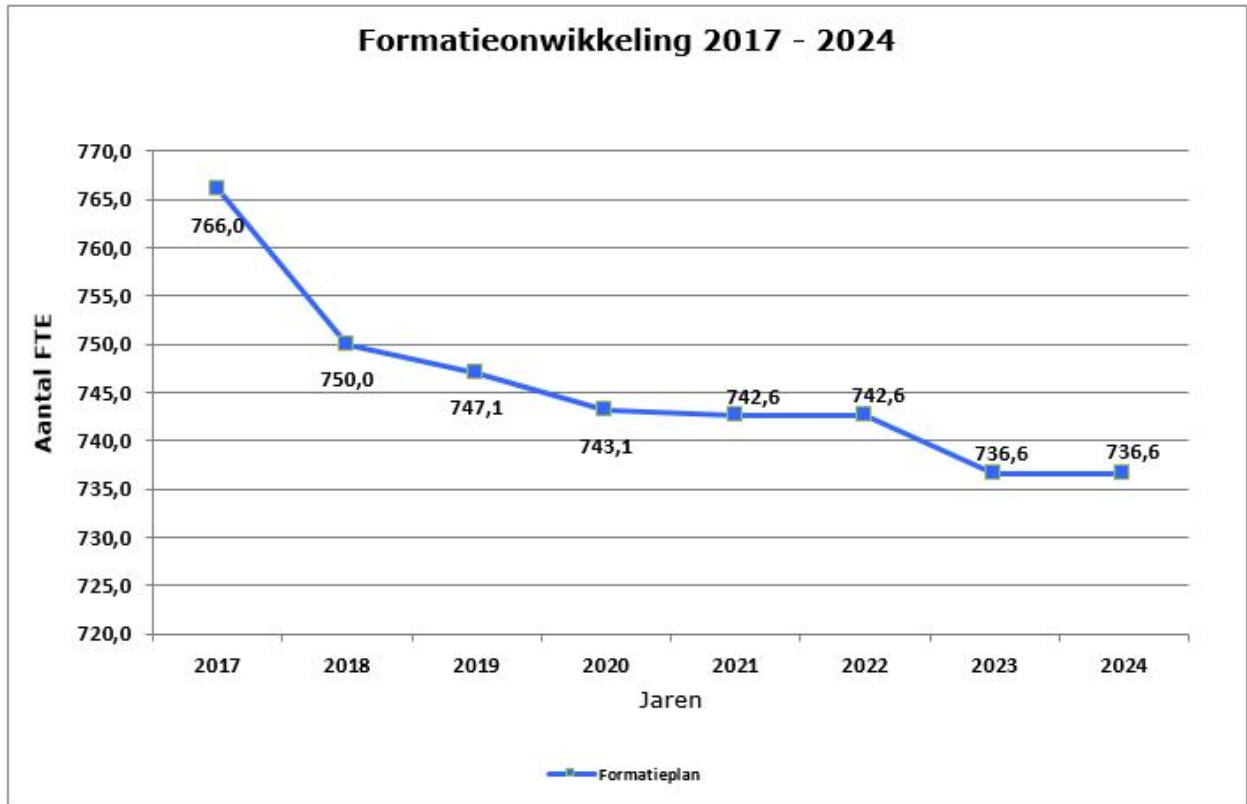
- een organisatie-breed trainee-programma van 10 trainees
- een civieltechnisch trainee-programma van 4 trainees in samenwerking met Rijkswaterstaat Oost-Nederland, KWS en Traffic Service Nederland

Salarissen en personeelsgebonden kosten

In het onderstaande overzicht zijn de begrote bedragen voor de salarissen en personeelsgebonden kosten opgenomen voor het begrotingsjaar 2020 en meerjarig 2021 tot en met 2023. Dit overzicht toont aan dat de salarissen en personeelsgebonden kosten constant zijn voor de komende jaren. Naast personeelsgebonden kosten kennen we ook vergoedingen voor bestuurders van de provincie, kosten van voormalig personeel en enkele overige kosten. Deze kosten maken geen deel uit van de personeelsgebonden kosten. Ook de begrote kosten voor bestuurders blijven in de meerjarenbegroting constant.

	Jaarrekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begrotings - wijzigingen	Actuele Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Subtotaal	59.404	62.217	603	62.820	64.605	64.901	64.951	64.282
Salarislasten inclusief sociale lasten	55.165	57.933	2.477	60.410	62.190	62.487	62.537	61.868
Uitzendkrachten en externe deskundigheid	5.516	2.403	7	2.410	2.414	2.414	2.414	2.414
Overige gerelateerde personeelskosten	-1.277	1.881	-1.881	0	0	0	0	0
Subtotaal	2.494	1.806	18	1.823	1.943	1.892	1.841	1.841
Reis- en verblijfkosten	591	757	0	757	804	804	804	804
Onkostenvergoedingen	10	7	0	7	7	7	7	7
Opleiding, studie, cursus, congressen	887	940	23	962	963	988	963	963
Overige kosten	1.007	102	-5	97	169	92	67	67
Totaal	61.898	64.023	621	64.643	66.548	66.792	66.791	66.123

	Jaarrekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begrotings - wijzigingen	Actuele Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
--	----------------------	---------------------------------	--------------------------------	------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Organisatie

Organisatie

Provinciale staten

Provinciale Statenverkiezingen worden één keer in de vier jaar gehouden, waarbij leden rechtstreeks door de stemgerechtigde inwoners van de provincie worden gekozen. In maart 2019 hebben de meest recente Provinciale Statenverkiezingen plaatsgevonden. Het aantal Statenleden van een provincie is afhankelijk van het aantal inwoners. Voor Overijssel is het aantal zetels vastgesteld op 47. De samenstelling van Provinciale Staten is sinds maart 2019 als volgt:

Partij	Aantal Zetels
CDA	9 zetels
Forum voor Democratie	6 zetels
VVD	6 zetels
GroenLinks	5 zetels
PvdA	4 zetels
ChristenUnie	4 zetels
PVV	3 zetels
SP	3 zetels
D66	3 zetels
SGP	2 zetels
50 Plus	1 zetels
Partij voor de Dieren	1 zetel

Totaal

47 zetels

Statengriffie

De statengriffie heeft primair tot doel om de Provinciale Staten te ondersteunen in haar functioneren. De ondersteuning door de statengriffie behelst onder meer de secretariële ondersteuning van Provinciale Staten en Statencommissies. De taken zijn daarnaast aangevuld met taken op het gebied van communicatie, procesmatige advisering, voorlichting en controle. De griffier van de Provinciale Staten is mw. R. (Renée) Wiggers.

Gedeputeerde staten

Het College van Gedeputeerde Staten bestaat uit de volgende gedeputeerden (inclusief portefeuillevverdeling). Ook de Commissaris van de Koning heeft een portefeuille in dit college.

Y.J. (Eddy) van Hijum (CDA) - Portefeuille: Economie, Financiën en Europa

- Economie (inclusief evenementen)
- Financiën
- Deelnemingenbeleid
- Europa
- IPO-bestuur
- Eerste loco-commissaris

E. (Bert) Boerman (ChristenUnie) - Portefeuille: Mobiliteit, Water en Klimaatadaptie

- Mobiliteit
- Water.
- Klimaatadaptie

R.H. (Roy) de Witte (CDA) – Portefeuille: Leefbaar Platteland, Cultuur en Sociale Kwaliteit

- Leefbaar platteland
- Cultuur en erfgoed
- Recreatie en toerisme
- Sociale Kwaliteit (inclusief sport en welzijn)
- Grensoverschrijdende samenwerking

M.T. (Monique) van Haaf (VVD) - Portefeuille: Wonen, Ruimte en Retail

- Ruimtelijke ontwikkeling (inclusief ondergrond)
- Wonen
- Stadsbeweging en retail
- Grondbeleid.
- Financieel toezicht

T.A. (Tijs) de Bree (PvdA) Portefeuille: Energie, Milieu en Arbeidsmarkt

- Energietransitie
- Milieu
- Arbeidsmarkt (inclusief Human Capital Agenda)
- Handhaving

G.H. (Gert Harm) ten Bolscher Portefeuille: Landbouw, Natuur en Facilitair

- Landbouw
- Natuur, Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland / Natura 2000
- Vergunningverlening
- Facilitair en huisvesting

A.P. (Andries) Heidema - Portefeuille: Kwaliteit openbaar bestuur

- Kwaliteit openbaar bestuur
- Ondermijning en integriteit
- Externe betrekkingen en lobby
- Personeel en organisatie

Ambtelijke organisatie

De provinciale organisatie wordt gevormd door een directie en acht eenheden. Elke eenheid bestaat uit meerdere teams.

Concern Management Team

In het Concern Managementteam vindt strategische sturing en besluitvorming plaats. Het Concern Managementteam vervult de voortrekkersrol in het voorbereiden van het strategisch beleid en de koersbepaling van de organisatie. Het heeft de verantwoordelijkheid voor provinciale opgaven en de concernresultaten. Het Concern Managementteam bestaat uit de directie en de hoofden van de eenheden. De directie is eindverantwoordelijk voor het functioneren van de hele ambtelijke organisatie en het realiseren van provinciale doelen.

De Directie bestaat uit:

- De heer N. (Nico) Versteeg, Provinciesecretaris / Algemeen Directeur
- De heer B.W.A.H. (Bart) Parmet, Directeur strategie

Project- en Programmamanagement

De eenheid Project- en Programmamanagement levert daadkrachtige programma- / projectorganisaties ten behoeve van de realisatie van de investeringsagenda, professionaliseert het ambtelijk opdrachtnemerschap en ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgeverschap en levert daarbij procesexpertise. Hoofd van de eenheid is de heer C.J. (Cees) Timmer.

Ruimte en Bereikbaarheid

De eenheid Ruimte en Bereikbaarheid is verantwoordelijk voor de strategie, beleidsontwikkeling en beleidsrealisatie in het fysiek ruimtelijke domein met als structurerende elementen als water, ondergrond en infrastructuur. Hoofd van de eenheid is mevrouw M. (Marjolijn) Boot.

Economie en Cultuur

De eenheid Economie en Cultuur is verantwoordelijk voor de regionale economische strategie- en beleidsontwikkeling waaronder energie, innovatie, arbeidsmarkt, agro & food, biobased, vrijetijdseconomie, sociaal-cultureel vestigingsklimaat, expertisecentrum deelnemingen en expertisecentrum Europa (programma's en projecten). Hoofd van de eenheid is de heer A.J. (Alfred) Peterson.

Natuur en Milieu

De eenheid Natuur en Milieu is verantwoordelijk voor de strategie- en beleidsontwikkeling op natuur- en landschapsbeleid en -beheer. Ook is de eenheid verantwoordelijk voor de milieu- en saneringsopgaven in de provincie. Hoofd van de eenheid is de heer H. (Hennie) Schuman.

Wegen en Kanalen

De eenheid Wegen en Kanalen is verantwoordelijk voor de programmering en de uitvoering van beheer, onderhoud en nieuwbouwprojecten van de provinciale infrastructuur en verkeersmanagement (projecten). Hoofd van de eenheid is de heer E. (Erik) Jungerius.

Publieke Dienstverlening

De eenheid Publieke Dienstverlening verstrekt vergunningen, subsidies, beleidsinformatie en GIS-bestanden en is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving van de door haar afgegeven vergunningen. Hoofd van de eenheid is de heer E. (Erik) Jungerius.

Bedrijfsvoering

De eenheid Bedrijfsvoering levert diensten en kaders passend bij provinciale opgaven op het brede terrein van de bedrijfsvoering voor bezoekers, medewerkers, management en bestuur. Hoofd van de eenheid is de heer C.J. (Cees) Timmer.

Bestuurs- en concernzaken

De eenheid Bestuurs- en concernzaken opereert op het snijvlak van het bestuurambtelijke management en bestuurlijke verhoudingen, faciliteert / ondersteunt besluitvorming voor het College en concernbrede overleggen, is verantwoordelijk voor strategische advisering op het gebied van kwaliteit openbaar bestuur en voor concerncontrol, en ondersteunt de CdK in haar Rijkstaken. Hoofd van de eenheid is de heer J. (Jaap) Wesselink.

Bijlagen

Bijlagen

Inleiding

Onder de 'Meer'-knop aan de rechterkant vindt u een aantal bijlagen. Hieronder lichten we deze bijlagen kort toe.

Bijlage Kwaliteit van Overijssel

In deze bijlage staat een totaaloverzicht van de stand van de reserves Kwaliteit van Overijssel en alle onderliggende projecten. Tevens geven we in dit bestand aan wat de einddatum is van lopende KvO projecten.

Bijlage Meerjarenuitvoeringsprogramma provinciale wegen

In deze bijlage geven wij aan welke wegtrajecten in de komende periode voor groot onderhoud geprogrammeerd staan. Het groot onderhoud is gebaseerd op landelijke geaccepteerde CROW richtlijnen en geeft een doorkijk voor de komende vijf jaar.

Bijlage Investeringsprojecten (water)wegen en kunstwerken

In deze bijlage geven wij een overzicht van alle investeringen in de provinciale infrastructuur in de komende jaren. De projecten zijn gerangschikt naar de fase waarin het project zich bevindt.

Financieel bijlagenboek

In het financieel bijlagenboek staan alle verplichte financiële (detail)ramingen en (detail)overzichten.

Verplichte beleidskengetallen BBV

Wij presenteren de kengetallen, inclusief de verplichte beleidskengetallen van het BBV, op onze website 'Overijssel in Cijfers'. Conform het BBV maken we met deze bijlage de verplichte beleidskengetallen ook onderdeel van deze Begroting.

